

2017

Πάντειον
Πανεπιστήμιο

Ανδρέας Ν. Λύτρας

ΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ
ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ
Τόμος II:
Παρουσιάσεις

Ανδρέας Ν. Λύτρας

Τα Κοινωνικά

Επιλογές από την Ελληνική Κοινωνιολογία

Τόμος ΙΙ:
Παρουσιάσεις

Αθήνα, 2017

Περιεχόμενα

1	Περί Φτώχειας	
1.1	A.N. Λύτρας, Το Φαινόμενο της Φτώχειας. Όψεις και Διαστάσεις.....	5
1.2	A.N. Λύτρας, Η παιδική φτώχεια στον εικοστό πρώτο αιώνα στις πλούσιες χώρες. Ποσοτικά δεδομένα.....	12
1.3	A.N. Λύτρας, Η εκτίμηση της φτώχειας στην Ελλάδα. Η κοινωνική πόλωση και οι προϋποθέσεις της φτώχειας.....	17
2	Περί Ανεργίας	
2.1	A.N. Λύτρας, Η καταπολέμηση της ανεργίας και η κοινωνική αλληλεγγύη: Μια εναλλακτική πρόταση.....	33
2.2	A.N. Λύτρας, Απασχόληση και Ανεργία. Τα δεδομένα στο σύγχρονο κόσμο.....	49
3	Περί Απασχόλησης	
3.1	A.N. Λύτρας, Τεκμήρια. Όψεις της Κοινωνικής Δομής. Οι Κατανομές στην Απασχόληση I: Μισθωτοί και Εργοδότες (1986-2008).....	53
3.2	A.N. Λύτρας, Τεκμήρια II. Όψεις της Κοινωνικής Δομής. Οι Κατανομές στην Απασχόληση II: Αυτοαπασχολούμενοι και Βοηθοί (1986-2008).....	61
3.3	A.N. Λύτρας, Η απασχόληση στην οικονομική κρίση. Α) Τα δεδομένα στις αναπτυγμένες χώρες (2009-2013).....	69
3.4	A.N. Λύτρας, Η απασχόληση στην οικονομική κρίση. Β) Τα δεδομένα στις χώρες της Ν. Ευρώπης (2009-2013).....	73
3.5	A.N. Λύτρας, Η απασχόληση στην οικονομική κρίση. Γ) Τα δεδομένα στις χώρες της Λ. Αμερικής (2009-2013).....	77
3.6	A.N. Λύτρας, Η απασχόληση στην οικονομική κρίση. Δ) Τα δεδομένα στις χώρες της Ν.Α. Ασίας (2009-2013).....	81
3.7	A.N. Lytras, Employment and Unemployment (Data). Employment (1986-2013). Unemployment (1969-2014).....	87
4	Κατοικίες και Δημόσιο Χρέος	
4.1	A.N. Λύτρας, Κατοικίες στις Ευρωπαϊκές. Συγκριτικά Δεδομένα.....	91
4.2	A.N. Λύτρας, Το Δημόσιο Χρέος.....	93
5	Κοινωνική Δομή	
5.1	A.N. Λύτρας, Προσεγγίσεις για την Κοινωνική Δομή.....	95
5.2	A.N. Lytras, Social Structure. Labour and Social Classes.....	101
6	Συνεργατισμός και Κοινωνική Οικονομία	
6.1	A.N. Λύτρας, Η Απασχόληση στην Κοινωνική Οικονομία. Εμπειρικές Όψεις και Θεωρητικοί Προβληματισμοί.....	107
6.2	Ο τύπος της απασχόλησης, η κοινωνική οικονομία, η συλλογική ωφέλεια και η καταπολέμηση της ανεργίας.....	115

Παρουσιάσεις

Ανδρέας Ν. Λύτρας
Το Φαινόμενο της Φτώχειας
Όψεις και Διαστάσεις

Η Φτώχεια:
Μια «άβολη» έννοια

Το Συμβούλιο Υπουργών της ΕΟΚ (1984) σημειώνει ότι:

«Φτωχοί είναι τα άτομα, οι οικογένειες και οι ομάδες προσώπων των οποίων οι πόροι (υλικόι, κοινωνικοί, πολιτιστικοί) είναι τόσο ανεπαρκείς, ώστε να τους αποκλείουν από τα ελάχιστα όρια διαβίωσης που είναι αποδεκτά στο κράτος μέλος όπου βρίσκονται εγκατεστημένοι».

Η απόλυτη και η σχετική φτώχεια

Η απόλυτη φτώχεια έχει προσδιοριστεί από την Παγκόσμια Τράπεζα:

-Μέχρι το 2007 το όριο ήταν 1\$ την ημέρα.

-Από το 2008 το όριο έφτασε στα 1,25\$ την ημέρα (σε Purchasing Power Parity- PPP, του 2005).

Η σχετική φτώχεια προσδιορίζεται σε κάθε διαφορετική χώρα.

-Συνήθως το όριο της σχετικής φτώχειας τοποθετείται στο 50% του Μέσου Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ.

-Δεν λείπουν υπολογισμοί με όριο το 60% ή το 40% είτε του Μέσου Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ είτε του Διάμεσου Εισοδήματος.

-Το γεγονός αυτό δημιουργεί μεγάλη ασάφεια στις διεθνείς συγκρίσεις και αρκετή σύγχυση στους αμύητους αναγνώστες.

Η απόλυτη και η σχετική φτώχεια

-Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΗΕ, το 2000, το 1% του διεθνούς πληθυσμού κατέχει το 40% του παγκόσμιου πλούτου.

-Πιο εντυπωσιακό: Τρεις άνθρωποι κατέχουν περισσότερο πλούτο από το σύνολο 48 εθνών-κρατών παγκοσμίως.

-Το άθροισμα του πλούτου των εκατομμυριούχων με προσωπική περιουσία 10 εκ. \$ ανέρχεται στα 41 τρισ. \$, το 2008.

Πρόσφατες Ενδείξεις για τη Σχέση Πλούτου και Φτώχειας

Η Oxfam International,¹ κάνει τρεις διαπιστώσεις, στις αρχές του 2016:

- Η πρώτη είναι ότι «το 2015, μόλις 62 άτομα είχαν τόσο πλούτο όσο και 3,6 δισεκατομμύρια άνθρωποι που αποτελούν περίπου το μισό πληθυσμό της ανθρωπότητας. Αυτή η ένδειξη υπολείπεται κατά πολύ του αριθμού των 388 πάμπλουτων ατόμων που είχαν καταγραφεί το 2010».
- Η δεύτερη είναι ότι το 46% της συνολικής αύξησης της παγκόσμιας εισοδηματικής διεύρυνσης, την περίοδο: 1988-2011, πήγε στο υψηλότερο 10% των ομάδων των εισοδημάτων.
- Τρίτον, το χάσμα των εισοδημάτων διευρύνεται εξαιρετικά. Μεταξύ των αιτίων ξεχωρίζει το γεγονός ότι “οι αποδόσεις για τους κατόχους του κεφαλαίου έχουν αυξηθεί με ταχύτερο ρυθμό από το ρυθμό της γενικής οικονομικής ανάπτυξης. Αυτό σημαίνει ότι οι εργάτες λαμβάνουν ένα μικρότερο μερίδιο από τις αποδόσεις της ανάπτυξης».

Φτωχοί και Πλούσιοι Οι διαφορές και το πρόβλημα του «επειδή»

Ένα από τα στελέχη της Credit Suisse² επισημαίνει «Τα σημερινά δεδομένα για τον παγκόσμιο πλούτο» αφορούν «το συνολικό φάσμα του πλούτου, από τη βάση της ‘πυραμίδας του πλούτου’, που συμπεριλαμβάνει τα **3,4 δισεκατομμύρια ενήλικους με πλούτο κάτω από 10.000 δολάρια (ΗΠΑ)**, αλλά και τους **εκατομμυριούχους**, οι οποίοι είναι μόλις το **0,7% του ενήλικου πληθυσμού**, αλλά κατέχουν το **45,2% του παγκόσμιου πλούτου**».

Αυτή η επισήμανση θα μπορούσε να αποτελέσει μια εξαιρετική εξήγηση του φαινομένου της φτώχειας, εφόσον κάναμε μια μικρή προσαρμογή: **3,4 δισεκατομμύρια ενήλικες έχουν πλούτο κάτω από 10.000 δολάρια (ΗΠΑ), «επειδή» οι εκατομμυριούχοι, οι οποίοι είναι μόλις το 0,7% του ενήλικου πληθυσμού, κατέχουν το 45,2% του παγκόσμιου πλούτο**. Αυτή είναι η επεξηγηματική δύναμη ενός «επειδή».

---

¹ Oxfam International, “An economy for the 1%. How privilege and power in the economy drive extreme inequality and how this can be stopped”, *Oxfam Briefing Papers*, Oxford, Oxfam GB, 2016 (January), No, 210, pp. 2-3, 9, 11, 12-15.

² M. Stierli (Head of Fundamental Micro Research, of Credit Suisse Private Banking and Wealth Management), [= “Preface”, Credit Suisse Research Institute, *Global Wealth Databook 2015*, Zurich, Credit Suisse Research Institute (www.credit-suisse.com/researchinstitute), 2015 (October), p. 3].

Ο Κοινωνικός Αποκλεισμός: Μια βολική έννοια

-Το Συμβούλιο των Υπουργών Κοινωνικών Υποθέσεων, στις 29-9-1989, εγκαταλείπει την πολιτική για την καταπολέμηση της φτώχειας. Εισαγάγει την Πολιτική για την Καταπολέμηση του «Κοινωνικού Αποκλεισμού».

“Resolution of the Council and of the Ministers for social affairs meeting within the Council of 29 September 1989 on combating social exclusion”, Document no. 489Y031 (01), *Official Journal*, C277, 31-10-1989, σ. 1.

-Το Συμβούλιο, όμως, αγνοεί το περιεχόμενο της έννοιας του Κοινωνικού Αποκλεισμού. Προτρέπει, λοιπόν, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προσδιορίσει την έννοια.

Ο Προσδιορισμός από την EUROSTAT (1998)! Η αναθεώρηση της σημασίας της φτώχειας

-Εννέα χρόνια μετά από την εισαγωγή της έννοιας προσδιορίζεται το περιεχόμενό της.

(EUROSTAT, *Non-Monetary Indicators of Poverty and Social Exclusion*, 1998, <http://europa.eu.int/en/comm/eurostat/research/supcom.95/02/result/result02.pdf>, σσ. 17-18).

-Η φτώχεια, σε αυτή την ανάλυση, γίνεται κατανοητή ως κατάσταση στέρησης που οφείλεται σε έλλειψη πόρων είτε λόγω απουσίας εισοδήματος είτε λόγω αδυναμίας κάλυψης συγκεκριμένων αναγκών είτε λόγω αδυναμίας πρόσβασης σε υπηρεσίες, όπως η πρόσβαση στην εκπαίδευση και στις υπηρεσίες υγείας.

-Επισημαίνεται πως η φτώχεια συμπεριλαμβάνεται στη συγκρότηση της έννοιας του κοινωνικού αποκλεισμού, ως ένας τύπος του φαινομένου. Διευκρινίζεται, όμως, ότι ορισμένες μορφές φτώχειας δεν οδηγούν στον αποκλεισμό και έτσι δεν περιλαμβάνονται στον προσδιορισμό του.

Ο Προσδιορισμός του Κοινωνικού Αποκλεισμού

-Ο κοινωνικός αποκλεισμός γίνεται αντιληπτός, ως μια διαδικασία, η οποία αφορά σε μια διάκριση των ατόμων και των κοινωνικών ομάδων σε ενταγμένους και αποκλεισμένους από το κοινωνικό σύστημα.

-Υποστηρίζεται ότι ως διαδικασία είναι πολυδιάστατη και επομένως ανταποκρίνεται στην επίδραση πολλαπλών και σύνθετων παραγόντων.

-Ο κοινωνικός αποκλεισμός, είναι ο αποκλεισμός από τα κοινωνικά συστήματα, τα οποία ομαδοποιούνται σε πέντε κατηγορίες. Είναι, δηλαδή, το κοινωνικό, το οικονομικό, το θεσμικό, το τοπικό σύστημα και το σύστημα των συμβολικών αναφορών.

-Το κοινωνικό σύστημα χαρακτηρίζεται από τη σχέση με την οικογένεια, την αγορά εργασίας, τη γειτονιά και την κοινωνία (γενική συμμετοχή). Το οικονομικό αφορά στη σχέση με τους πόρους (μισθοί, κοινωνική ασφάλιση), με την αγορά των αγαθών και των υπηρεσιών. Το θεσμικό σύστημα αναφέρεται στην σχέση με τη δικαιοσύνη, την εκπαίδευση, την υγεία, τα πολιτικά δικαιώματα και τη γραφειοκρατία. Το τοπικό σύστημα σχετίζεται με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά (μετανάστευση), τη δυνατότητα πρόσβασης (μεταφορές και επικοινωνίες) και με τη σχέση με την κοινωνία γενικά (καθυστερημένες περιοχές). Το σύστημα των συμβολικών αναφορών, σχετίζεται με την αίσθηση περί της ταυτότητας του ατόμου, την αυτοεκτίμηση, τις βασικές ικανότητες, τα ενδιαφέροντα, τα κίνητρα και τις μελλοντικές προοπτικές.

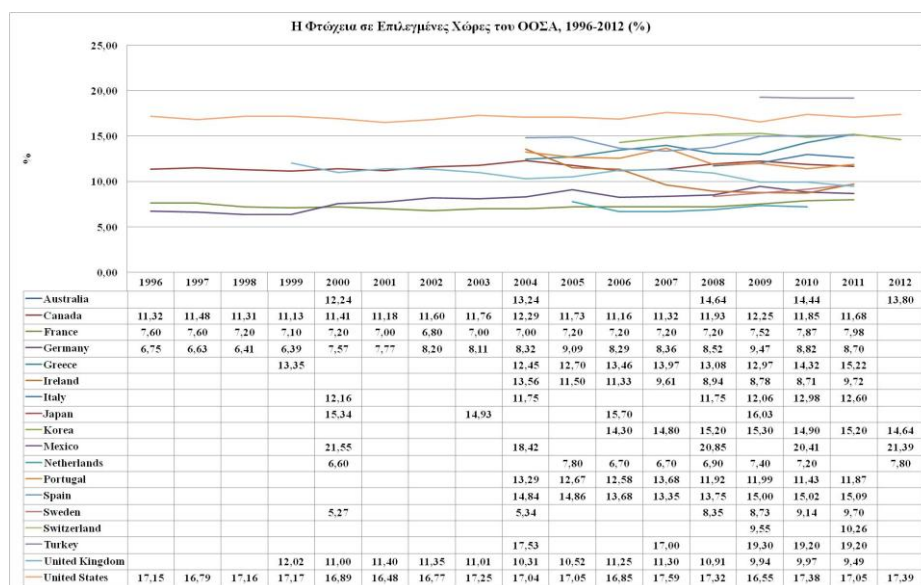
Οι Αιτίες του Κοινωνικού Αποκλεισμού

Στους παράγοντες που δημιουργούν κοινωνικό αποκλεισμό καταγράφονται:

- α) οι οικονομικοί παράγοντες που αφορούν σε πολυεπίπεδη στέρηση και βασικά επισημαίνουν ως αιτία την φτώχεια,
- β) οι κοινωνικοί παράγοντες, που αφορούν στη χαλάρωση και τον περιορισμό των κοινωνικών δεσμών, ως αιτία του κοινωνικού αποκλεισμού,
- γ) οι πολιτιστικοί παράγοντες, όπως οι προκαταλήψεις, ο ρατσισμός, και η ξενοφοβία,
- δ) οι υποκειμενικοί παράγοντες, όπως ο αυτό-αποκλεισμός των φτωχών και η απροθυμία τους να αναγνωρίσουν την κατάσταση τους,
- ε) οι παθολογικοί παράγοντες, που συνοδεύονται από ψυχολογικά προβλήματα,
- στ) οι μορφές αυτοκαταστροφικής συμπεριφοράς, όπως η χρήση ναρκωτικών, ο αλκοολισμός και η πορνεία,
- ζ) οι παράγοντες που αναφέρονται στην τοπική ή περιφερειακή κατάσταση και δεν αφορούν μόνο σε άτομα ή ομάδες, αλλά σε ολόκληρες περιοχές, όπου διαβιούν, όπως υποβαθμισμένες αστικές περιοχές, υπανάπτυκτες αγροτικές περιοχές και βιομηχανικές ζώνες που δέχονται την δυσμενή επίδραση της αναδιάρθρωσης και της παγκοσμιοποίησης

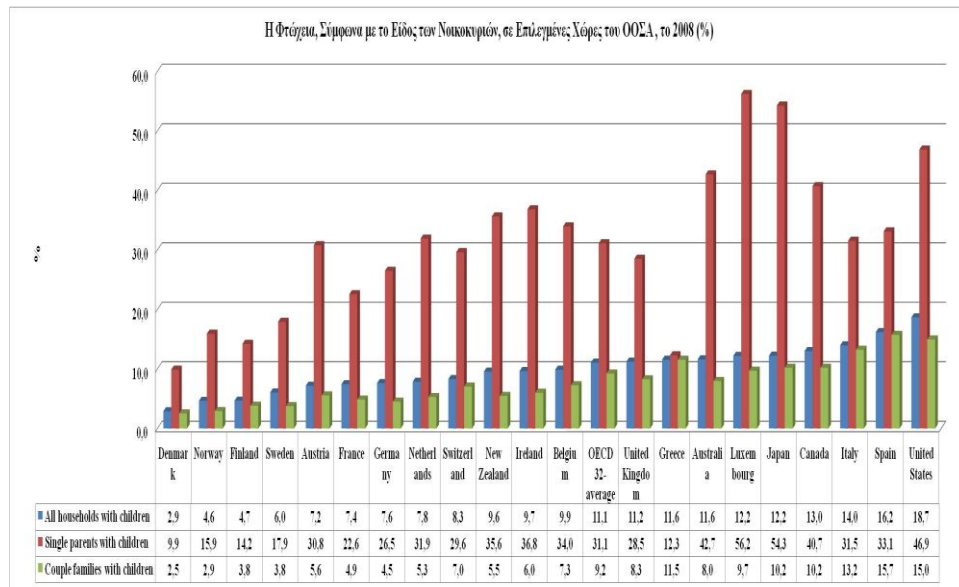
Η Φτώχεια στις Πλούσιες Χώρες

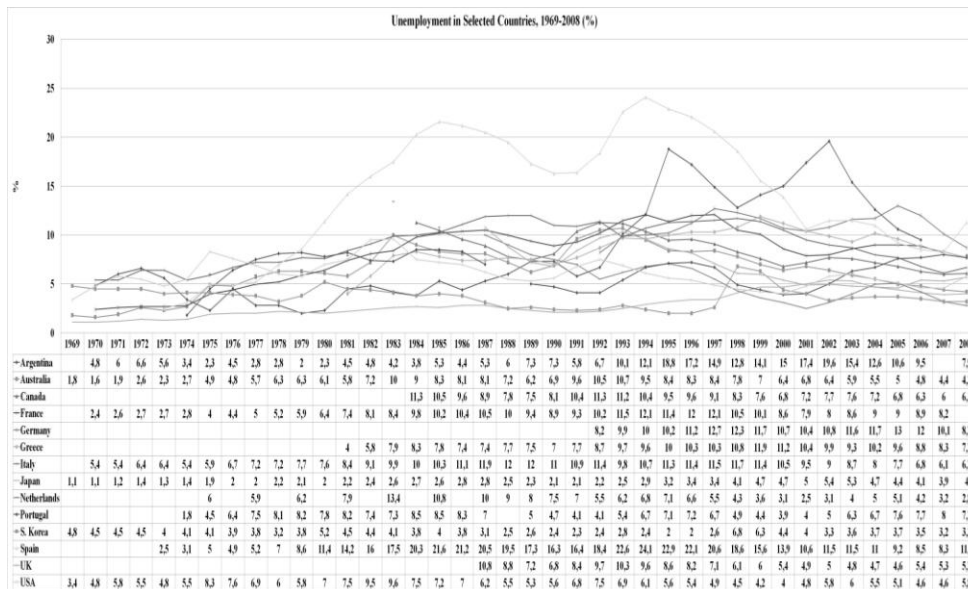
3

³ OECD, *Poverty Index*. <http://www.oecd.org>.

Η φτώχεια σύμφωνα με το είδος του νοικοκυριού

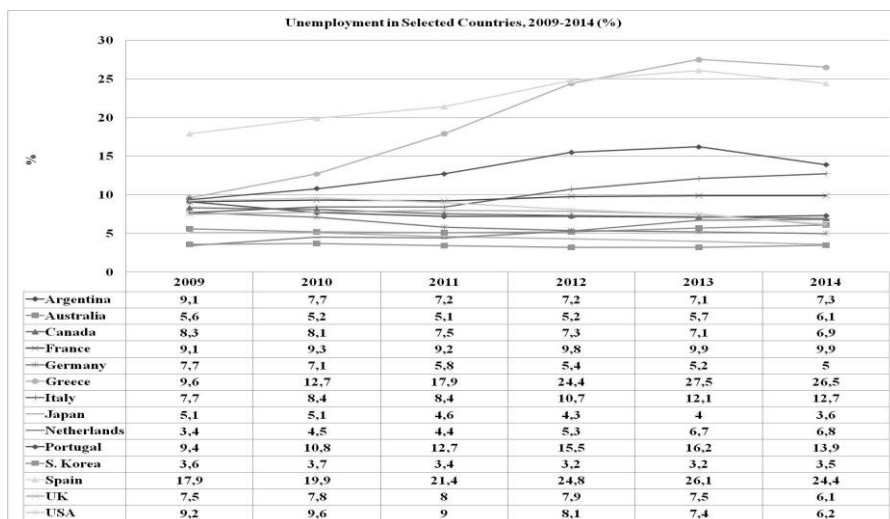
Η Ανεργία ως Παράγοντας Φτώχειας Τα δεδομένα στη μακρά διάρκεια

⁴ OECD, *Version January 2012, for OECD countries*; *EU-SILC 2009*, for non-OECD countries, <http://www.oecd.org>. *Income distribution questionnaire*.

⁵ ILO, Labor Sta, *Unemployment, 1969-2008* (www.ilo.org).

Ανεργία: Οι πρόσφατες εξελίξεις 2009-2014

6

⁶ ILO, ILOSTAT, *Unemployment*, 2009-2014 (www.ilo.org).

Ανδρέας Ν. Λύτρας

Η παιδική φτώχεια τον εικοστό πρώτο αιώνα,
στις πλούσιες χώρες

Ποσοτικά Δεδομένα

Η απόλυτη παιδική φτώχεια:
Η τρομοκρατία των αριθμών

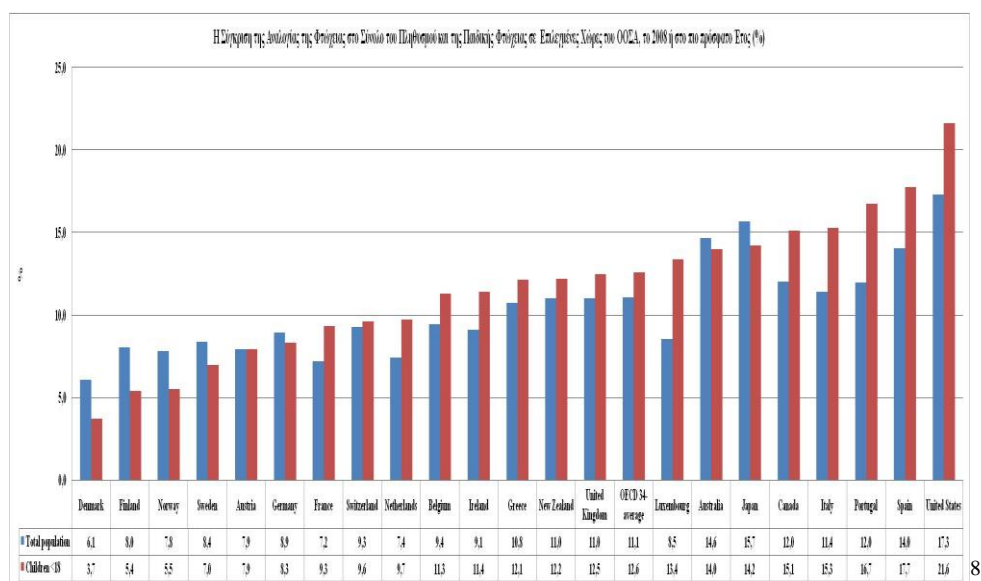
- Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της UNICEF από τα 2,2 δισεκατομμύρια του παγκόσμιου παιδικού πληθυσμού, σε κατάσταση απόλυτης φτώχειας διαβιούν 1 δισεκατομμύριο παιδιά (2003).
- Το 28% των παιδιών στις υπανάπτυκτες χώρες είναι υποσιτισμένα και καχεκτικά.
- Δέκα εκατομμύρια παιδιά πριν κλείσουν τα πέντε τους χρόνια πεθαίνουν κάθε έτος, διεθνώς, λόγω του υποσιτισμού και της φτώχειας.

7

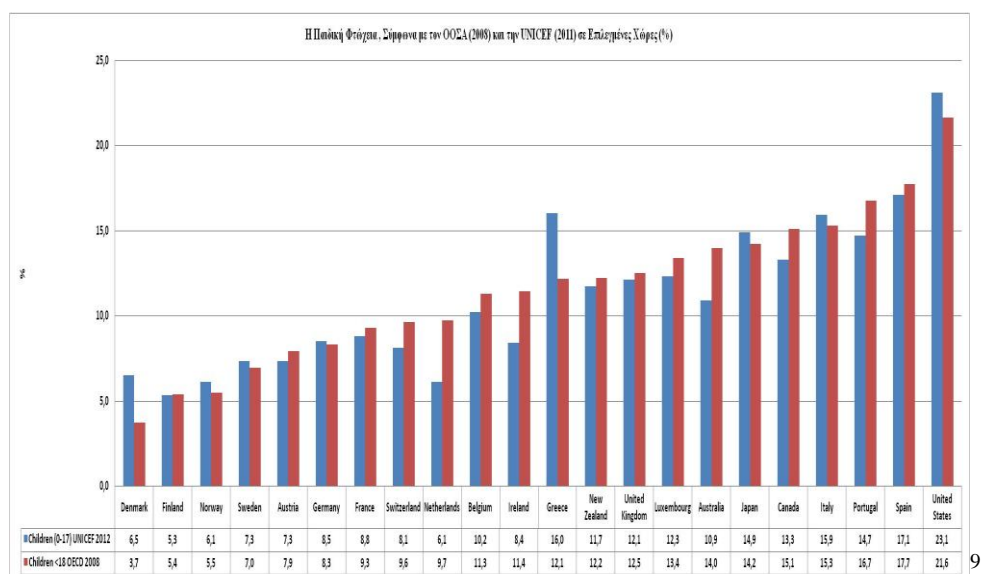
---

⁷ UNDP, *Human Development Report 2007/2008. Fighting Climate Change: Human Solidarity in a Divided World*, New York, UNDP, 2007, σ. 25· UNICEF, *The State of the World's Children 2005*, New York, 2004.

Η παιδική φτώχεια στις χώρες του ΟΟΣΑ

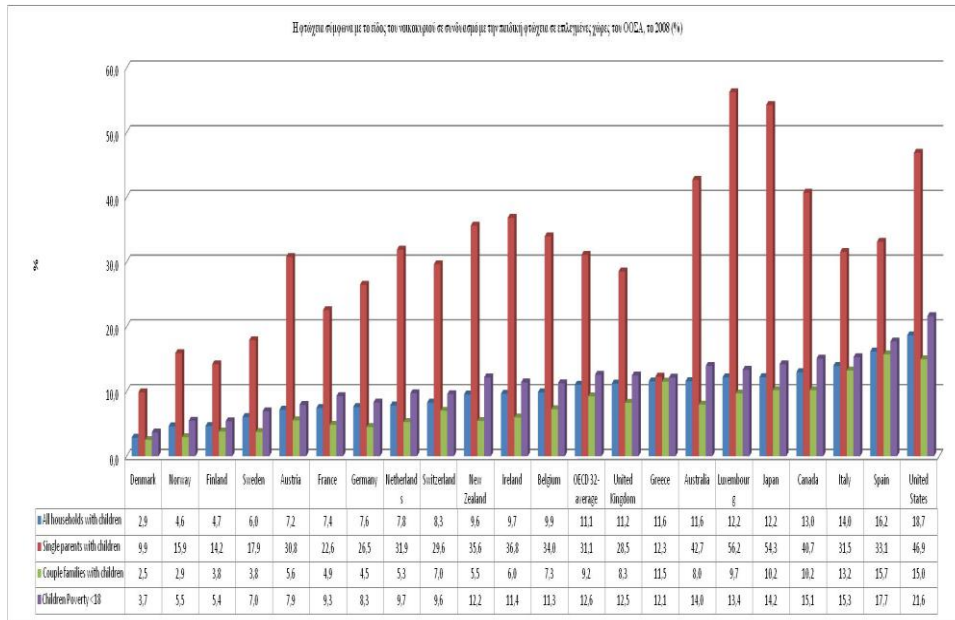
Συγκρίσεις, περί παιδικής φτώχειας, σε ΟΟΣΑ και UNICEF

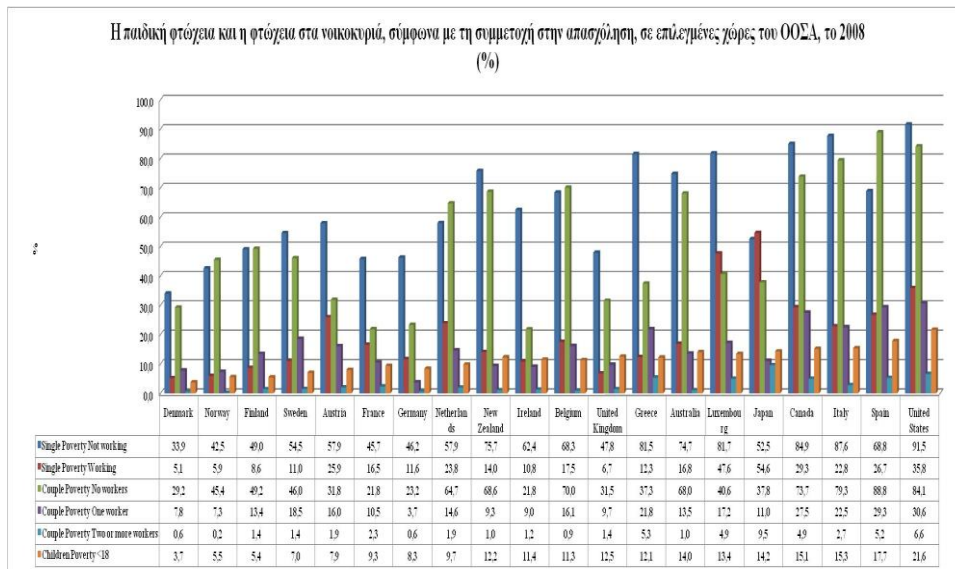
⁸ OECD, *Income distribution questionnaire, version January 2012, for OECD countries· EU-SILC 2009*, for non-OECD countries, <http://www.oecd.org>. [Data refer to 2006 for Japan; 2007 for Denmark and Hungary; 2009 for Chile. Poverty thresholds are set at 50% of the median income of the entire population].

⁹ OECD, *Income distribution questionnaire, version January 2012, for OECD countries· EU-SILC 2009*, for non-OECD countries, <http://www.oecd.org>. UNICEF/Innocenti Research Centre, [P.

Η αντιπαράθεση της παιδικής φτώχειας, με το είδος του νοικοκυριού

Η παιδική φτώχεια και η φτώχεια στα νοικοκυριά, ανάλογα με τη συμμετοχή στην απασχόληση

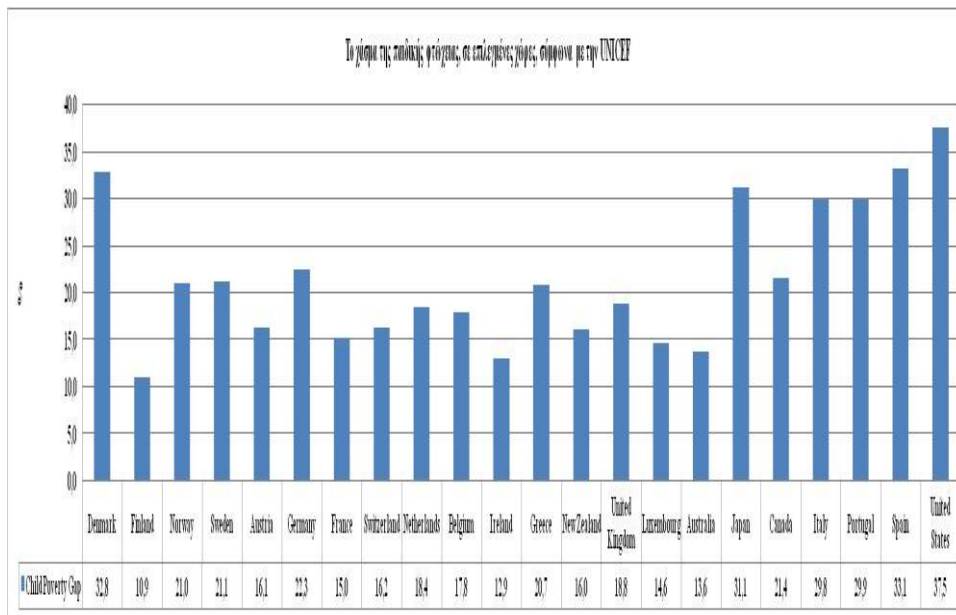
Adamson (ed.), *Measuring Child Poverty. New League Tables of Child Poverty in the World's Rich Countries*, UNICEF/Innocenti Research Centre, Report Card 10, Florence, 2012, σ. 3.

Το «χάσμα της παιδικής φτώχειας»

- Το «χάσμα της φτώχειας» είναι ένας εναλλακτικός δείκτης υπολογισμού της παιδικής φτώχειας που χρησιμοποιήθηκε προκειμένου να προσδιοριστεί η έντασή της.
- Το «χάσμα της φτώχειας» είναι η απόσταση ανάμεσα στο «όριο της φτώχειας» και το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα, όσων βρίσκονται κάτω από το «όριο της φτώχειας». Ο δείκτης εκφράζεται ως ποσοστό (%) επί του «ορίου της φτώχειας».
- Το «όριο της φτώχειας» στο συγκεκριμένο υπολογισμό αφορά στο 50% του μέσου κατά κεφαλήν εθνικού εισοδήματος.

10

Το «χάσμα της παιδικής φτώχειας», σύμφωνα με την UNICEF

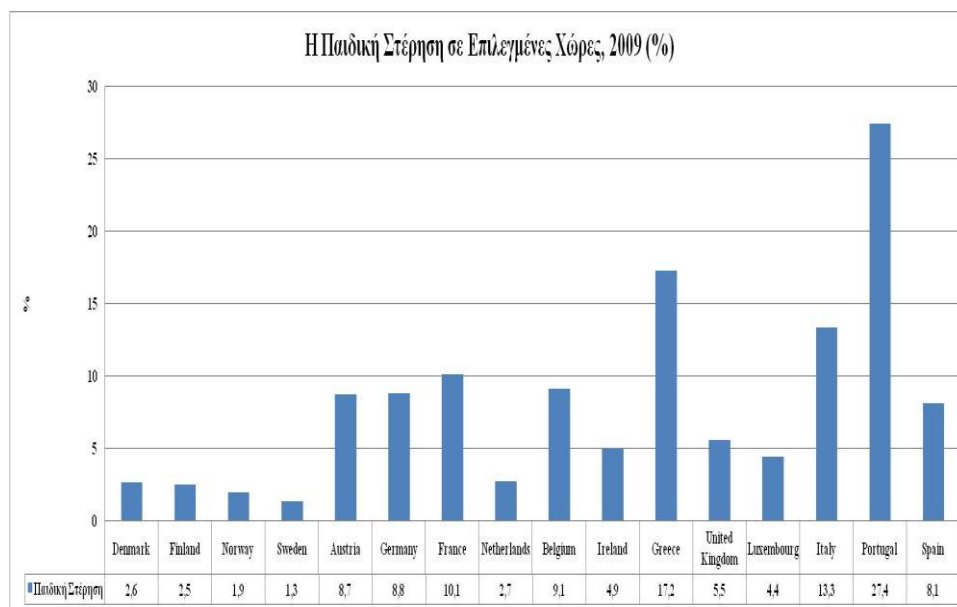
¹⁰ UNICEF/Innocenti Research Centre, [P. Adamson (ed.)], *Measuring Child Poverty. New League Tables of Child Poverty in the World's Rich Countries*, UNICEF/Innocenti Research Centre, Report Card 10, Florence, 2012, σ. 14.

Η «παιδική στέρηση»

- Η «παιδική στέρηση» προσδιορίζεται ως έλλειψη δύο ή περισσότερων στοιχείων, από έναν κατάλογο δεκατεσσάρων στοιχείων, τα οποία περιγράφουν τα ελάχιστα όρια της αποδεκτής διαβίωσης για τα παιδιά μέσα στα νοικοκυριά που είναι εντεταγμένα.
- Ο κατάλογος περιλαμβάνει 1) Τρία γεύματα την ημέρα, 2) Ένα τουλάχιστον γεύμα την ημέρα με κρέας, κοτόπουλο ή ψάρι (ή το ισοδύναμο των λαχανικών), 3) Φρέσκα φρούτα και λαχανικά κάθε μέρα, 4) Βιβλία κατάλληλα για την ηλικία του παιδιού και τις γνώσεις του (εκτός των σχολικών), 5) Εξοπλισμό για την ώρα της σχολής, εκτός του σπιτιού (π.χ. ποδήλατο ή πατίνια), 6) Τακτικές δραστηριότητες στις ώρες της ανάπαυσης (π.χ. κολύμβηση, εκμάθηση μουσικών οργάνων, συμμετοχή σε νεανικές οργανώσεις κλπ), 7) Παιχνίδια για το σπίτι (τουλάχιστον ένα για κάθε παιδί), 8) Χρήματα για τη συμμετοχή σε σχολικά ταξίδια και άλλες εκδηλώσεις, 9) Έναν ήσυχο, επαρκή και φωτεινό χώρο στο σπίτι για να μπορεί το παιδί να πραγματοποιήσει τη μελέτη του, 10) Σύνδεση με το διαδίκτυο, 11) Μερικά καινούργια ρούχα (να μην είναι όλα μεταχειρισμένα), 12) Δύο ζευγάρια κατάλληλα παπούτσια, από τα οποία το ένα για όλες τις εποχές, 13) Την ευκαιρία το παιδί να προσκαλεί στο σπίτι, κάποιες φορές, φίλους για παιχνίδι και φαγητό, 14) Την ευκαιρία να γιορτάζει το παιδί τα γενέθλια, την ονομαστική εορτή και θρησκευτικές εορτές.

11

Η «παιδική στέρηση» στις πλούσιες χώρες

¹¹ UNICEF/Innocenti Research Centre, [P. Adamson (ed.)], *Measuring Child Poverty. New League Tables of Child Poverty ...*, όπ.π., σ. 2.

Ανδρέας Ν. Λύτρας
Η Εκτίμηση της Φτώχειας στην Ελλάδα

Η Κοινωνική Πόλωση και οι
Προϋποθέσεις της Φτώχειας

Μάχη για τα Στερεότυπα Ι.
Η καταπολέμηση των βεβαιότητων

Αντιλαμβάνομαι ότι οι περισσότεροι από τους ακροατές πιστεύουν, ακραδάντως, ότι το αποτέλεσμα της Βιομηχανικής Επανάστασης σημαίνει:

- α) Την άμεση ή τη σαφή επικράτηση της βιομηχανίας και του εν γένει βιομηχανικού τομέα στην παραγωγή του πλούτου και
- β) την υπεροχή της βιομηχανίας στην απασχόληση, τουλάχιστον για μια ευρεία περίοδο στις λεγόμενες βιομηχανικές ή προηγμένες χώρες.

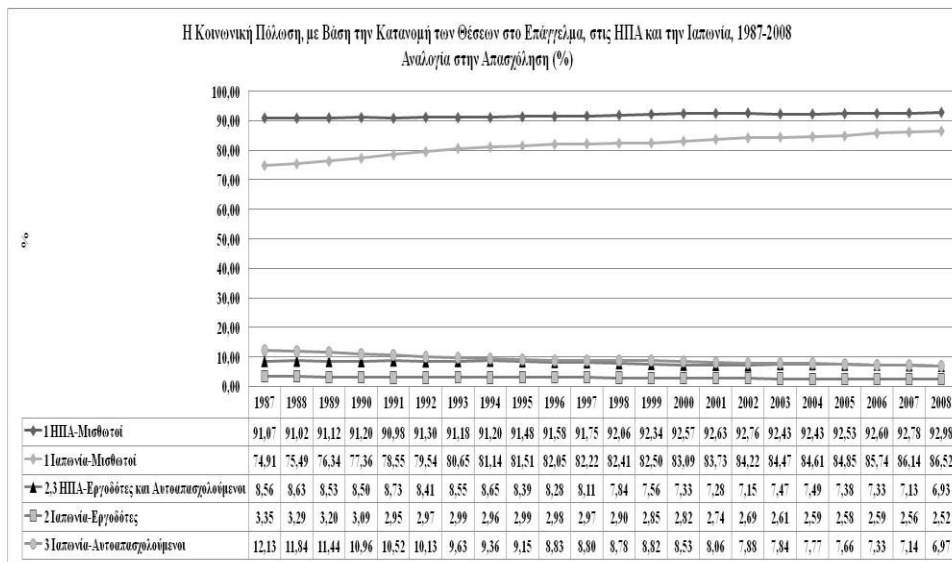
Η πρώτη βιομηχανική χώρα ήταν η Βρετανία.
Αυτή είναι η κατάσταση με την ολοκλήρωση της Βιομηχανικής Επανάστασης.
Η βιομηχανική εποχή εκφράζει τις συνέργιες της βιομηχανίας και των υπηρεσιών!

Πίνακας : Η Συμμετοχή των Τομέων Παραγωγής στο Βρετανικό ΑΕΠ, 1700-1850 (%)

Τομέας/Έτος	1700	1759	1801	1841
Γεωργία	28,0	26,1	30,9	22,1
Βιομηχανία	37,8	38,6	31,9	36,4
Υπηρεσίες	34,2	35,3	37,2	41,5
Σύνολο ΑΕΠ	100	100	100	100

12

Η κοινωνική πόλωση στις πρωτοπόρες χώρες: ΗΠΑ και Ιαπωνία

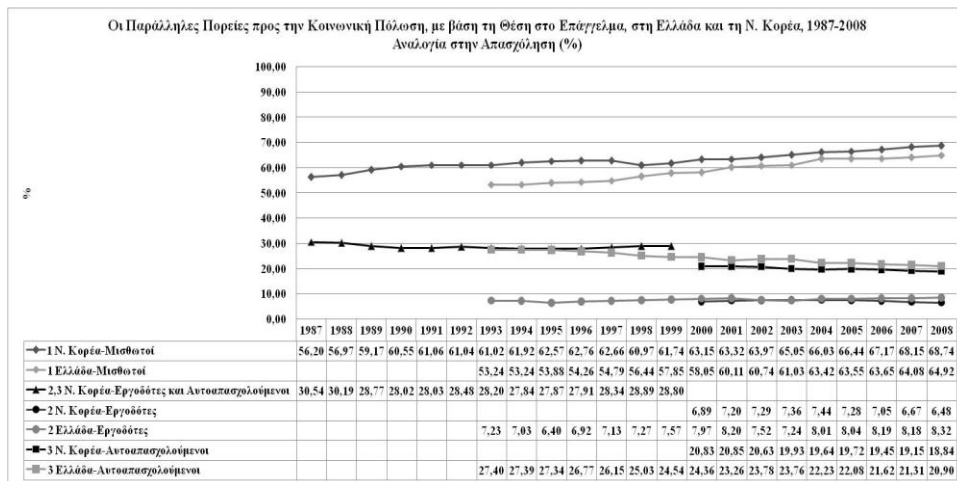

13

¹² S. Broadberry, B. van Leeuwen, “British Economic Growth and the Business Cycle, 1700-1870: Annual Estimates”, *Reconstructing the National Income of Britain and Holland, c.1270/1500 to 1850* [funded by the Leverhulme Trust, Reference Number F/00215AR] and *Collaborative Project HI-POD* [supported by the European Commission’s 7th Framework Programme for Research, Contract Number SSH7-CT-2008-225342], University of Warwick, Department of Economics (File: AnnualGDP9), 2010 (14 July), p. 31.

¹³ Α. Λύτρας, *Το ταξικό φαινόμενο και η κοινωνική πόλωση*, Αθήνα, Πάντειον Πανεπιστήμιο, 2014, <http://pandemos.panteion.gr/getfile.php?uri=>, <http://localhost:8080/fedora/objects/iid:7886/datastreams/>

Η τάση προς την κοινωνική πόλωση στις αναπτυγμένες χώρες: Ν. Κορέα και Ελλάδα

14

Η αντιπαράθεση με τις πεποιθήσεις I: Οι πλούσιες και προηγμένες χώρες είναι οικονομίες και κοινωνίες υπηρεσιών

- Είναι γνωστή η αντιπαράθεση της Ελλάδας, λες και είναι ένα παρεκκλίνον υπόδειγμα χώρας, σύμφωνα την υποθετικά ευσταθή άποψη, ότι οι υπόλοιπες πλούσιες χώρες είναι «παραγωγικές» και «εξαγωγικές» στους τομείς δημιουργίας του υλικού πλούτου.
- Η άποψη αυτή είναι εσφαλμένη, όπως υποδεικνύουν τα επόμενα διαγράμματα, τα οποία παρουσιάζουν την θέση της χώρας στο παγκόσμιο συσχετισμό του πλούτου και τη σύγκριση της κατανομής του ΑΕΠ κατά τομέα παραγωγής.

PDF1/content&mimetype=application%2Fpdf&filename=lytras_taxiko_fainomeno· A.N. Λύτρας, «Η ταξική δομή του σύγχρονου καπιταλισμού: Η κοινωνική πόλωση και το ζήτημα του συλλογικού υποκειμένου», Μαρξιστικός Χώρος Μελέτης και Έρευνας (MAXΩME), [Γ. Τόλιος (επιμ.)-MAXΩME], *Ταξική Διάρθρωση της Ελληνικής Κοινωνίας-Ταξική Συνείδηση και Πολιτική Διαπάλη* [Πρακτικά Συνεδριου ΜΑ.ΧΩ.Μ.Ε. (21-23 Νοεμβρίου 2014)], Αθήνα, Ταξιδευτής, 2015, σσ. 13-38· A.N. Λύτρας, *Η Μισθωτή Εργασία στην Κοινωνική Οργάνωση. Οι πραγματικότητες στην απασχόληση και εδραίωση της εργασιακής αυτονομίας*, Αθήνα, Παπαζήσης, 2016.

¹⁴ Στο ίδιο.

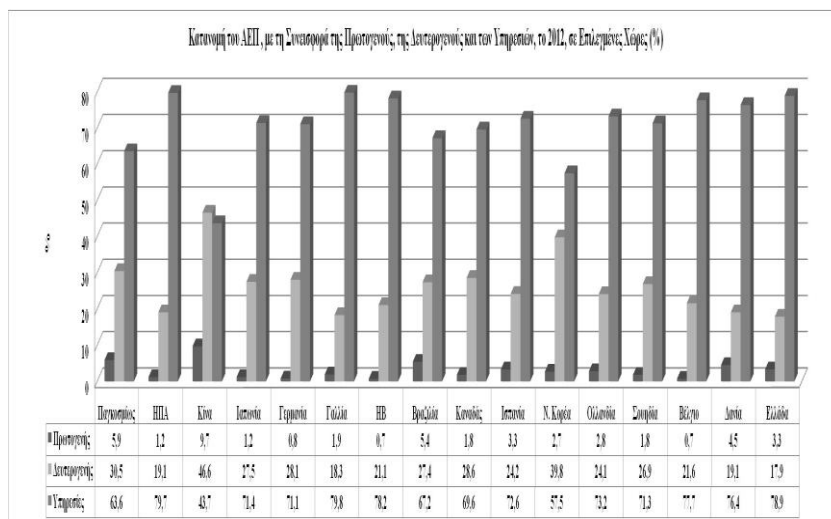
Η σύγκριση με τις Βαλκανικές Χώρες (2010)

Χώρα	Πληθυσμός	ΑΕΠ (δολ./τρ.τ.)
Βουλγαρία	7602116	64,777 δισ
Ρουμανία	22215421	251,741 δισ.
Σερβία	9856222	42,385 δισ.
Κροατία	4489409	61,724 δισ
Σλοβενία	2055692	49,551 δισ
Βοσνία Ερζεγοβίνη	4613514	16,961 δισ.
ΠΓΔΜ	2066718	9,108 δισ
Αλβανία	3639453	11,726 δισ
Μαυροβούνιο	672180	4,444 δισ
Σύνολο ΕΧ	57.210.725	462,866 δισ
Ελλάδα	10.787.690	338,250 δισ

Επισημάνσεις για το εθνικό πλούτο

- Η Ελλάδα ήταν, με τεράστια διαφορά, η πιο πλούσια χώρα των Βαλκανίων (εκτός της Τουρκίας) το 2010.
- Οι χώρες της σύγκρισης δεν αποτελούν τις φτωχότερες της Ευρώπης. Αρκετές, μάλιστα, είναι μέλη της ΕΕ.
- Ο πληθυσμός της Ελλάδας ήταν το 15,86% των επιλεγμένων χωρών.
- Το ΑΕΠ της Ελλάδας αντιπροσώπευε το 73,07% του ΑΕΠ των υπολοίπων χωρών.
- Δεν υπάρχει οποιοδήποτε έδαφος ευστάθειας ότι η Ελλάδα ήταν ένα παρεκκλίνον και προβληματικό κράτος. Προβληματικές είναι οι κριτικές. Για αυτόν το λόγο έχουν αποτύχει δραματικά οι πολιτικές, οι οποίες έχουν επιβληθεί για να ανασυγκροτήσουν τη χώρα.

Οι διεθνείς συγκρίσεις στη δομή της παραγωγής: Η πραγματικότητα προσβάλλει τις πεποιθήσεις

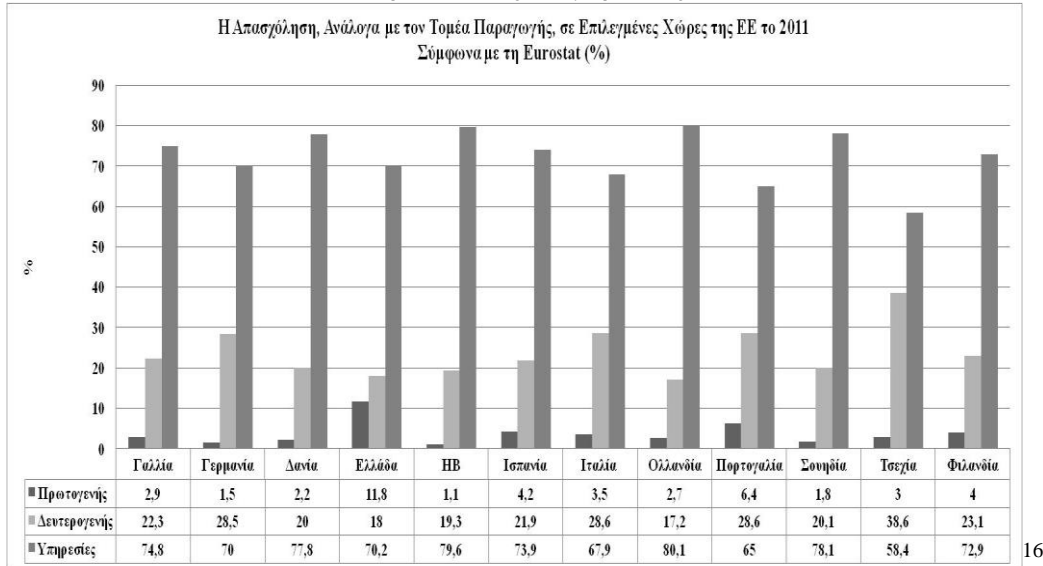
15

Η αντιπαράθεση με τις πεποιθήσεις II:
Η απασχόληση στις πλούσιες και προηγμένες χώρες
συγκεντρώνεται, σε συντριπτική αναλογία, στις υπηρεσίες

- Η απασχόληση, όπως είναι εύλογο, παρουσιάζει τεράστια συγκέντρωση στις υπηρεσίες.
- Οι πλούσιες και ευημερούσες χώρες παρουσιάζουν την τεράστια μάζα των απασχολούμενων τους, στην τριτογενή παραγωγή.
- Η απασχόληση στους τομείς της υλικής παραγωγής είναι φθίνουσα, ακόμη και αν οι σχετικές ομάδες των εργαζομένων είναι σήμερα ελάσσονες μειονότητες.
- Η Ελλάδα δεν αποτελεί εξαίρεση σε αυτόν τον κανόνα. Ακολουθεί τον κανόνα, όπως υποδεικνύουν τα δεδομένα από τη Eurostat.

¹⁵ Στο ίδιο.

Η κατανομή της απασχόλησης, σύμφωνα με τον τομέα παραγωγής
Ευρωπαϊκές συγκρίσεις

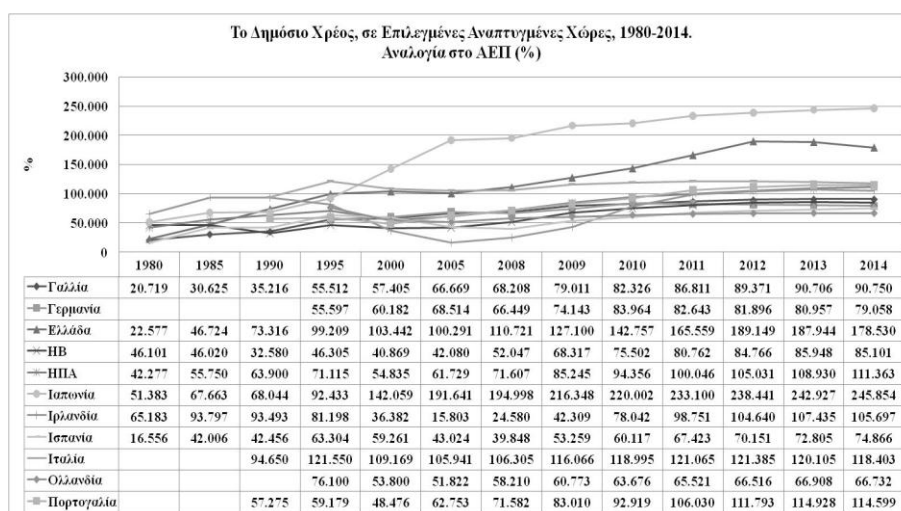
16

Προβληματισμοί για τον πλούτο του έθνους

- Είναι γνωστές και αστήρικτες οι θέσεις ότι:
- *Η Ελλάδα αντιμετώπισε την κρίση επειδή δεν ήταν επαρκώς παραγωγική.*
- *Η χώρα κάλυπτε τον «υπέρμετρο καταναλωτισμό» της, με τη φοβερή διόγκωση του δημόσιου χρέους και από τις ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις, τις οποίες δεν αξιοποίησε επαρκώς.*
- *Επιπρόσθετα, μεγάλο δημόσιο χρέος έχουν οι φτωχές, οι σπάταλες και οι παραγωγικά αδύναμες χώρες.*

¹⁶ Eurostat, *European Social Statistics*, Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2013.

Το δημόσιο χρέος στη μέση διάρκεια, σε επιλεγμένες χώρες (1980-2014)

17

Παρατηρήσεις και διαπιστώσεις για το δημόσιο χρέος

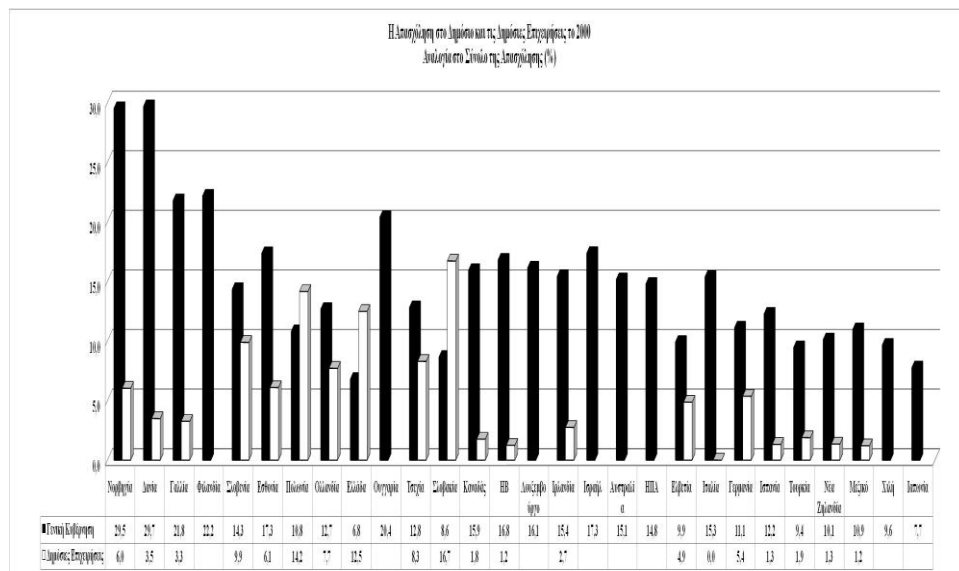
- Παρατήρηση 1: Η πολιτική, παγκοσμίως, που εφαρμόζε τα διανοήματα του J.M. Keynes παρέδωσε (*συμβολικά το 1980*) δημόσια χρέη κάτω από το 50% του ΑΕΠ. Η πολιτική, η οποία εφαρμόσε τα διανοήματα του F.A. Hayek και του M. Friedman, παρά την έμφαση στην αυστηρή δημοσιονομική πολιτική, διπλασίασε τα δημόσια χρέη!
- Παρατήρηση 2: Οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία είναι οι δύο από τις πιο πλούσιες χώρες του σημερινού κόσμου. Οι ΗΠΑ έχουν σήμερα δημόσιο χρέος ίσο με το 111% περίπου του ΑΕΠ. Με ανάλογο χρέος ξεκίνησε η κρίση στην Ελλάδα. Η Ιαπωνία έχει, το 2014, δημόσιο χρέος ίσο με το 245% περίπου του ΑΕΠ! Οι χώρες αυτές συνεχίζουν να είναι οι πιο πλούσιες του κόσμου!
- Διαπίστωση: Οι πλούσιες χώρες, μόνον, έχουν μεγάλο δημόσιο χρέος στη σύγχρονη εποχή. Είναι και οι μόνες, οι οποίες έχει νόημα να χρεοκοπήσουν. Όσοι έχουν διατυπώσει διαφορετικές απόψεις έχουν το δικαίωμα, να αναστοχαστούν την ευστάθεια των σκέψεων τους.

¹⁷ Πηγή: Δ.Ν.Τ. (www.imf.org).

Δ) Το κράτος και τα συγκρίσιμα μεγέθη

- Ένα από τα πιο **απολαυστικά ζητήματα**, τα οποία απασχολούν το δημόσιο διάλογο στην Ελλάδα είναι το μέγεθος του κράτους και η έκταση της απασχόλησης στο Δημόσιο.
- Η συζήτηση αυτή αναπαράγεται πλήρως, ίσως και αποκλειστικά, την πολεμική την οποία είχε πραγματοποιηθεί, από τη **Σχολή της Δημόσιας Επιλογής (School of Public Choice)**, εναντίον της μορφής και της έκτασης του Δημόσιου Τομέα στις ΗΠΑ.
- Όπως συμβαίνει σε παρόμοιες περιπτώσεις, παρά την προβολή τους σαν να είναι οι διαπιστώσεις τους απολύτως αυτονόητες, πρόκειται για **προπαγάνδα με όλα τα συστατικά της παραπλάνησης**.
- Η έκταση της απασχόλησης στο Δημόσιο της Ελλάδας παρουσιάζεται στο επόμενο διάγραμμα.

Οι πλούσιες χώρες έχουν ισχυρό κράτος και μεγάλη δημόσια απασχόληση

18

¹⁸ OECD, *Government at a Glance*, OECD, 2011.

Ελληνικό Κράτος
Αναδιοργάνωση και Λειτουργικότητα ή Διάλυση

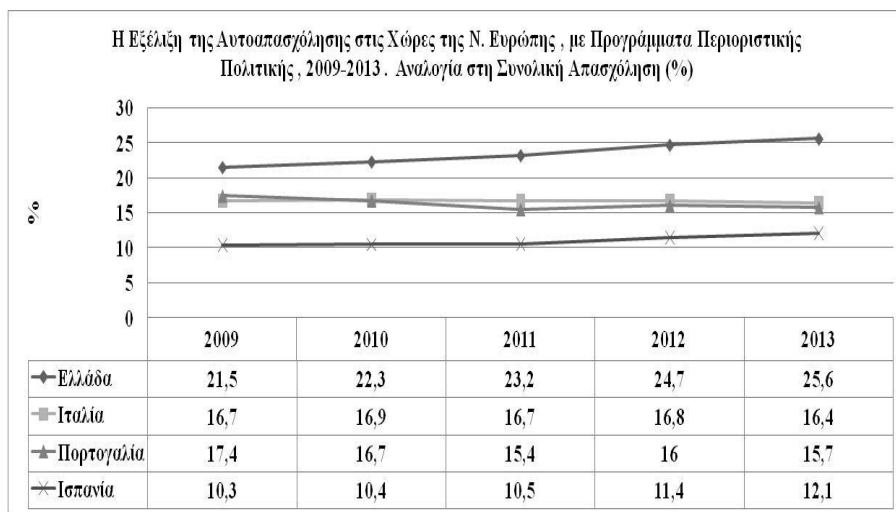
- Ο **μεγαλύτερος** ενιαίος **εργοδότης** του σύγχρονου καπιταλισμού είναι **το κράτος**.
- Το πρόβλημα του κράτους στην Ελλάδα δεν είναι η απασχόληση, όπως υποδεικνύουν τα συγκριτικά στοιχεία.
- Το κράτος απαιτεί αναδιάρθρωση και καλύτερη λειτουργικότητα.
- Η μείωση του μεγέθους της απασχόλησης στο Δημόσιο σημαίνει μείωση υπηρεσιών προς τους πολίτες.
- Η βίαιη συμπίεση των κρατικών δομών αντιπροσωπεύει την αδυναμία άσκησης των Δημόσιων Πολιτικών.
- Η ανασύνθεση του Δημοσίου **απαιτεί δέκα χρόνια δουλειάς**.

Ε) Η εξέλιξη της απασχόλησης στην αιχμή της κρίσης.
1. Οι εργοδότες

19

2. Οι αυτοαπασχολούμενοι

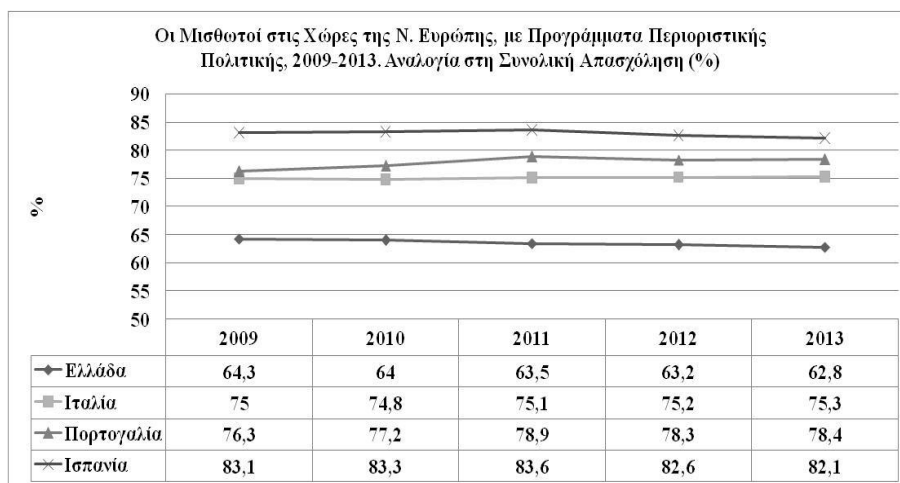

20

¹⁹ ILO, ILOSTAT (Database), *Employment by Status in Employment, 2009-2013* (www.ilo.org)· A.N. Lytras, *Wage Labour in Modern Society*, Athens, Papazissis Publishers, 2016· A.N. Lytras, *A Radical Policy for Combating Unemployment*, Athens, Papazissis Publishers, 2017.

²⁰ ILO, ILOSTAT (Database), *Employment by Status in Employment, 2009-2013* (www.ilo.org)· A.N. Lytras, *Wage Labour in Modern Society*, Athens, Papazissis Publishers, 2016· A.N. Lytras, *A Radical Policy for Combating Unemployment*, Athens, Papazissis Publishers, 2017.

3. Οι μισθωτοί

21

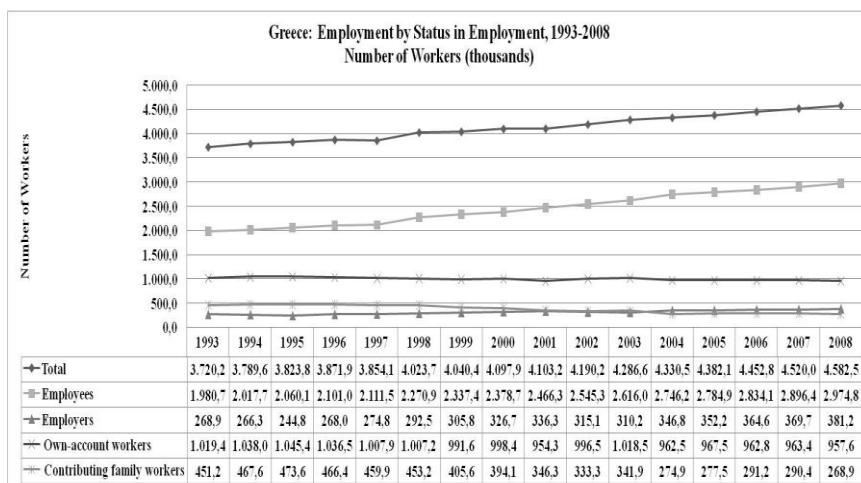
Διαπιστώσεις από την εργασιακή ανασυγκρότηση

- 1) Οι εργοδότες μειώθηκαν αισθητά στην Ελλάδα. Παρουσίασαν περιορισμένη μεταβολή στην Ισπανία. Έμειναν ουσιαστικά αμετάβλητοι στην Ιταλία και την Πορτογαλία.
- 2) Οι αυτοαπασχολούμενοι στην Ελλάδα ενίσχυσαν την αναλογία τους, παρά την αριθμητική τους μείωση. Αυτή η ενίσχυση οφείλεται στη σχετικώς μεγαλύτερη μείωση της απασχόλησης και ιδίως της μισθωτής απασχόλησης. Στις υπόλοιπες χώρες η ίδια ομάδα έμεινε είτε αμετάβλητη είτε παρουσίασε περιορισμένη αύξηση (Ισπανία).
- 3) Οι μισθωτοί στην Ελλάδα μειώθηκαν, αριθμητικά και ποσοστιαία. Το γεγονός είναι εντυπωσιακό. Στην Ισπανία η ποσοστιαία μείωση ήταν περιορισμένη. Στην Ιταλία τα μεγέθη είναι σταθερά. Στην Πορτογαλία είναι αξιοσημείωτη η αύξηση των μισθωτών!

²¹ ILO, ILOSTAT (Database), *Employment by Status in Employment, 2009-2013* (www.ilo.org)· A.N. Lytras, *Wage Labour in Modern Society*, Athens, Papazissis Publishers, 2016· A.N. Lytras, *A Radical Policy for Combating Unemployment*, Athens, Papazissis Publishers, 2017.

Παραδοξολογίες Ι

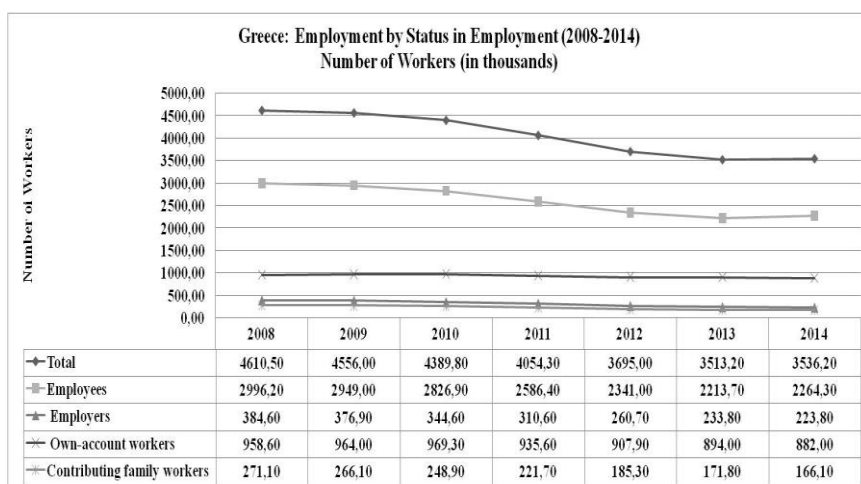
Η αναλογική μείωση και η αριθμητική σταθερότητα

22

Παραδοξολογίες ΙΙ

Η αναλογική αύξηση και η αριθμητική μείωση

23

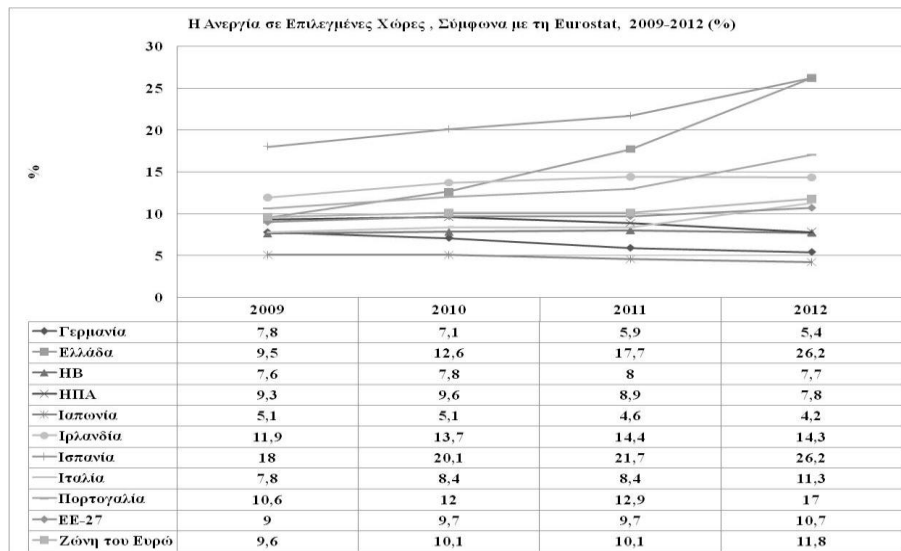
²² Α.Ν. Λύτρας, «Η Απασχόληση και η Ανεργία στην Ελλάδα, 2009-2015. Οι κοινωνικές συναρτήσεις των αιτιών της κρίσης», *Επιθεώρηση Αποκέντρωσης, Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Περιφερειακής Ανάπτυξης*, 2017, τ. 87, σσ. 73-85.

²³ Στο ίδιο.

ΣΤ) Η ανεργία Το μεγάλο πρόβλημα

- **Η ανεργία** είναι η σημαντικότερη εργασιακή, οικονομική και κοινωνική συνέπεια των εφαρμοζόμενων περιοριστικών πολιτικών στην Ελλάδα. Ταυτόχρονα εκτιμάται ως ο σημαντικότερος παράγοντας που συντελεί στην όξυνση της φτώχειας.
- Ανάλογο, αλλά όχι παντού αντίστοιχο, είναι το πρόβλημα της **ανεργίας** σε όλες τις χώρες, στις οποίες επεβλήθη οργανωμένα η περιοριστική δημοσιονομική πολιτική είτε αυτή ήταν μέρος των **προγραμμάτων χρηματοδότησης** (Ελλάδα, Ιρλανδία, Πορτογαλία) είτε αντιμετώπισαν την οικονομική κρίση με την εντατικοποίηση της λιτότητας (Ισπανία, Ιταλία).

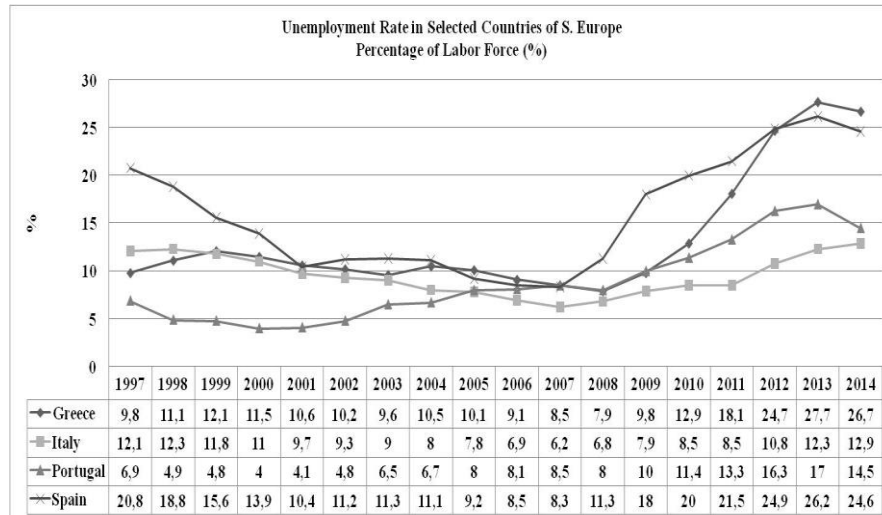
Η ανεργία στην αιχμή της κρίσης.
Όσες χώρες εξέδωσαν επιπλέον νομισματική μάζα,
συγκράτησαν ή μείωσαν την ανεργία!

24

²⁴ Α.Ν. Λύτρας, *Η Μισθωτή Εργασία στην Κοινωνική Οργάνωση. Οι πραγματικότητες στην απασχόληση και εδραίωση της εργασιακής αυτονομίας*, Αθήνα, Παπαζήσης, 2016.

Η ανεργία στην αιχμή της κρίσης, σύμφωνα με τον ILO

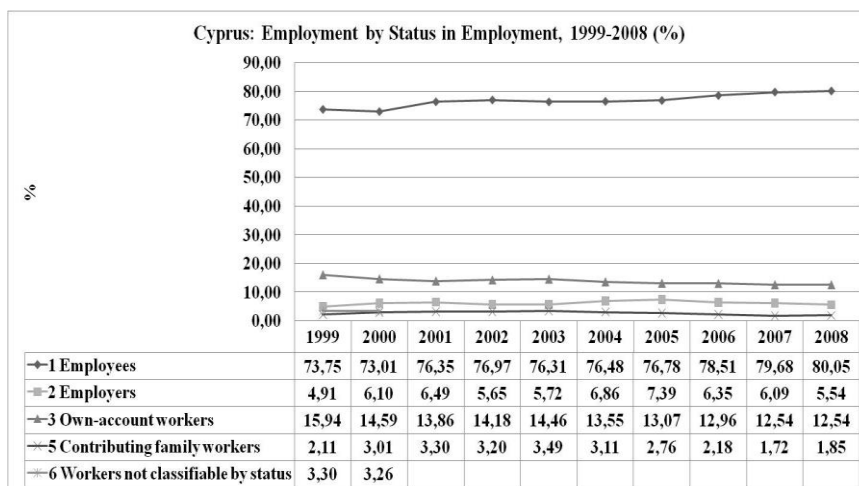
25

Οι διαπιστώσεις από τον παροξυσμό της ανεργίας, 2009-2012

- Η **ανεργία** διογκώθηκε, εξωφρενικά μέσα σε τρία χρόνια, στις χώρες με προγράμματα χρηματοδότησης ή/και εφαρμογή πολιτικών λιτότητας. Η Ελλάδα και η Ισπανία είναι τα πιο θεαματικά παραδείγματα αυτής της διόγκωσης. Η Πορτογαλία και η Ιρλανδία ακολουθούν. Η Ιταλία είχε πολύ μικρότερη επίδραση.
- Η διεύρυνση της **ανεργίας** ήταν πολύ μικρότερη στις χώρες, οι οποίες χρηματοδότησαν τις οικονομίες τους στα χρόνια της κρίσης με τη συστηματική έκδοση επιπλέον νομισματικής μάζας. Σε αυτήν την κατηγορία βρίσκονται οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία, παρά την τεράστια επιβάρυνση του δημόσιου χρέους τους. Σε ανάλογη κατάσταση εντάσσεται και η Βρετανία.
- Στην ευρωζώνη επιβαρύνθηκε πολύ περισσότερο η **ανεργία**, σε σχέση με τις χώρες της ΕΕ, οι οποίες είχαν εθνικά νομίσματα.
- Η **ανεργία οφείλεται μάλλον στην αναγκαστική αχρηματία και στα ακριβά (σκληρά) νομίσματα!** Το δημόσιο χρέος και τα κρατικά ελλείμματα δεν φαίνεται να έχουν ουσιαστική επίδραση στην ανεργία.

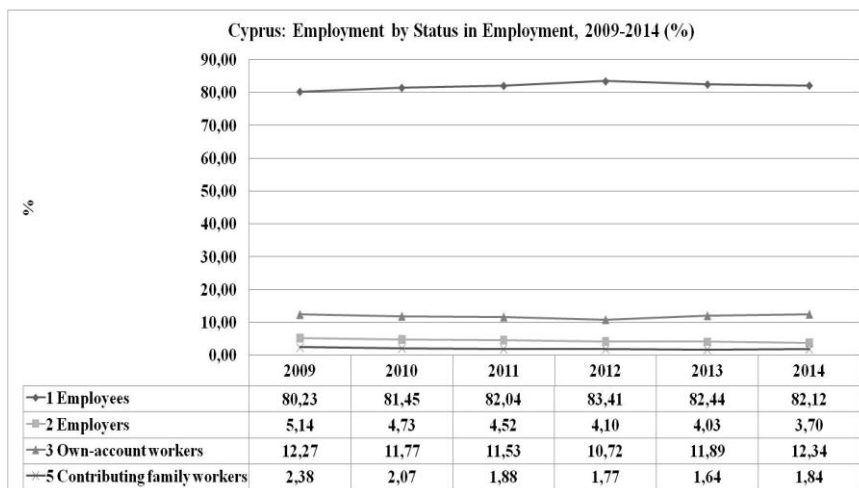
²⁵ Α.Ν. Λύτρας, «Η Απασχόληση και η Ανεργία στην Ελλάδα, 2009-2015. Οι κοινωνικές συναρτήσεις των αιτιών της κρίσης», *Επιθεώρηση Αποκέντρωσης, Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Περιφερειακής Ανάπτυξης*, 2017, τ. 87, σσ. 73-85.

Παράρτημα
Κύπρος: 1999-2008

26

Παράρτημα
Κύπρος: 2009-2014

27

²⁶ ILO, LABORSTA (Database), *Employment by Status in Employment, 1986-2008* (www.ilo.org).

²⁷ ILO, ILOSTAT (Database), *Employment by Status in Employment, 2009-2013* (www.ilo.org).

Ανδρέας Ν. Λύτρας
Η καταπολέμηση της ανεργίας και η κοινωνική αλληλεγγύη:
Μια εναλλακτική πρόταση

Οι προηγούμενες επιλογές
Α) Η Κεϋνσιανή θεραπευτική

-Η συγκεκριμένη πολιτική χρησιμοποιεί τη δημόσια χρηματοδότηση της οικονομίας και ιδίως την ενίσχυση της ενεργούς ζήτησης (των εισοδημάτων).²⁸

-Το κράτος αναλαμβάνει οικονομικές παρεμβάσεις σε υποδομές και επιχειρηματικές δραστηριότητες, ενώ ταυτόχρονα ενισχύει και την ιδιωτική επιχειρηματικότητα.

-Προς εξυπηρέτηση των σκοπών του, το κράτος χρησιμοποιεί όλο το φάσμα των γνωστών δημοσιονομικών εργαλείων. Ιδίως χρησιμοποιεί τη συγκρατημένη διεύρυνση του δημόσιου χρέους, το οποίο εξυπηρετείται πολύ προσεκτικά από τη διαχείριση του ελλείμματος του κρατικού προϋπολογισμού.

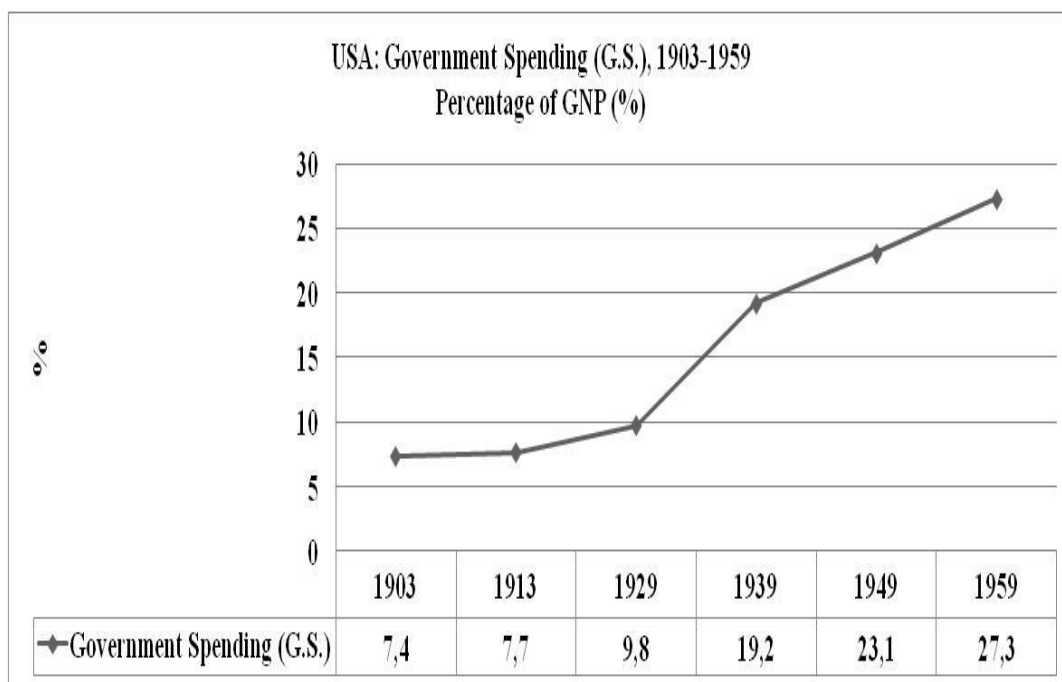
-Αυτή η πολιτική επέτυχε τους σκοπούς της και μείωσε την ανεργία μετά από την κρίση του 1929-1930.

-Οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία επέτυχαν να περιορίσουν την ανεργία μετά από την κρίση του 2007-2008, χρησιμοποιώντας τα ίδια εργαλεία.

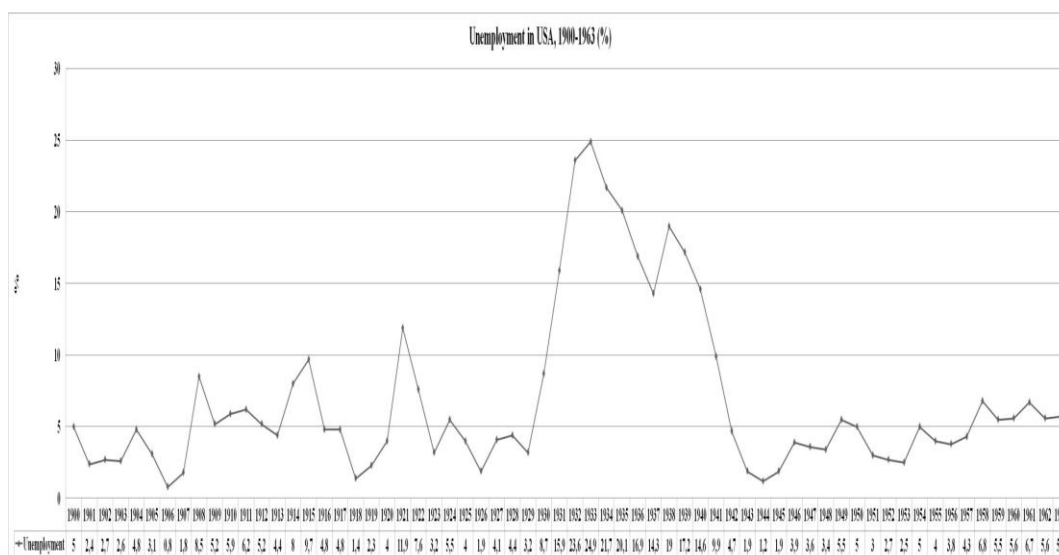
²⁸ J.M. Keynes, *The General Theory of Employment, Interest and Money*, A Project Gutenberg of Australia, eBook Col Choat colc@gutenberg.net.au, eBook No.: 0300071h.html, 2003· [J.M. Keynes, *The General Theory of Employment, Interest and Money*, London, Macmillan, 2007 (1936)].

Οι δημόσιες δαπάνες στις ΗΠΑ (1903-1959)

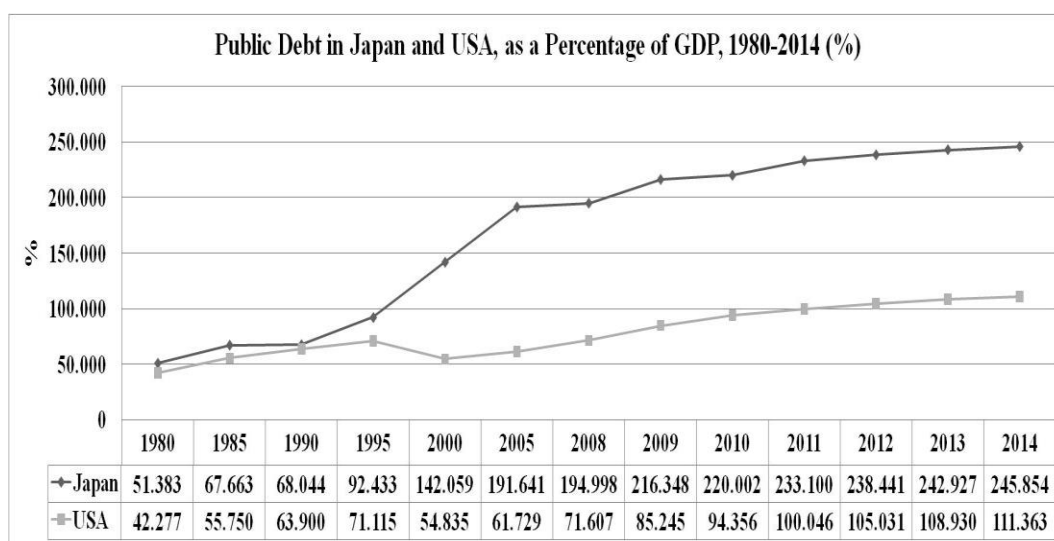
Πηγή: P.A. Baran, P.M. Sweezy, *Monopoly Capital. An essay on the American economic and social order*, New York, Modern Reader, 1968 (1966), σ. 146.

Η ανεργία στις ΗΠΑ (1900-1963)

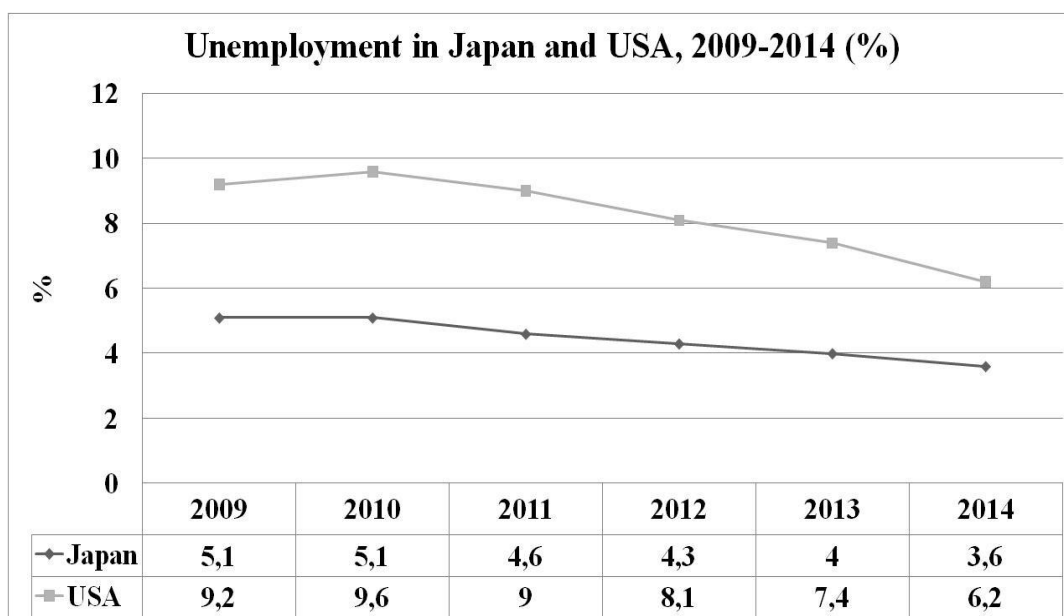
Πηγή: P.A. Baran, P.M. Sweezy, *Monopoly Capital. An essay on the American economic and social order*, New York, Modern Reader, 1968 (1966), σσ. 232-233.

Το δημόσιο χρέος σε ΗΠΑ και Ιαπωνία (1980-2014)

Πηγή: IMF.

Η ανεργία στις ΗΠΑ και την Ιαπωνία (2009-2014)

Πηγή: ILOSTAT, *Unemployment* (www.ilo.org).

**Προβλήματα και περιορισμοί
για την εφαρμογή της μεθόδου του J.M. Keynes**

-Η απόλυτη δημοσιονομική κυριαρχία του εθνικού κράτους είναι προαπαιτούμενη της συγκεκριμένης πολιτικής.

-Το κράτος πρέπει να μπορεί να διαχειρίζεται πλήρως όλα τα δημοσιονομικά εργαλεία.

-Είναι αδύνατη η εφαρμογή αυτής της πολιτικής σε εθνικά κράτη, τα οποία συμμετέχουν σε ολοκληρώσεις με κοινό (ενιαίο) νόμισμα και με συνθήκες δημοσιονομικής πειθαρχίας.

B) Το εναλλακτικό υπόδειγμα του W. Beveridge²⁹

-Κρατικός παρεμβατισμός μέσω της ανάπτυξης δημόσιων δομών και συστημάτων κοινωνικής υποστήριξης (Εθνικό Σύστημα Υγείας, Δημόσια Εκπαίδευση, Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης κ.ά.).

-Η κύρια μέθοδος συνοψίζεται στη δημόσια χρηματοδότηση της δημιουργίας των δημόσιων δομών και την ετήσια αναχρηματοδότηση της λειτουργίας του, μαζί με την ανάληψη του κόστους της ευρείας δημόσιας απασχόλησης σε αυτές.

-Το βασικό εργαλείο, αλλά και χαρακτηριστικό, του υποδείγματος είναι η δραστική αύξηση της άμεσης και έμμεσης φορολογίας, όπως και των ιδιωτικών συνεισφορών στο ασφαλιστικό σύστημα.

-Το μοντέλο πέτυχε τους στόχους του στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

---

²⁹ W. Beveridge, *Social Insurance and Allied Services*, London, H.M. Stationary Office, Cmd. 6404, 1942· *Social Insurance and Allied Services: Memoranda from Organizations*, London, H.M. Stationary Office, Cmd. 6405, 1942· W. Beveridge, *Full Employment in a Free Society. A Summary*, London, The New Statesman and Nation-Reynolds News, 1944.

Προβλήματα και περιορισμοί για το υπόδειγμα του W. Beveridge

-Κατά τη διάρκεια των οικονομικών κρίσεων και υφέσεων η αύξηση των φόρων είναι απολύτως δύσκολη ή και αδύνατη.

-Μερικές φορές η αύξηση των φόρων είναι καθηλωτική για την οικονομική δραστηριότητα.

-Επιπροσθέτως, η ενεργής πολιτική της δημοσιονομικής πειθαρχίας της ΕΕ δημιουργεί τις συνθήκες για τη συνεχή μείωση των δημόσιων δομών και επομένως της δημόσιας απασχόλησης.

-Μόνο εάν μεσολαβήσει μια δραματική αλλαγή του κυρίαρχου οικονομικού δόγματος, θα μπορούσαν να υπάρξουν οι προϋποθέσεις της αναγέννησης αυτής της πολιτικής.

Γ) Το κράτος ως εργοδότης της τελευταίας καταφυγής- H.P. Minsky³⁰

-Το κράτος συμβάλλει ως ένας εργοδότης της τελευταίας καταφυγής για την απασχόληση των ανέργων, με όποια ειδίκευση ή ειδικότητα έχουν τη στιγμή της παρέμβασης.

-Το κράτος κάθε χρόνο, μέσα στην περίοδο της παρέμβασης εκδίδει νομισματική μάζα ανάλογη με το κόστος του προγράμματος προκειμένου να χρηματοδοτήσει την απασχόληση των ανέργων (0,7%-1,5% του ΑΕΠ).

-Εναλλακτικά το κράτος εκδίδει κρατικά ομόλογα, σε ίση αξία με το κόστος του προγράμματος (με χαμηλά επιτόκια).

---

³⁰ H.P. Minsky, *Stabilizing an Unstable Economy*, New York, McGraw-Hill, 2008 (1986). P.R. Tcherneva, "Beyond Full Employment: The Employer of Last Resort as an Institution for Change", Levy Economics Institute of Bard College, *Working Papers*, No. 732, 2012 (September).

-Η πρόταση είχε μια επιτυχή εφαρμογή, μετά από την οικονομική κατάρρευση της Αργεντινής.

**Προβλήματα και περιορισμοί της πρότασης
για το ρόλο του κράτους, με τον τύπο του εργοδότη της τελευταίας
καταφυγής**

-Αυτή η πολιτική δεν μπορεί να εφαρμοστεί σε οποιαδήποτε περίπτωση, στην οποία το κράτος δεν έχει το κυριαρχικό προνόμιο της έκδοσης νομισματικής μάζας.

-Όταν το κράτος δεν έχει πλήρη κυριαρχία επί της δημοσιονομικής πολιτικής, η έκδοση κρατικών ομολόγων είναι εξαιρετικά δύσκολη.

-Στη ζώνη του ευρώ το προνόμιο της έκδοσης του νομίσματος έχει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ).

**Δ) Συμφιλίωση της προσωπικής ευθύνης με τις ευκαιρίες
για την απασχόληση- B. Clinton³¹**

-Το κράτος, μαζί με τους τοπικούς θεσμούς διαμορφώνει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα απασχόλησης και για την καταπολέμηση της φτώχειας για τα μέλη εύάλωτων οικογενειών με παιδιά.

-Το πρόγραμμα συνδυάζει ευέλικτα διάφορες παροχές για πέντε χρόνια και απαιτεί να απασχοληθούν οι ωφελούμενοι, σε θέσεις με χαμηλούς μισθούς, δύο χρόνια μετά τη λήψη των επιδομάτων και των παροχών.

-Το κράτος χρηματοδοτεί το κόστος της πολιτικής.

-Στις ΗΠΑ οι Πολιτείες αναλαμβάνουν την ευθύνη για την εφαρμογή με σχετική ευελιξία.

---

³¹ [USA], Personal Responsibility and Work Opportunity Reconciliation Act-PRWORA, Public Law 104-193, Aug. 22, 1996.

-Η τεχνική εφαρμογή μπορεί να αναληφθεί από ιδιωτικές επιχειρήσεις στο τοπικό πλαίσιο.

Προβλήματα και περιορισμοί της πολιτικής του B. Clinton

-Αυτή η πολιτική επέτυχε τη μείωση της ανεργίας, κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης του B. Clinton. Τα προβλήματα της φτώχειας έμειναν μάλλον ανέγγιχτα.

-Η κρατική χρηματοδότηση της κοινωνικής υποστήριξης ήταν συνεχής, αλλά άλλο τόσο συνεχής ήταν η τάση για τη μείωση των προϋπολογισμών για την κοινωνική υποστήριξη.

-Σε συνθήκες οικονομικής ύφεσης είναι εξαιρετικά δύσκολη η αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης, ως ανταπόκριση στην αύξηση της ανεργίας.

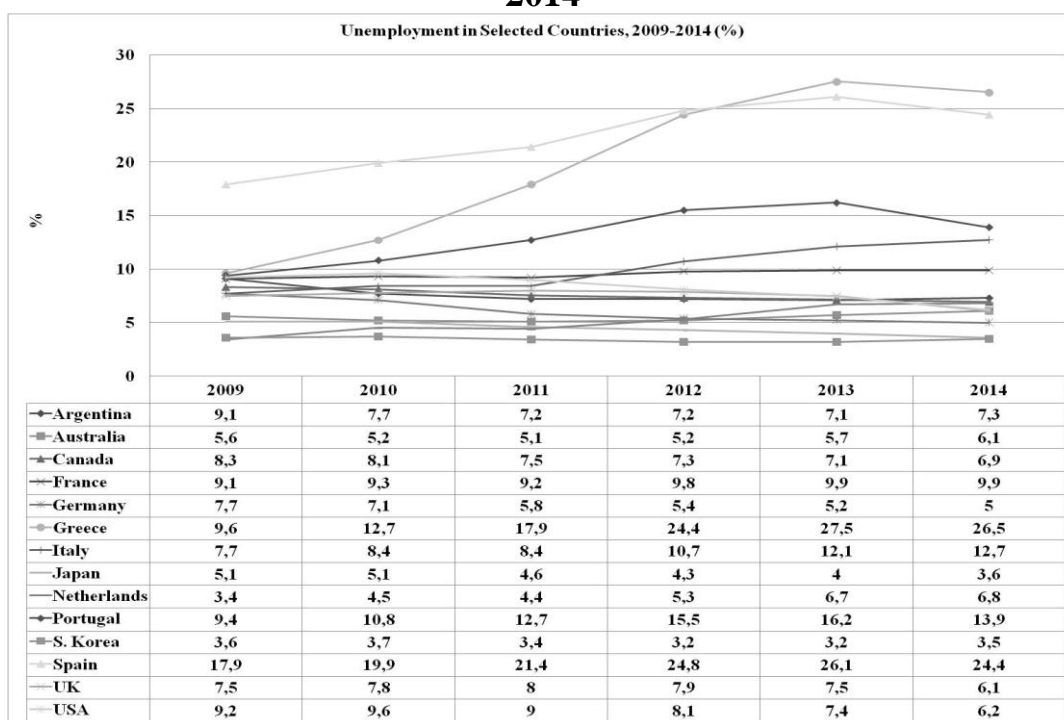
-Οι προδιαγραφές της συγκεκριμένης πολιτικής τείνουν μάλλον στην μείωση των κρατικών προϋπολογισμών και επομένως στη μείωση των επιδομάτων και των ενισχύσεων.

-Είναι στην ουσία μια εξειδίκευση του κατώτερου εγγυημένου εισοδήματος που πρότεινε ο M. Friedman. Επηρέασε πολλές διαφορετικές εκδοχές αναθεωρημένης κοινωνικής πολιτικής στην Ευρώπη.

Η ανεργία στην μικρή διάρκεια, 2009-2014

Πηγή: ILOSTAT, *Unemployment* (www.ilo.org).

Η εναλλακτική πρόταση 1) Βασικά χαρακτηριστικά³²

-Η χρηματοδότηση του προγράμματος πραγματοποιείται με κυρίως ιδιωτικούς πόρους, υπό δημόσιο έλεγχο.

-Οι άνεργοι κατά τη διάρκεια του προγράμματος εργάζονται ως αυτόνομοι εργαζόμενοι.

³² A.N. Lytras, *Alternative for Combating Unemployment. The Future Network: Autonomous Workers, Stock Holders, Consumers and the State*, Athens, Papazissis, (forthcoming- eBook in English).

-Το κράτος ρυθμίζει τις κρίσιμες διαδικασίες, με τους απαραίτητους θεσμούς και αναπληρώνει τις πιστώσεις του κατατεθειμένου κεφαλαίου.

-Η τοπική αυτοδιοίκηση συντονίζει τη διαδικασία.

-Οι τράπεζες συμμετέχουν στο μείζον μέρος του προγράμματος.

2) Οι συντελεστές του προγράμματος

1) Οι άνεργοι από τη χορεία των καταγεγραμμένων ανέργων (στην υπηρεσία απασχόλησης, στην Ελλάδα τον ΟΑΕΔ), οι οποίοι θα αποτελέσουν τους ωφελούμενους του προγράμματος.

2) Οι κάτοχοι του αποθέματος, οι οποίοι καταθέτουν το διαθέσιμο κεφάλαιο τους σε ετήσιους προθεσμιακούς λογαριασμούς, με ειδικό επιτόκιο και πρόσθετη απόδοση από το πρόγραμμα. Οι κάτοχοι του αποθέματος λειτουργούν ως αρχικοί χρηματοδότες της διαδικασίας.

3) Το κράτος, το οποίο αφενός ρυθμίζει τη διαδικασία με τους ανάλογους θεσμούς και αφετέρου χρηματοδοτεί με ένα έλασσον μέρος τις αναγκαίες πιστώσεις.

4) Οι πολίτες/καταναλωτές, οι οποίοι αγοράζουν υπηρεσίες από τους αυτόνομους εργαζόμενους/ωφελούμενους του προγράμματος. Είναι στην ουσία οι κύριοι χρηματοδότες του προγράμματος, ενώ απολαύουν σημαντικές υπηρεσίες σε χαμηλές τιμές.

5) Οι κοινωνικές οργανώσεις και οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί που δύνανται να αξιοποιούν τη συνεργασία με τους αυτόνομους εργαζόμενους, με την ίδια ακριβώς διαδικασία συναλλαγής.

6) Η τοπική αυτοδιοίκηση, η οποία είναι ο επισπεύδων και συντονιστικός φορέας του προγράμματος.

7) Η υπηρεσία απασχόλησης (στην Ελλάδα ο ΟΑΕΔ), η οποία χορηγεί τον κατάλογο των ανέργων, παρακολουθεί και αξιολογεί το πρόγραμμα.

8) Οι Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες και τα Ασφαλιστικά Ταμεία, καθώς τα συνολικά έσοδα του προγράμματος περιλαμβάνουν φόρους και εισφορές.

9) Οι συμβεβλημένες τράπεζες, στις οποίες δημιουργούνται προθεσμιακοί τραπεζικοί λογαριασμοί. Ταυτόχρονα στις τράπεζες δημιουργούνται λογαριασμοί των ωφελούμενων και τα συγκεκριμένα πιστωτικά ιδρύματα επιμελούνται την έκδοση των αξιόγραφων.

3) Η αρχική διαδικασία της χρηματοδότησης

A) Οι κάτοχοι του αποθέματος (μετά από προσκλήσεις ενδιαφέροντος της τοπικής αυτοδιοίκησης και την επιλογή τους από τα θεσμικά όργανα) καταθέτουν τα κεφάλαια τους σε συγκεκριμένους προθεσμιακούς λογαριασμούς των επιλεγμένων τραπεζών.

B) Η απόδοση των κεφαλαίων προκύπτει αφενός από το επιτόκιο της προθεσμιακής κατάθεσης και αφετέρου από το προσδιορισμένο μέρος στην αύξηση του αποθέματος, η οποία προσδοκείται να δημιουργηθεί στο πλαίσιο του Προγράμματος.

Γ) Καμιά επιχειρηματική και εργοδοτική εμπλοκή των κατόχων του αποθέματος δεν προβλέπεται, πέρα από την περιγραφείσα.

Δ) Οι κάτοχοι του αποθέματος, μέσω των προθεσμιακών λογαριασμών είναι οι αρχικοί χρηματοδότες του προγράμματος.

Ε) Οι πιστώσεις από την προθεσμιακή κατάθεση αποτελούν την αρχική βάση για την έκδοση αξιόγραφων, με τα οποία εφοδιάζονται οι ωφελούμενοι, προκειμένου να λειτουργήσουν ως αυτόνομοι εργαζόμενοι. Το κράτος, με την χρήση εθνικών και ευρωπαϊκών πόρων, αναπληρώνει το κεφάλαιο που εκταμιεύεται.

ΣΤ) Η συνολική συνεισφορά του κράτους είναι ίση με το κατατεθειμένο κεφάλαιο, αν και καταβάλλεται σταδιακά. Η συνεισφορά αυτή επιστρέφει στο μείζον μέρος της (το 70% των δημοσίων δαπανών) στα δημόσια ταμεία είτε με τη μορφή του φόρου είτε με τη μορφή των ασφαλιστικών εισφορών που ενσωματώνονται στα αξιόγραφα και στο σύνολο του προϋπολογισμού.

4) Η επιλογή και οι υποχρεώσεις των ανέργων

- 1) Η τοπική αυτοδιοίκηση επικυρώνει την επιλογή των ανέργων, σε συνεργασία με τις τοπικές ή περιφερειακές υπηρεσίες της Υπηρεσίας Απασχόλησης (στην Ελλάδα του ΟΑΕΔ).**

- 2) Οι ωφελούμενοι τροφοδοτούνται στην αρχή του πρώτου μήνα με αξιόγραφα, που εκδίδονται με ευθύνη του αρμόδιου φορέα και των συμβεβλημένων τραπεζών.
- 3) Το προτεινόμενο συνολικό ποσό κάθε αξιόγραφου είναι είτε τα 20 ευρώ είτε τα 10 ευρώ στις περιπτώσεις μη προβλεπόμενης συμμετοχής του κατατεθειμένου κεφαλαίου.
- 4) Στα αξιόγραφα των 20 ευρώ, τα δέκα ευρώ είναι η συνεισφορά του κατατεθειμένου κεφαλαίου και τα υπόλοιπα δέκα ευρώ είναι η συνεισφορά του αγοραστή των υπηρεσιών.
- 5) Στα αξιόγραφα των 10 ευρώ το σύνολο του ποσού είναι συνεισφορά των πολιτών/καταναλωτών.
- 6) Το μεικτό συνολικό ποσό εμπεριέχει την ασφαλιστική εισφορά (προτεινόμενη=10%, με θεσμική πρόνοια) και το ποσό του φόρου (με μοναδικό συντελεστή 20%, μετά από θεσμική πρόβλεψη).
- 7) Οι ωφελούμενοι, από τη στιγμή που θα είναι πλέον εργαζόμενοι, θα είναι απολύτως όμοιοι με τους αυτοαπασχολούμενους. Δεν απαιτείται, όμως, να ανοίξουν βιβλία και στοιχεία συναλλαγών.
- 8) Απαιτείται να έχουν Αριθμό Φορολογικού Μητρώου, εγγραφή στο ΙΚΑ, διεύθυνση, διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και αριθμό τηλεφώνου.

5) Η διαδικασία του προγράμματος I: Η πώληση

-Η τοπική αυτοδιοίκηση εκτιμά τη σχέση προσφοράς και ζήτησης στην τοπική αγορά και παρεμβαίνει με ενημερώσεις για τις συναλλαγές.

-Οι ωφελούμενοι, κατά την πώληση των υπηρεσιών τους, χρησιμοποιούν ένα αξιόγραφο για κάθε ημέρα εργασίας αποκλειστικά. Το αξιόγραφο είναι, ως εκ τούτου, ακέραιο και αδιαίρετο.

-Ο ωφελούμενος πωλεί τις υπηρεσίες του (για δέκα μήνες το χρόνο) χρησιμοποιώντας το αξιόγραφο ακέραιο, ανεξάρτητα από τις ώρες χρησιμοποίησης της εργασίας του.

-Επομένως διαφορετικού χαρακτήρα και απαιτούμενης ειδίκευσης υπηρεσίες μπορεί να αντιπροσωπεύουν είτε μια ακέραια παροχή υπηρεσίας, ανεξάρτητα από τη χρονική της διάρκεια, είτε μια ώρα εργασίας είτε μια εργάσιμη ημέρα.

6) Η διαδικασία του προγράμματος II: Η αγορά υπηρεσιών

-Οι καταναλωτές των προσφερόμενων υπηρεσιών και μαζί με αυτούς οι κοινωνικές οργανώσεις (ή οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί) ανήκουν στην ουσία στους χρηματοδότες του προγράμματος.

-Οι πολίτες ενημερώνονται από τον φορέα της τοπικής αυτοδιοίκησης για τις προσφερόμενες υπηρεσίες, την τιμή της συνεισφοράς τους (10 ευρώ) και τις διαδικασίες της συναλλαγής.

-Αγοράζουν τις συγκεκριμένες υπηρεσίες, με μεγάλη ευελιξία και ανάλογα με τις ανάγκες τους ή τις διαθέσεις τους.

-Οι υπηρεσίες που μπορούν να αγοράσουν είναι δυνατόν να έχουν μεγάλες εκπαιδευτικές απαιτήσεις, υψηλή ειδίκευση και εξαιρετικές τεχνικές γνώσεις.

-Μπορεί αυτές οι υπηρεσίες να σχετίζονται με την καλλιτεχνική δραστηριότητα.

-Είναι προφανές ότι οι κοινές, ανειδίκευτες υπηρεσίες είναι δυνατόν να καλυφθούν από αυτή τη μέθοδο απασχόλησης.

7) Κοινωνική αλληλεγγύη και κάλυψη αναγκών

Η αγορά υπηρεσιών από το Πρόγραμμα αποτελεί, σαφώς, για τους καταναλωτές και τις κοινωνικές οργανώσεις μια πράξη κοινωνικής και κοινοτικής αλληλεγγύης.

Η διάθεση της αλληλεγγύης, όμως, συνεργεί με τις συναλλακτικές σχέσεις, χωρίς αξιώνει την πλήρη αλλαγή της οικονομικής συμπεριφοράς και την παράκαμψη της σχέσης κόστους-οφέλους.

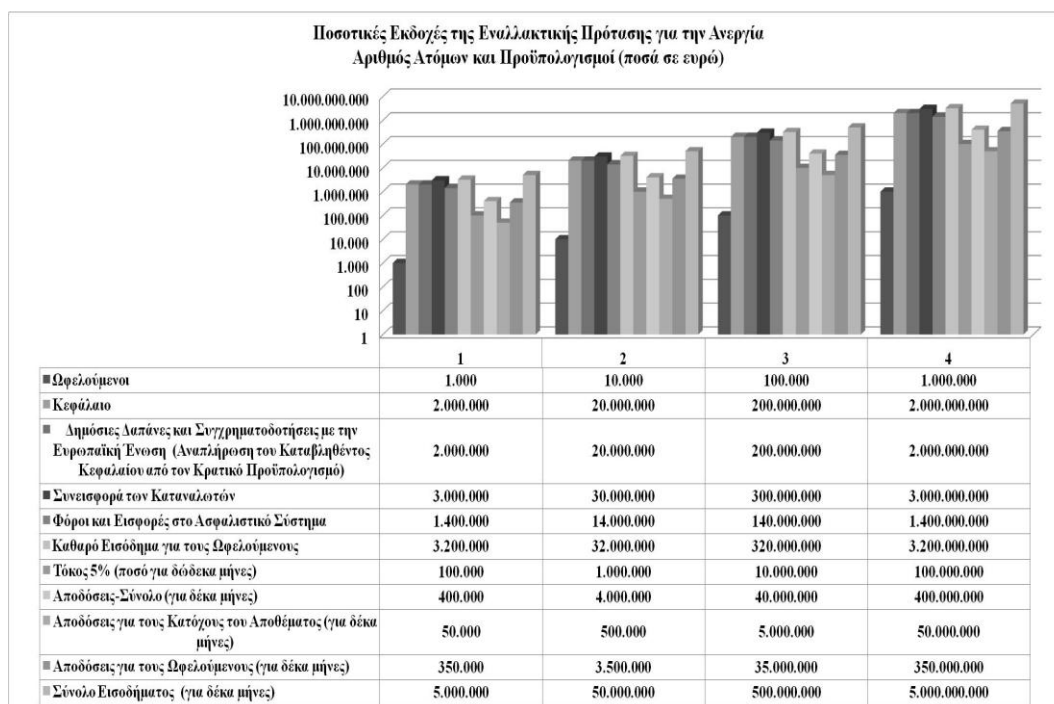
Η αλληλεγγύη ανταποκρίνεται απολύτως στην συνεισφορά του καταναλωτή, με τρόπο που ταυτόχρονα συντείνει στην κάλυψη των προσωπικών του αναγκών και την αξιοποίηση των διαθέσιμων εισοδημάτων του.

Ο αγωγός της εκδήλωσης της κοινωνικής και κοινοτικής αλληλεγγύης, μέσα από τις απaráλλακτες καθημερινές συναλλακτικές σχέσεις, μεταβάλλει την κοινωνική αλληλεγγύη σε οικονομικά τελεσφόρο.

Η μορφή χρηματοδότησης από τους καταναλωτές είναι διεξοδική για πολύ μεγάλους αριθμούς ωφελουμένων ταυτόχρονα.

Η ατομική οικονομική συνεισφορά των καταναλωτών είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Μπορεί με αυτόν τον τρόπο ο πολίτης/καταναλωτής, να λαμβάνει και να απολαύει απαραίτητες υπηρεσίες σε ενδιαφέρουσες τιμές. Το Πρόγραμμα προσδοκά να συμβάλλουν οι χαμηλές τιμές στην πολύ μεγάλη διεύρυνση του κύκλου εργασιών.

8) Ποσοτικές εκδοχές

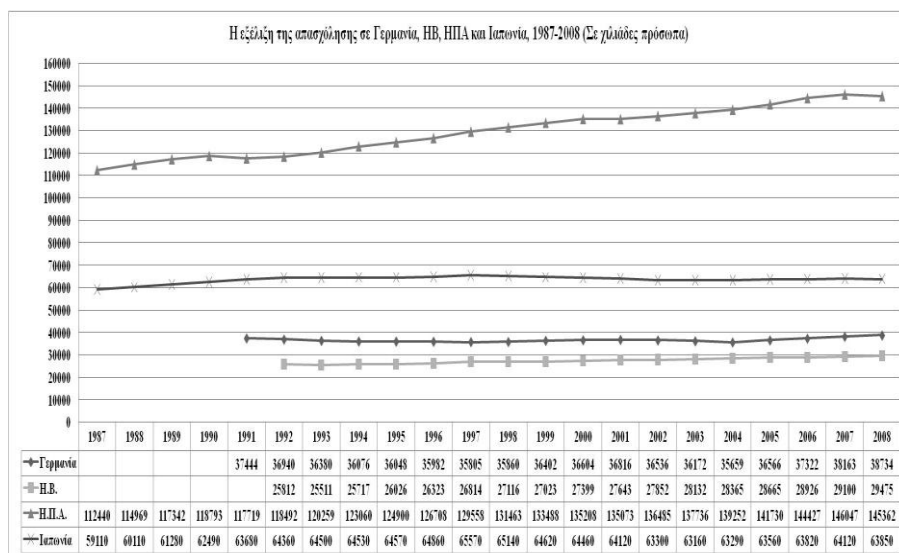

Ανδρέας Ν. Λύτρας
 Απασχόληση και Ανεργία
 Τα δεδομένα στο σύγχρονο κόσμο

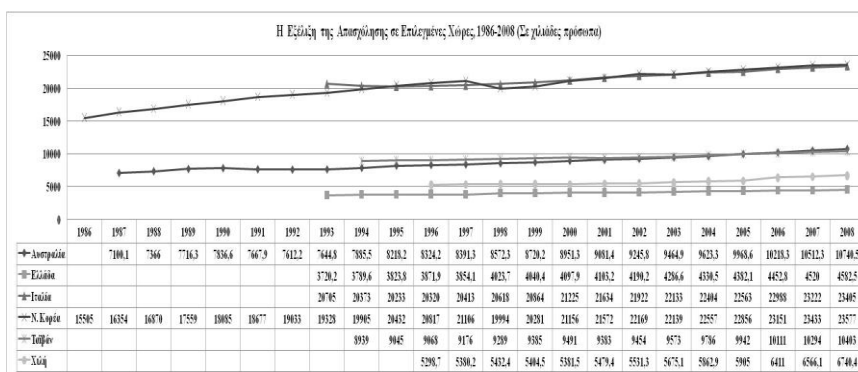
Η αύξηση της απασχόλησης
 (σε χιλιάδες πρόσωπα)

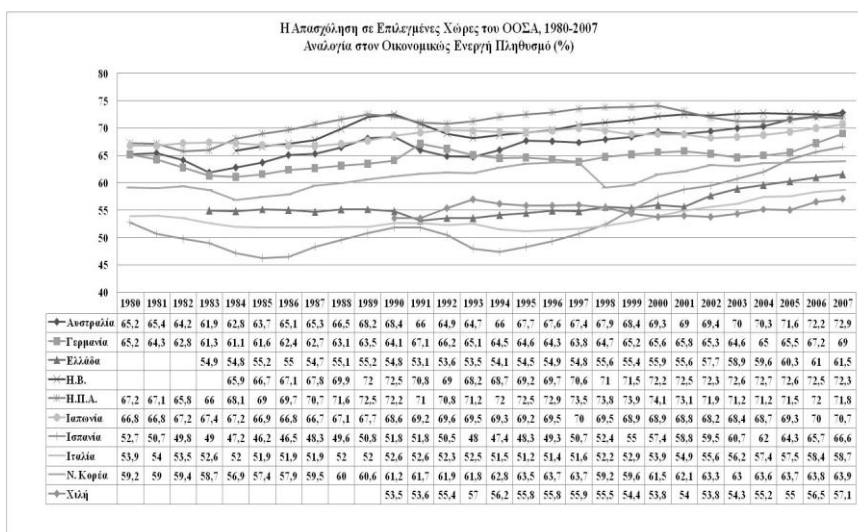
33

³³ Α.Ν. Λύτρας, *Η Μισθωτή Εργασία στην Κοινωνική Οργάνωση. Οι πραγματικότητες στην απασχόληση και εδραίωση της εργασιακής αυτονομίας*, Αθήνα, Παπαζήσης, 2016. Όλα τα διαγράμματα σε αυτήν την ενότητα προέρχονται από το ίδιο κείμενο.

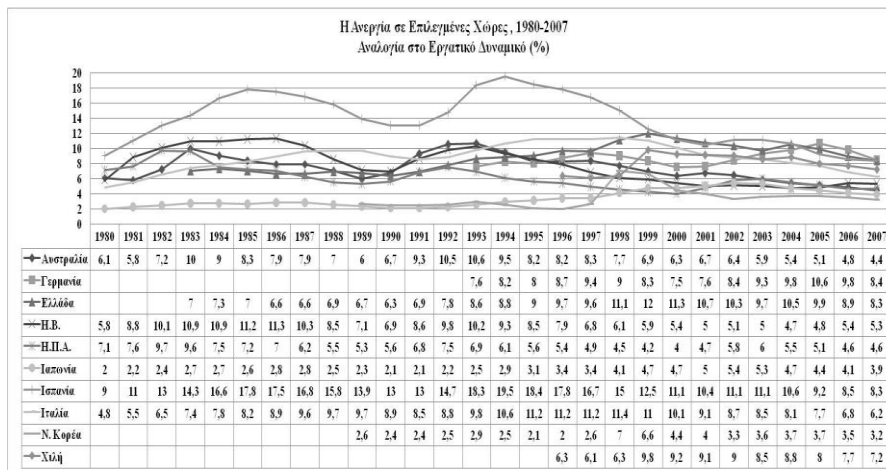
Η αύξηση της απασχόλησης (σε χιλιάδες πρόσωπα) Οι συγκριτικές μετρήσεις για την Ελλάδα

Η αύξηση του δείκτη της απασχόλησης Αναλογία στον Οικονομικά Ενεργό Πληθυσμό (%)

Η ανεργία Αναλογία στο Εργατικό Δυναμικό (%)

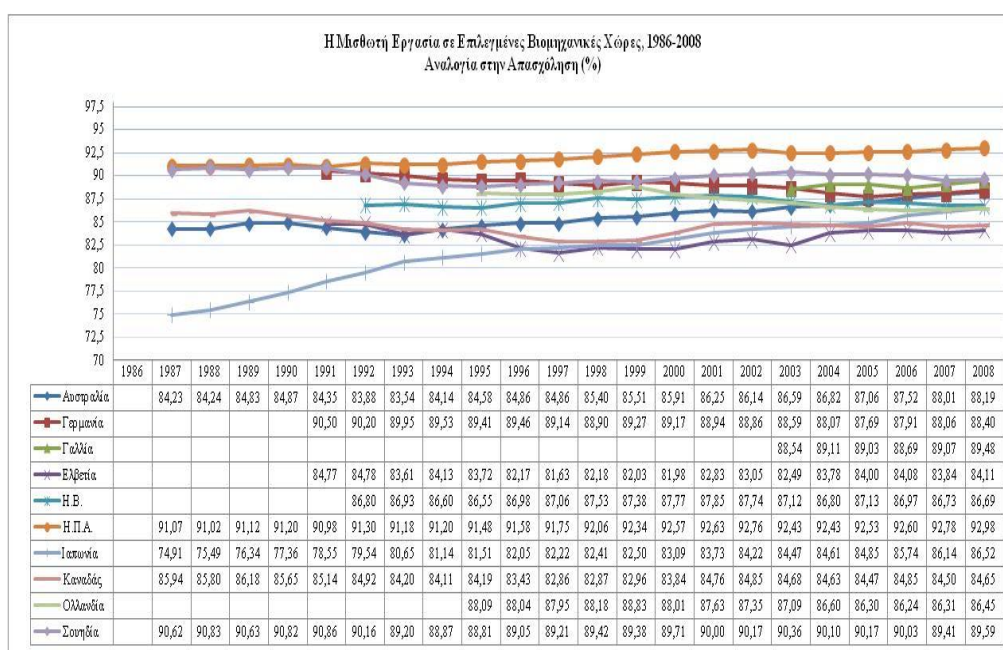

Ανδρέας Ν. Λύτρας
Τεκμήρια

Όψεις της Κοινωνικής Δομής
Οι Κατανομές στην Απασχόληση Ι:
Μισθωτοί και Εργοδότες

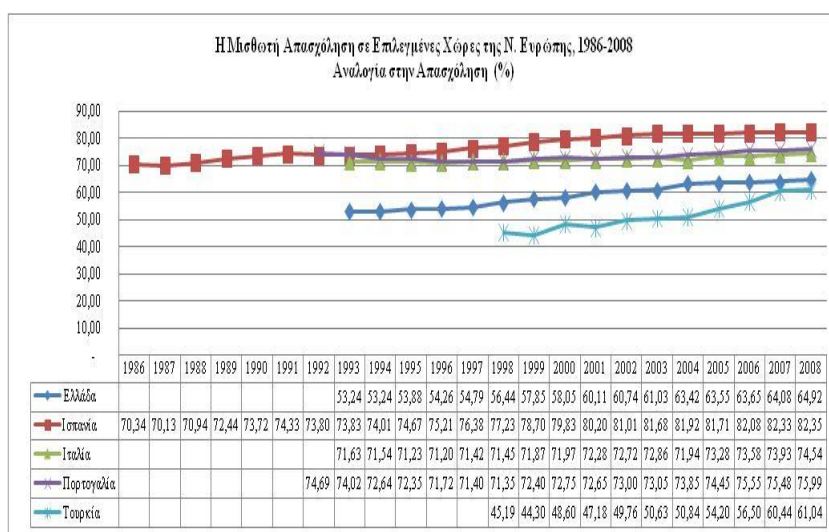
34

Η Μισθωτή Εργασία στις Πρωτοπόρες Χώρες

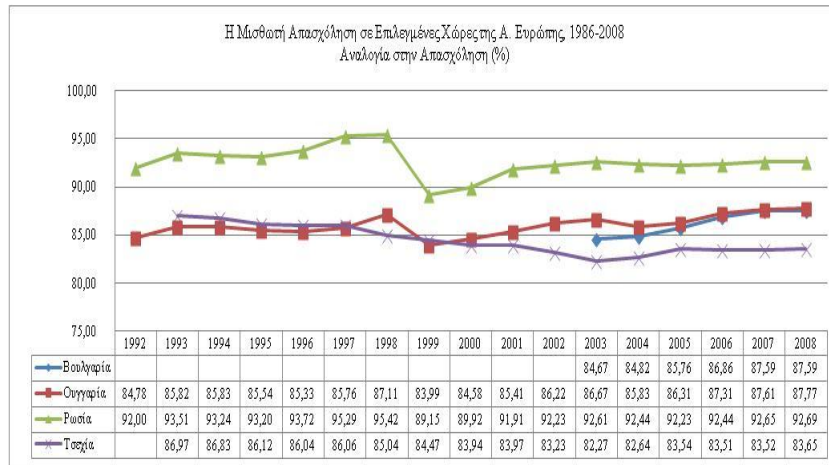

³⁴ Η παρουσίαση μορφοποιήθηκε και προβλήθηκε για πρώτη φορά το 2013. Όλα τα δεδομένα αυτής της παρουσίασης έχουν δημοσιευθεί στο, Α.Ν. Λύτρας, *Η Μισθωτή Εργασία στην Κοινωνική Οργάνωση. Οι πραγματικότητες στην απασχόληση και η εδραίωση της εργασιακής αυτονομίας*, Αθήνα, Παπαζήσης, 2016.

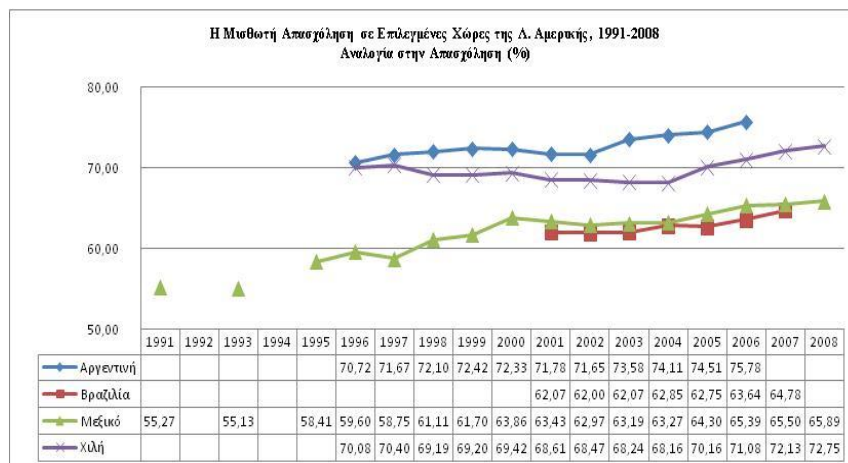
Η Μισθωτή Εργασία στις Χώρες της Ν. Ευρώπης

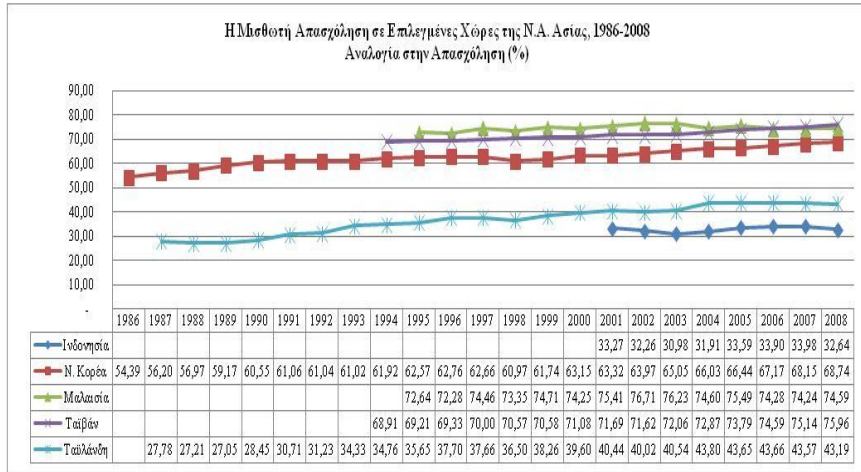
Η Μισθωτή Εργασία στις Χώρες της Α. Ευρώπης

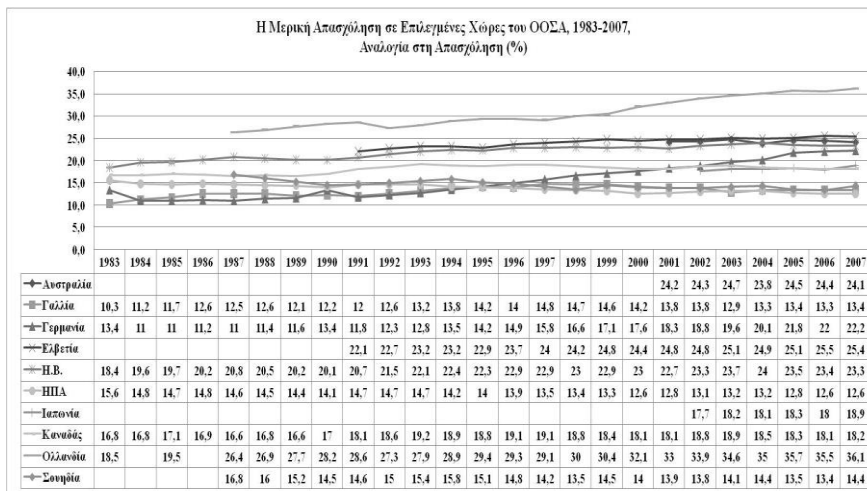
Η Μισθωτή Εργασία στις Χώρες της Λ. Αμερικής

Η Μισθωτή Εργασία στις Χώρες Ν.Α. Ασίας

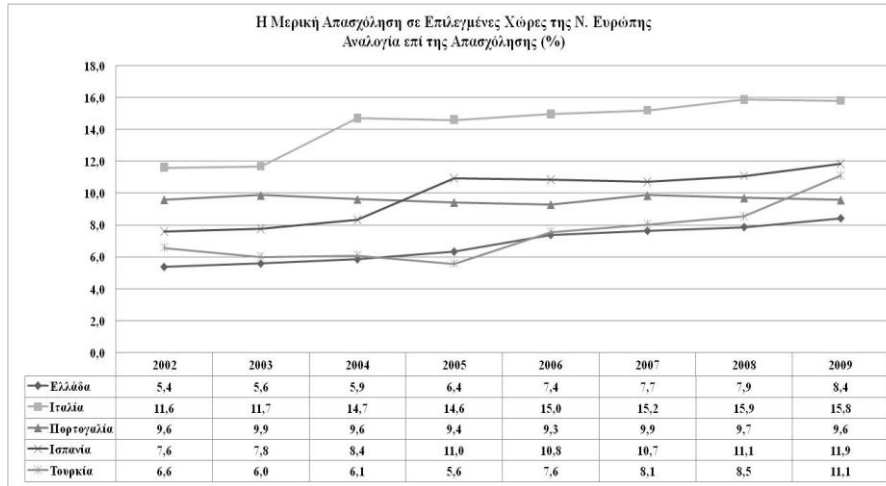

Η μερική απασχόληση σε επιλεγμένες χώρες

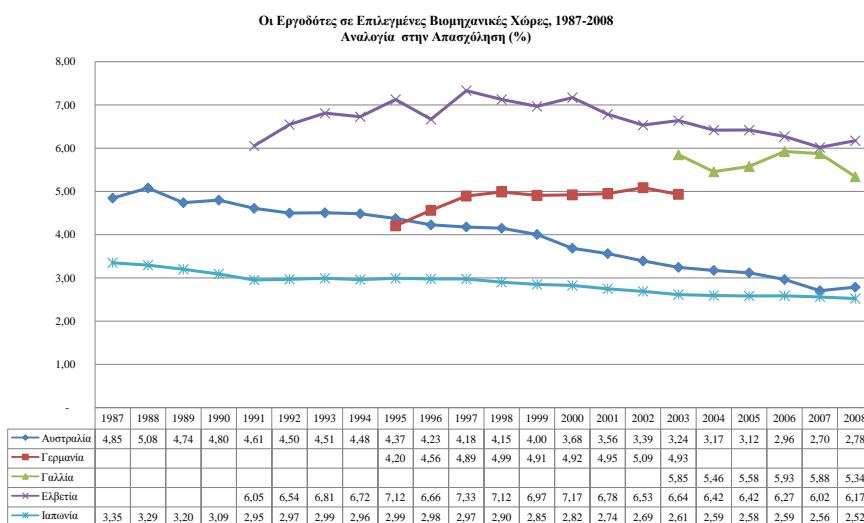

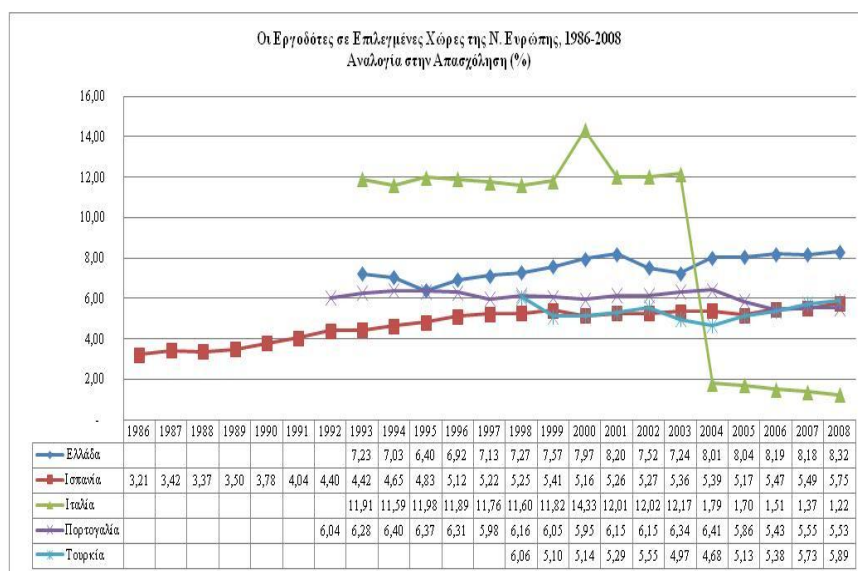
Η μερική απασχόληση σε χώρες της Ν. Ευρώπης

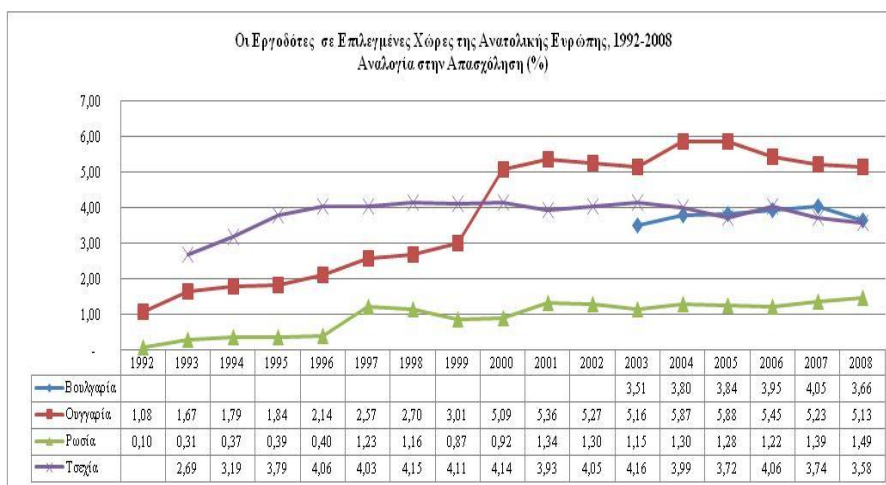
Οι Εργοδότες στις Πρωτοπόρες Χώρες

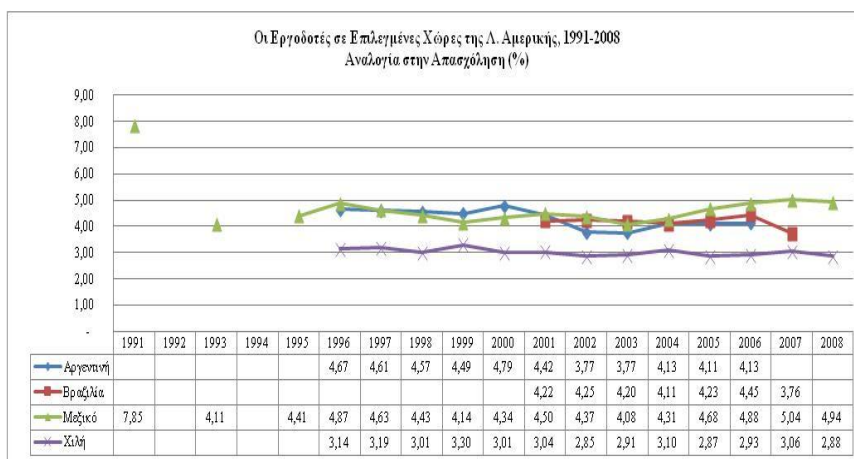
Οι Εργοδότες στις Χώρες της Ν. Ευρώπης

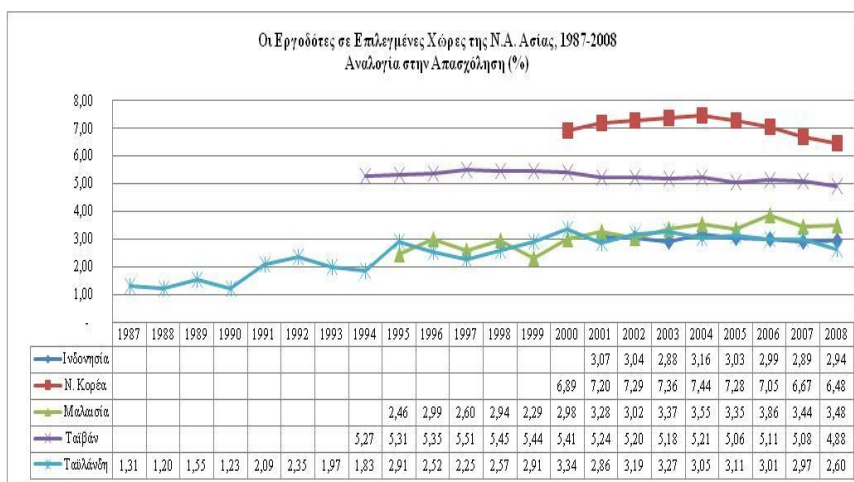
Οι Εργοδότες στις Χώρες της Α. Ευρώπης

Οι Εργοδότες στις Χώρες της Λ. Αμερικής

Οι Εργοδότες στις Χώρες της Ν. Α. Ασίας

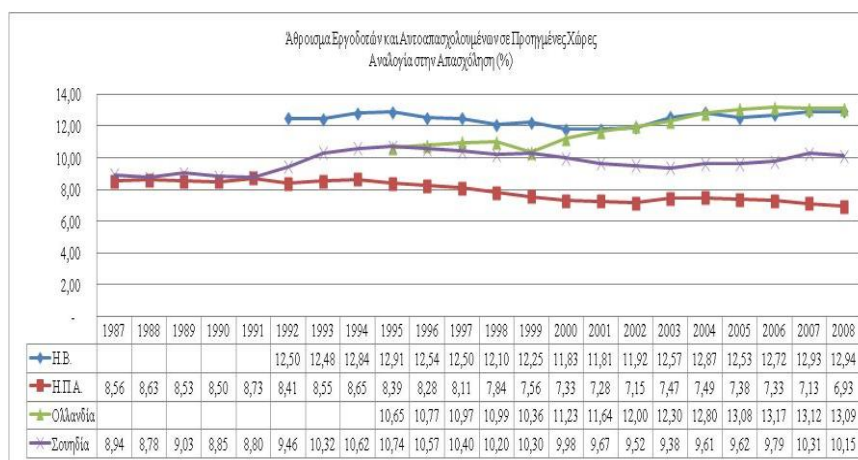

Ανδρέας Ν. Λύτρας
Τεκμήρια ΙΙ

Όψεις της Κοινωνικής Δομής
Οι Κατανομές στην Απασχόληση ΙΙ:
Αυτοαπασχολούμενοι και Βοηθοί

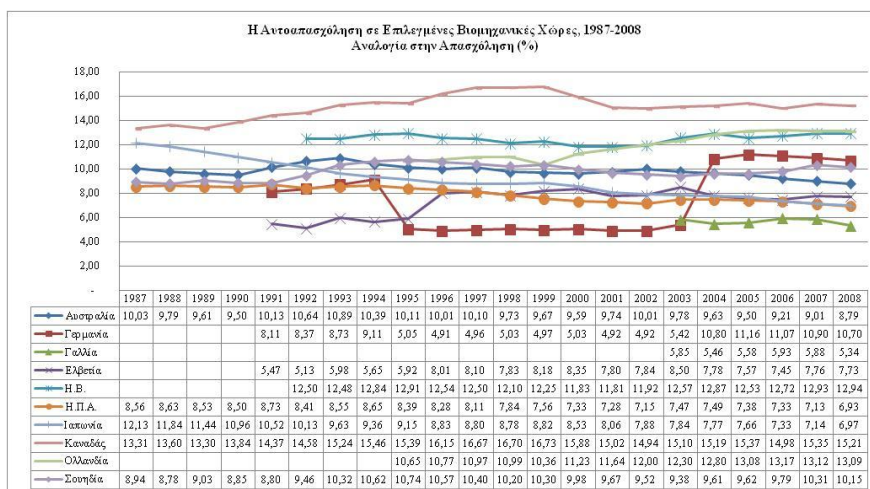
35

Άθροισμα Εργοδοτών και Αυτοαπασχολούμενων στις
Πρωτοπόρες Χώρες

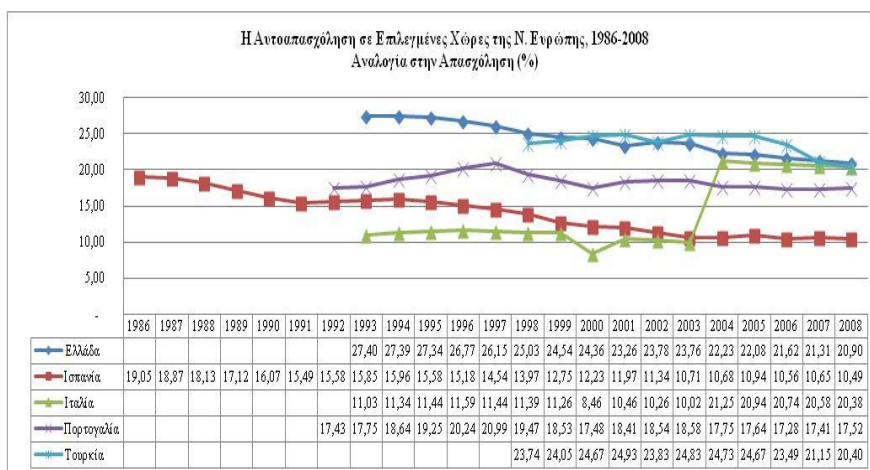

³⁵ Η παρουσίαση μορφοποιήθηκε και προβλήθηκε για πρώτη φορά το 2013. Όλα τα δεδομένα αυτής της παρουσίασης έχουν δημοσιευθεί στο, Α.Ν. Λύτρας, *Η Μισθωτή Εργασία στην Κοινωνική Οργάνωση. Οι πραγματικότητες στην απασχόληση και η εδραίωση της εργασιακής αυτονομίας*, Αθήνα, Παπαζήσης, 2016.

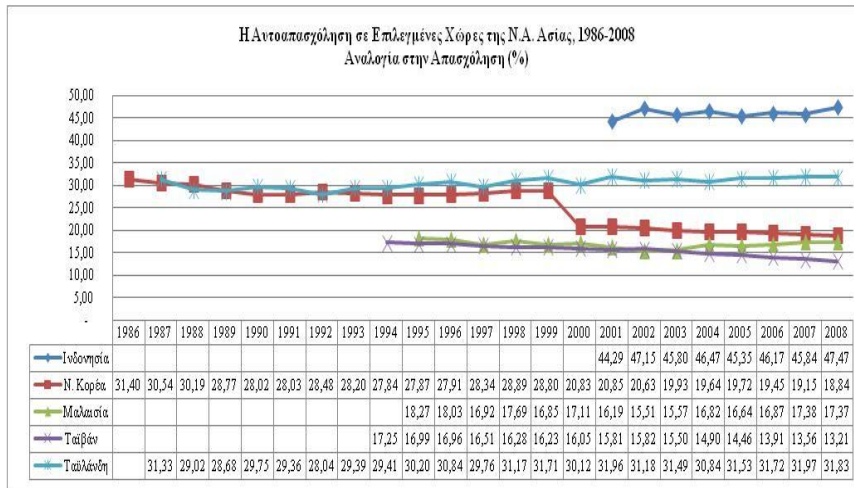
Η Αυτοαπασχόληση στις Πρωτοπόμενες Χώρες

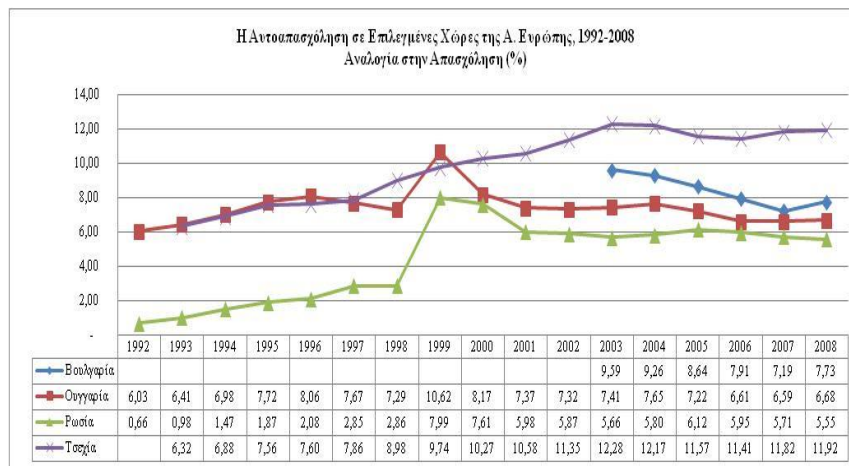
Η Αυτοαπασχόληση στις Χώρες της Ν. Ευρώπης

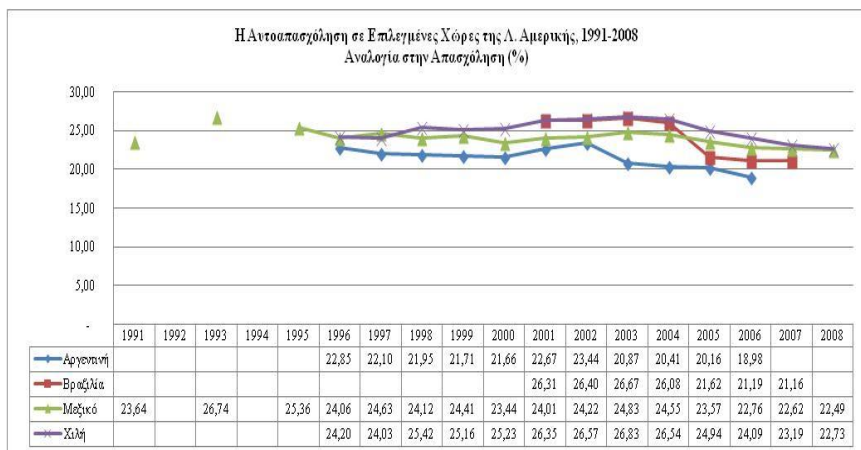
Η Αυτοαπασχόληση στις Χώρες της Ν. Α. Ασίας

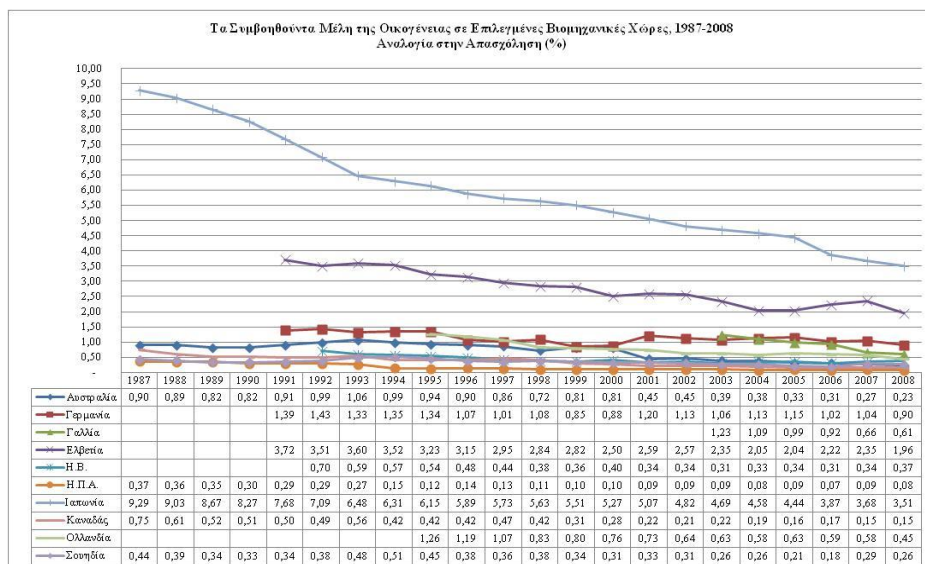
Η Αυτοαπασχόληση στις Χώρες της Α. Ευρώπης

Η Αυτοαπασχόληση στις Χώρες της Λ. Αμερικής

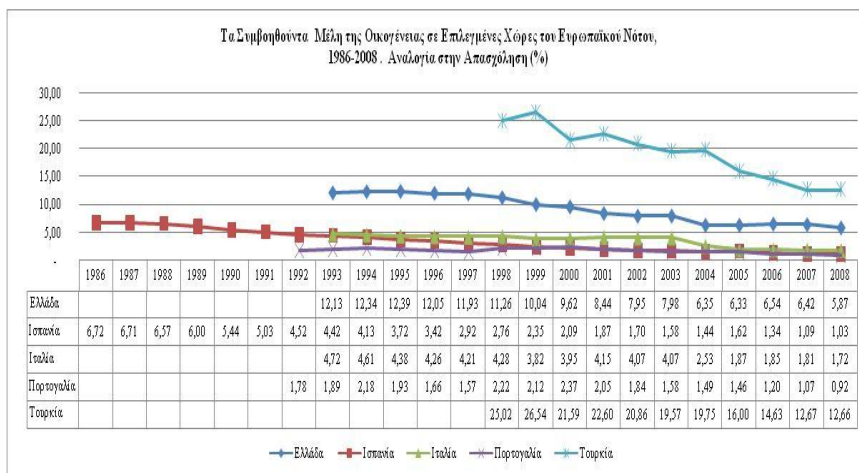

Οι Βοηθοί στις Πρωτοπόρες Χώρες

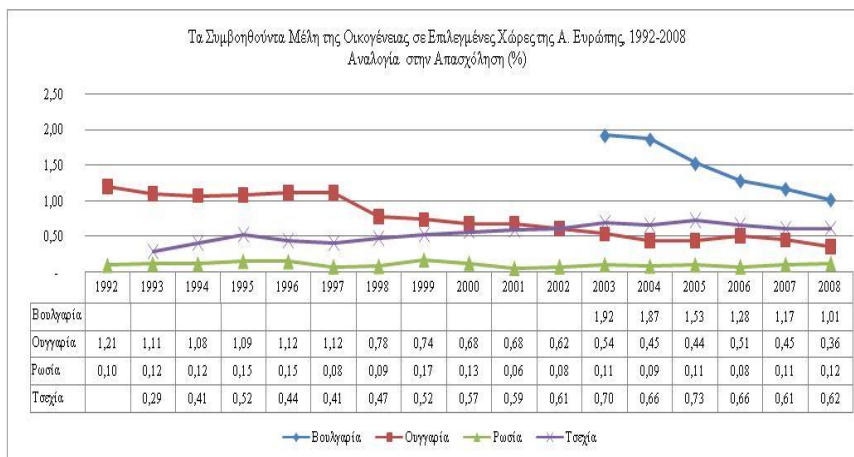

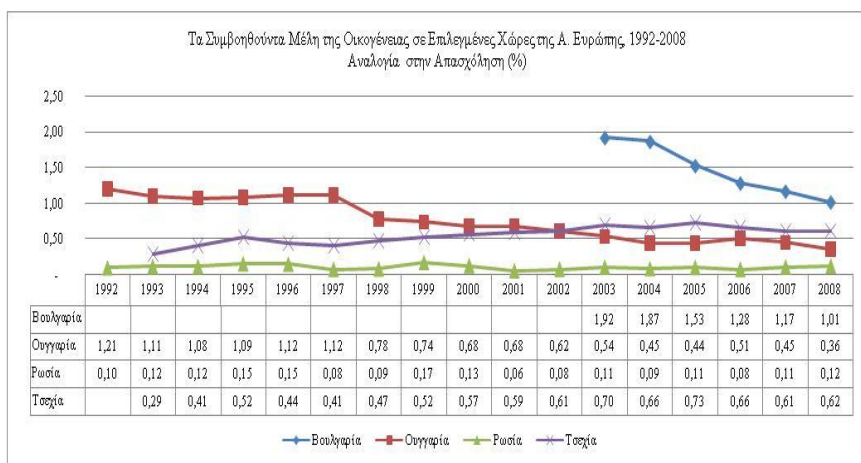
Οι Βοηθεί στις Χώρες της Ν. Ευρώπης

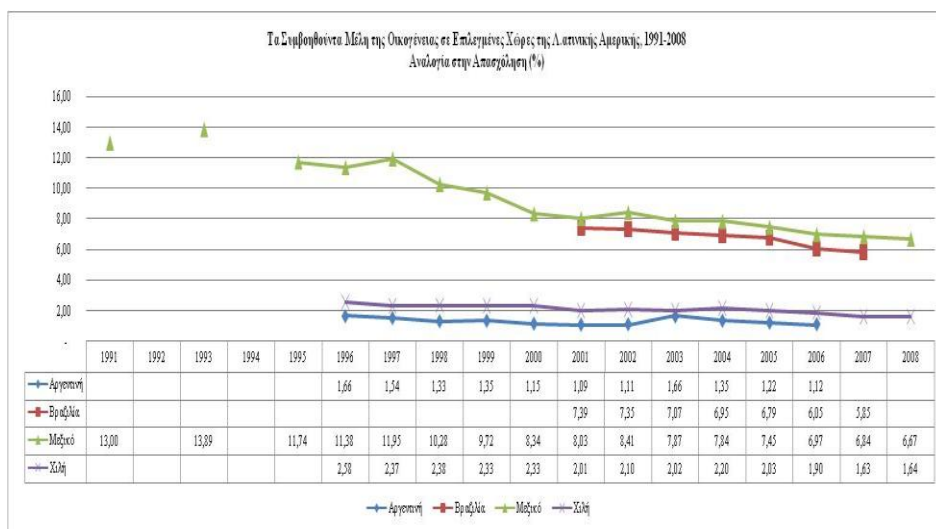
Οι Βοηθεί στις Χώρες της Α. Ευρώπης

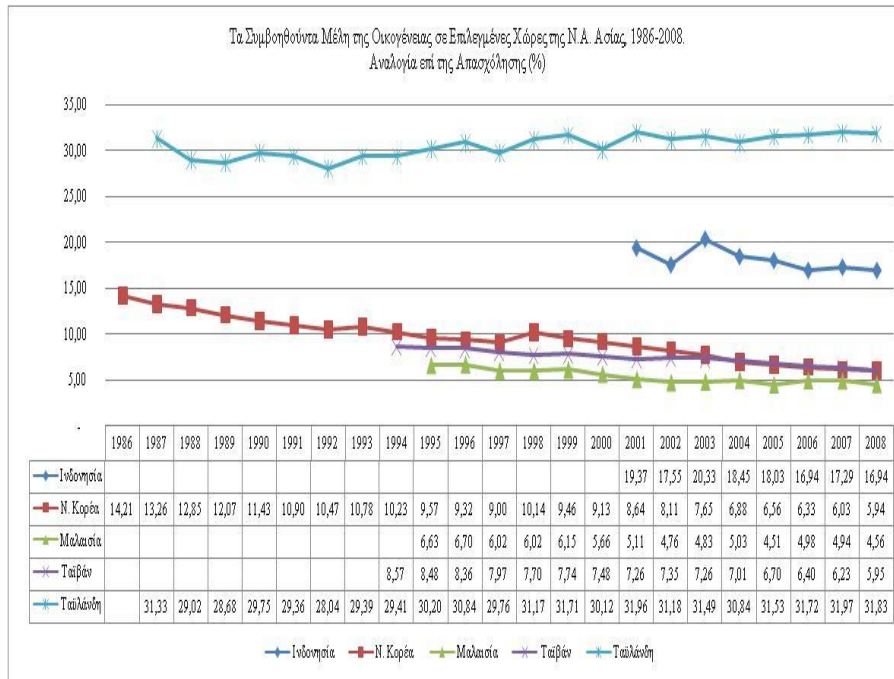
Οι Βοηθοί στις Χώρες της Α. Ευρώπης

Οι Βοηθοί στις Χώρες της Λ. Αμερικής

Οι Βοηθοί στις Χώρες της Ν.Α. Ασίας

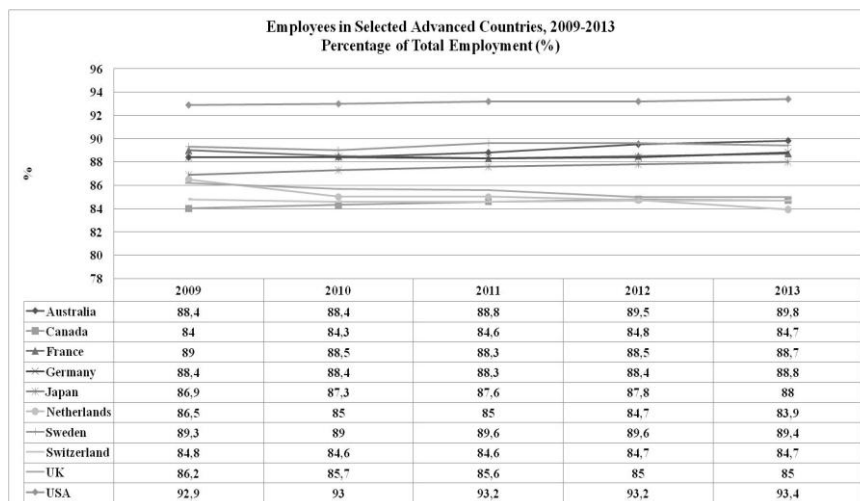

Ανδρέας Ν. Λύτρας
Η απασχόληση στην οικονομική κρίση

Α) Τα δεδομένα
στις αναπτυγμένες χώρες

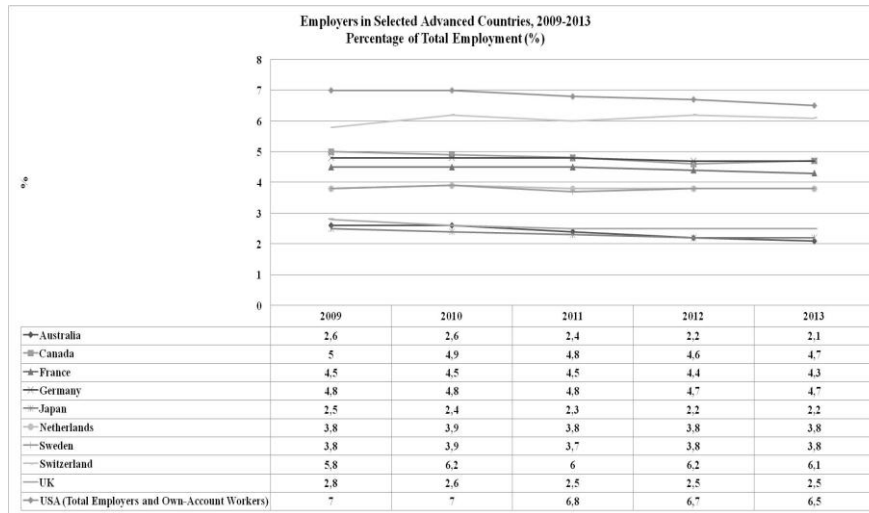
36

Οι μισθωτοί, 2009-2013

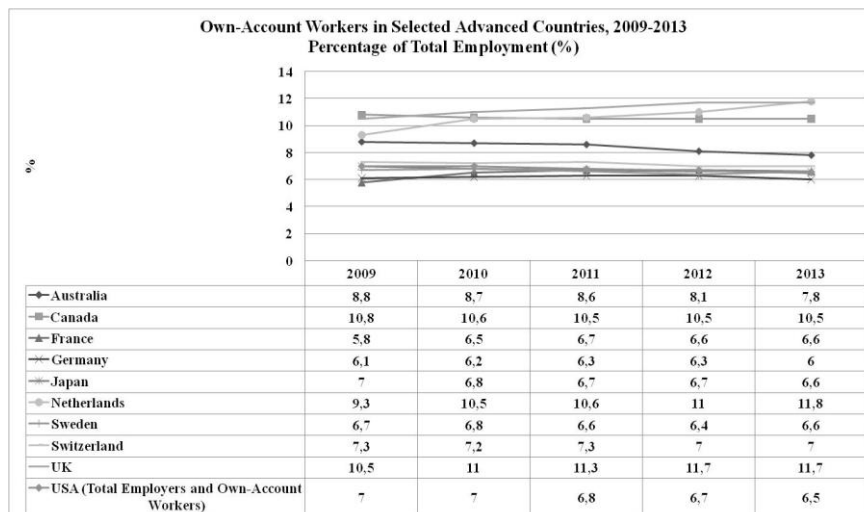

³⁶ Όλα τα δεδομένα αυτής της παρουσίασης έχουν μορφοποιηθεί και προβληθεί για πρώτη φορά στο τέλος του 2015. Έχουν δημοσιευθεί στο Α.Ν. Lytras, *A Radical Policy for Combating Unemployment. The Future Network: Autonomous Workers, Stock Holders, Consumers and the State*, Athens, Papazissis, 2017.

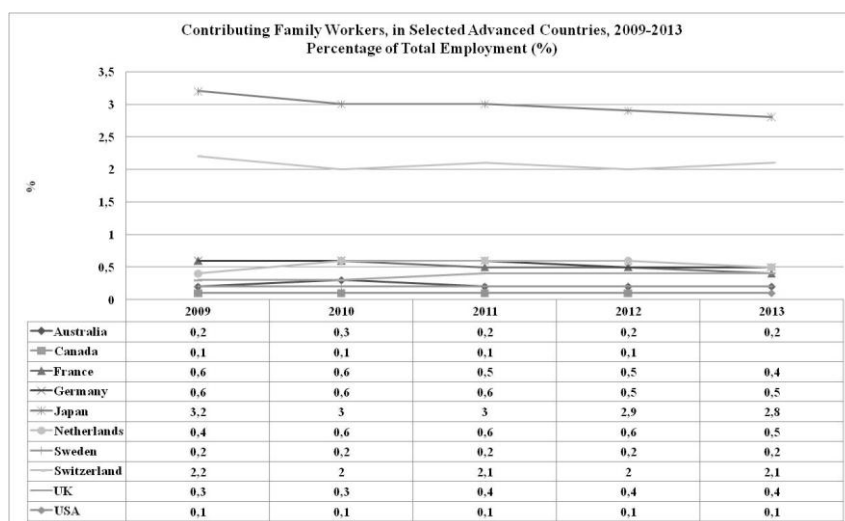
Οι εργοδότες, 2009-2013

Οι αυτοαπασχολούμενοι

Τα συμβοηθούντα μέλη της οικογένειας

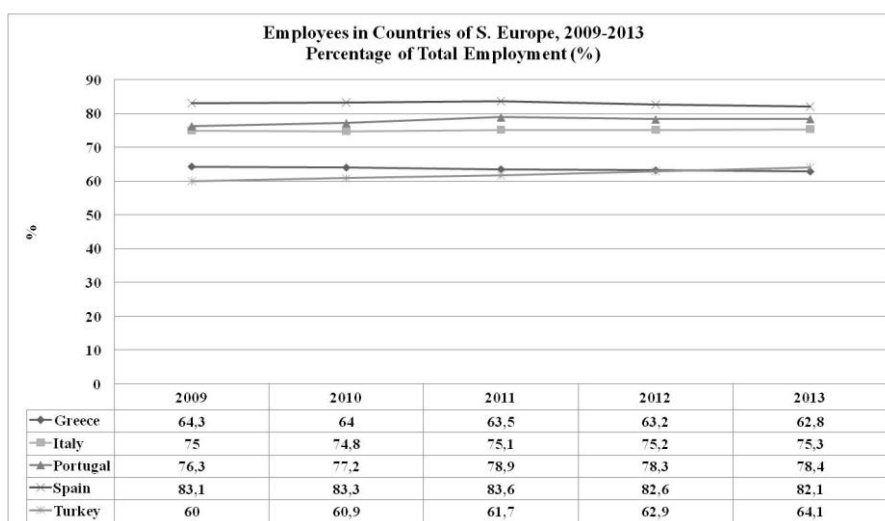

Ανδρέας Ν. Λύτρας
Η απασχόληση στην οικονομική κρίση

Β) Τα δεδομένα
στις χώρες Ν. Ευρώπης

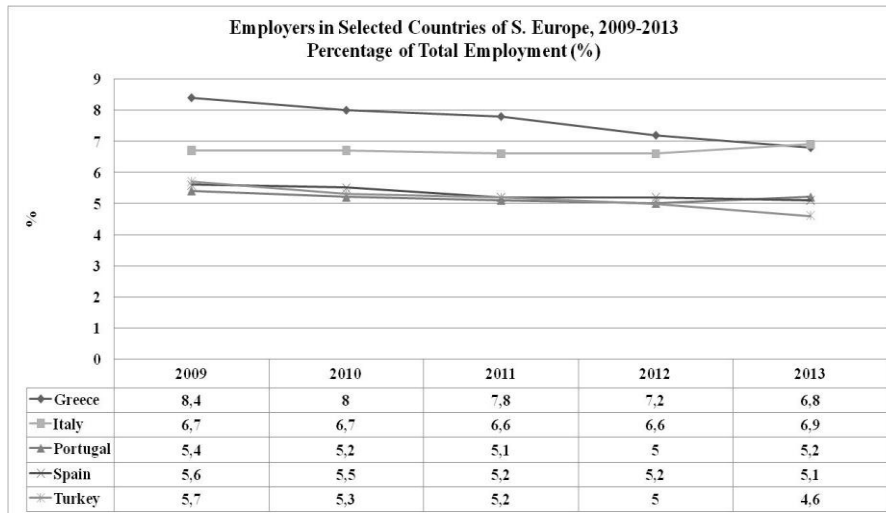
37

Οι μισθωτοί, 2009-2013

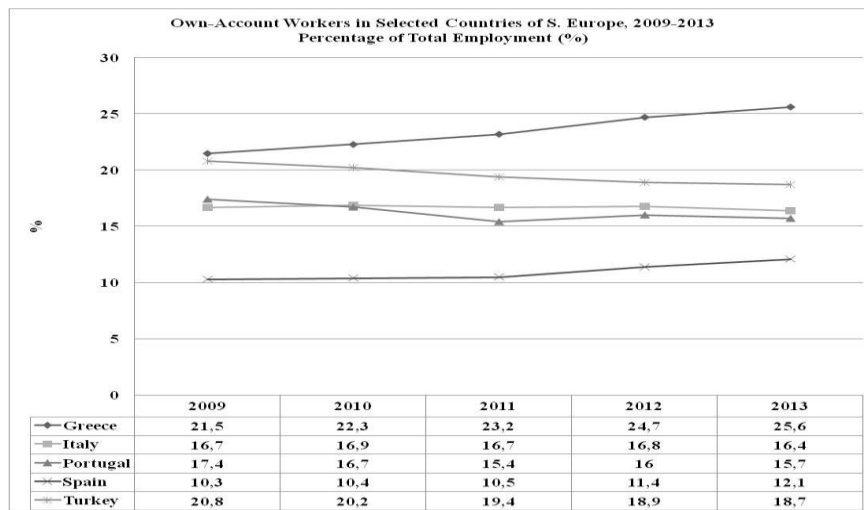

³⁷ Όλα τα δεδομένα αυτής της παρουσίασης έχουν μορφοποιηθεί και προβληθεί για πρώτη φορά στο τέλος του 2015. Έχουν δημοσιευθεί στο Α.Ν. Lytras, *A Radical Policy for Combating Unemployment. The Future Network: Autonomous Workers, Stock Holders, Consumers and the State*, Athens, Papazissis, 2017.

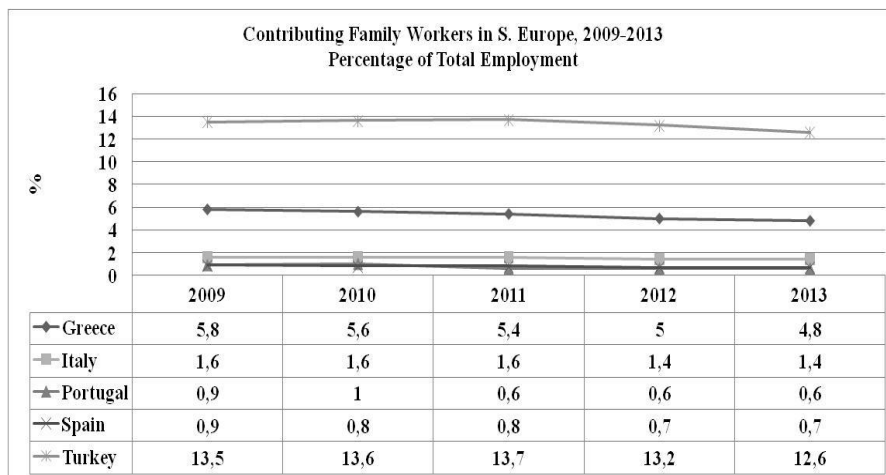
Οι εργοδότες, 2009-2013

Οι αυτοαπασχολούμενοι

Τα συμβοηθούντα μέλη της οικογένειας

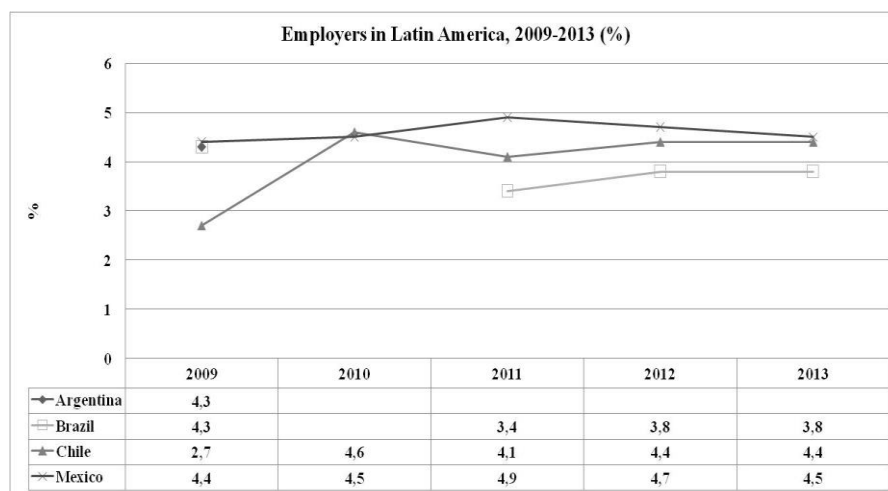

Ανδρέας Ν. Λύτρας
Η απασχόληση στην οικονομική κρίση

Γ) Τα δεδομένα
στη Λατινική Αμερική

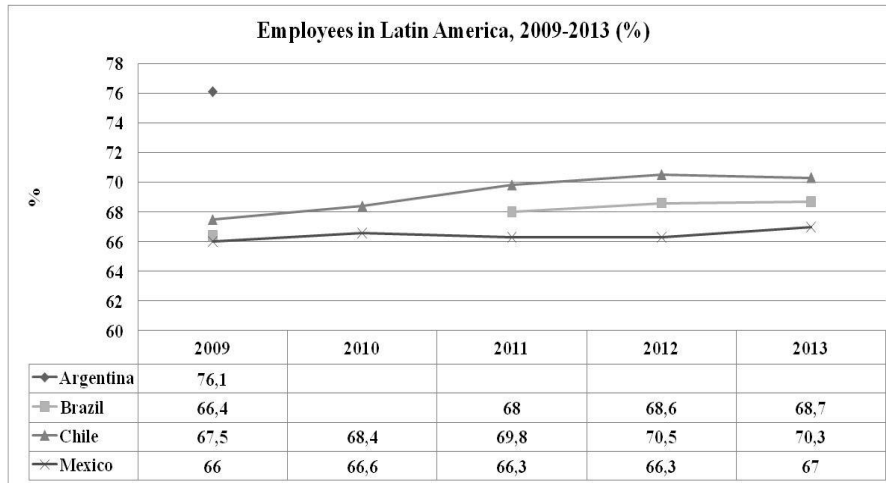
38

Οι εργοδότες, 2009-2013

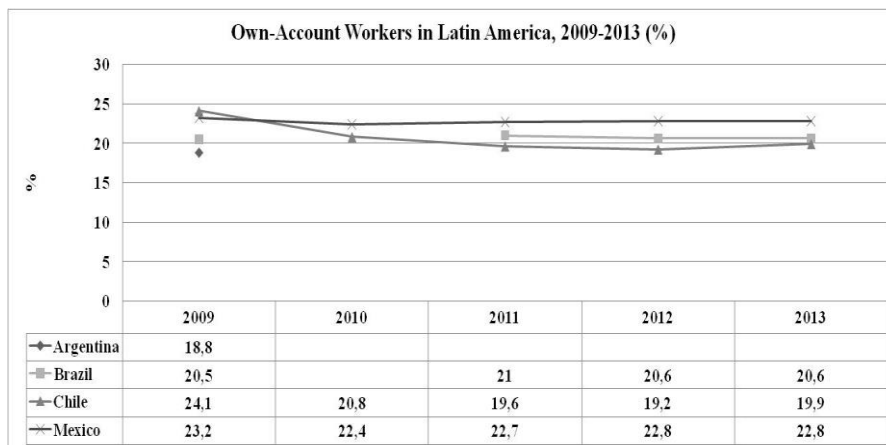

³⁸ Όλα τα δεδομένα αυτής της παρουσίασης έχουν μορφοποιηθεί και προβληθεί για πρώτη φορά στο τέλος του 2015. Έχουν δημοσιευθεί στο Α.Ν. Lytras, *A Radical Policy for Combating Unemployment. The Future Network: Autonomous Workers, Stock Holders, Consumers and the State*, Athens, Papazissis, 2017.

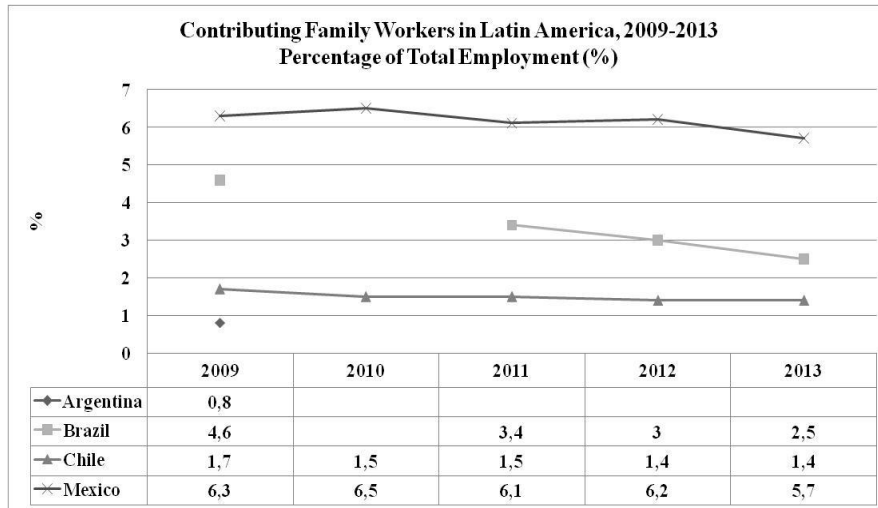
Οι μισθωτοί, 2009-2013

Οι αυτοαπασχολούμενοι

Τα συμβοηθούντα μέλη της οικογένειας

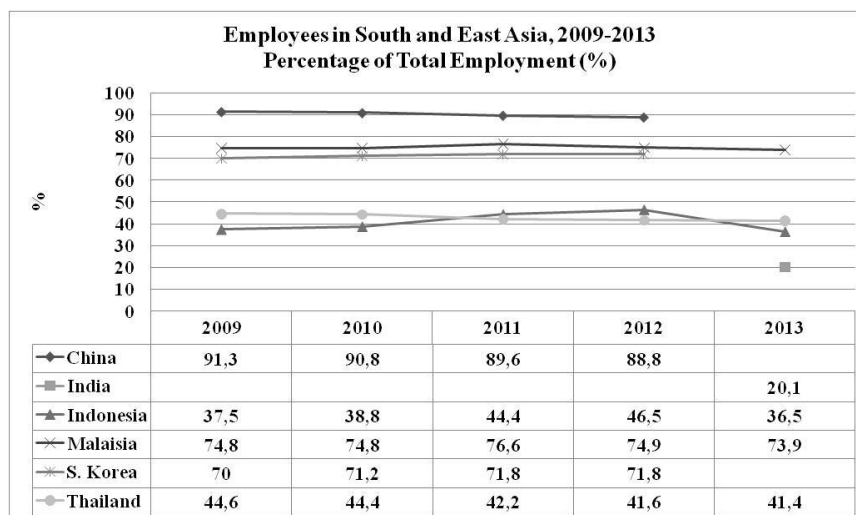

Ανδρέας Ν. Λύτρας
Η απασχόληση στην οικονομική κρίση

Γ) Τα δεδομένα
Στη Νότια και Ανατολική Ασία

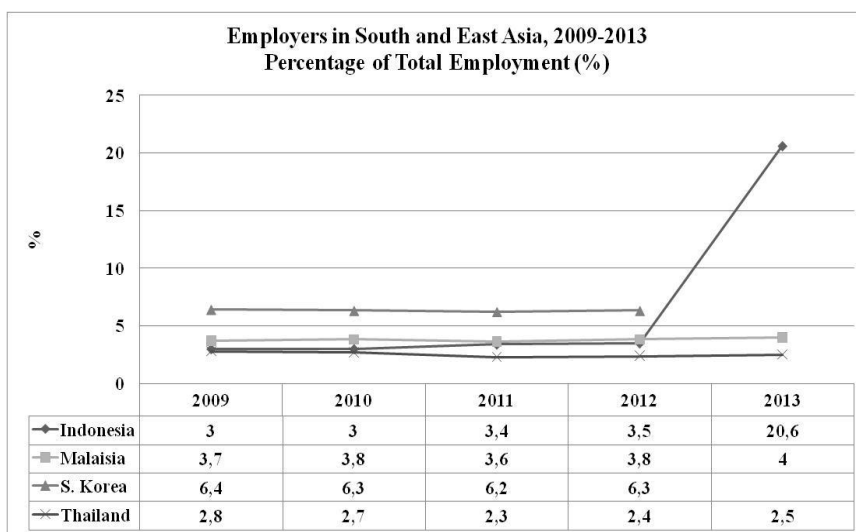
39

Οι μισθωτοί, 2009-2013

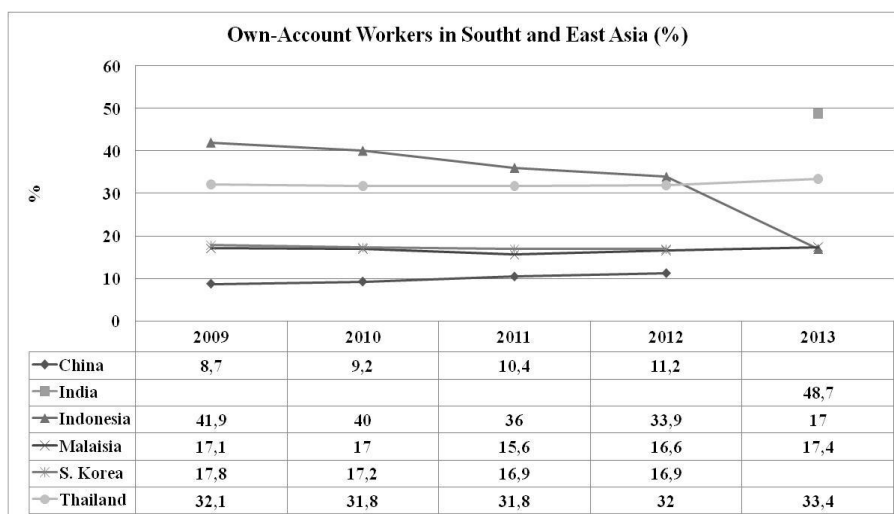

³⁹ Όλα τα δεδομένα αυτής της παρουσίασης έχουν μορφοποιηθεί και προβληθεί για πρώτη φορά στο τέλος του 2015. Έχουν δημοσιευθεί στο Α.Ν. Λύτρας, *A Radical Policy for Combating Unemployment. The Future Network: Autonomous Workers, Stock Holders, Consumers and the State*, Athens, Papazissis, 2017.

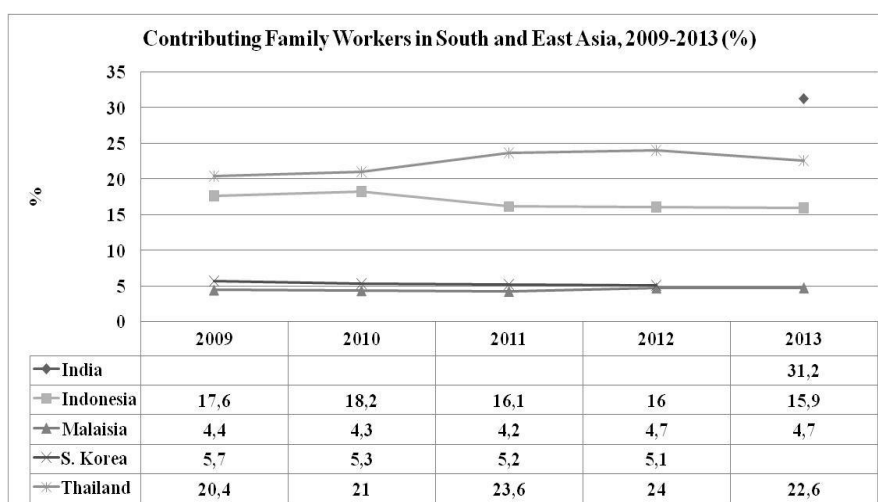
Οι εργοδότες, 2009-2013

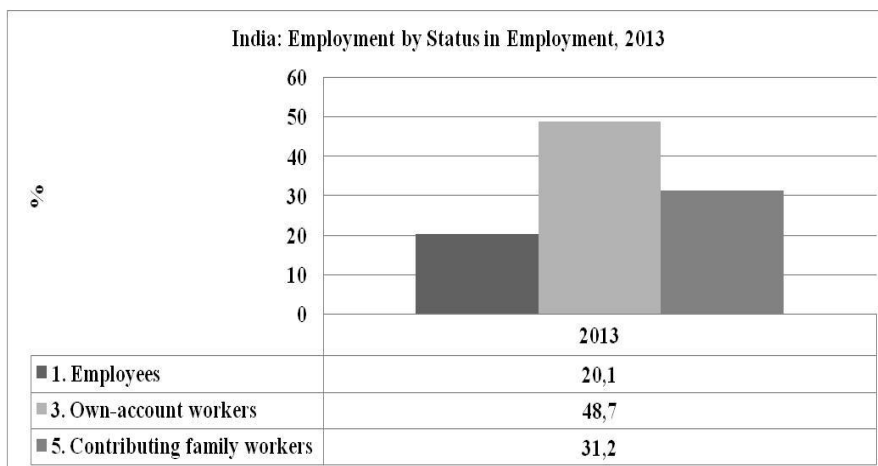
Οι αυτοαπασχολούμενοι

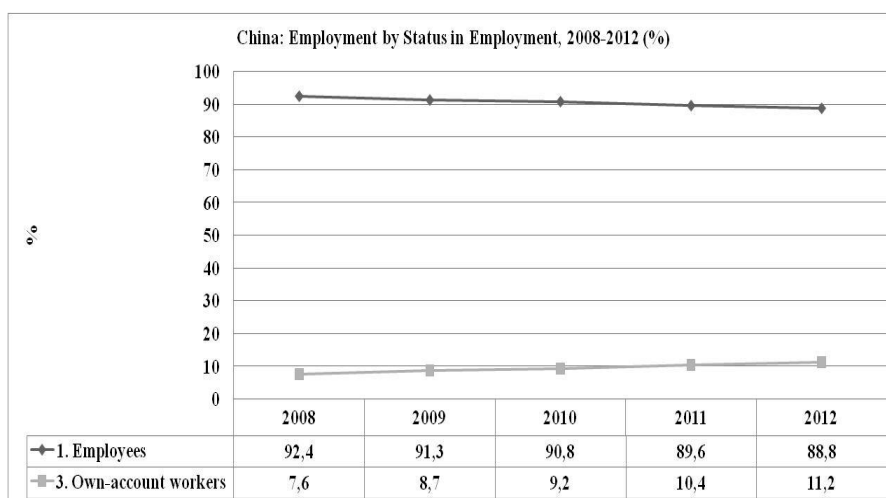
Τα συμβοηθούντα μέλη της οικογένειας

Η απασχόληση στην Ινδία

Η απασχόληση στην Κίνα

Andreas N. Lytras
Employment and Unemployment (Data)

Employment 1986-2013
Unemployment 1969-2014

The Industrial Revolution
The British “Paradox” of Distribution of GDP

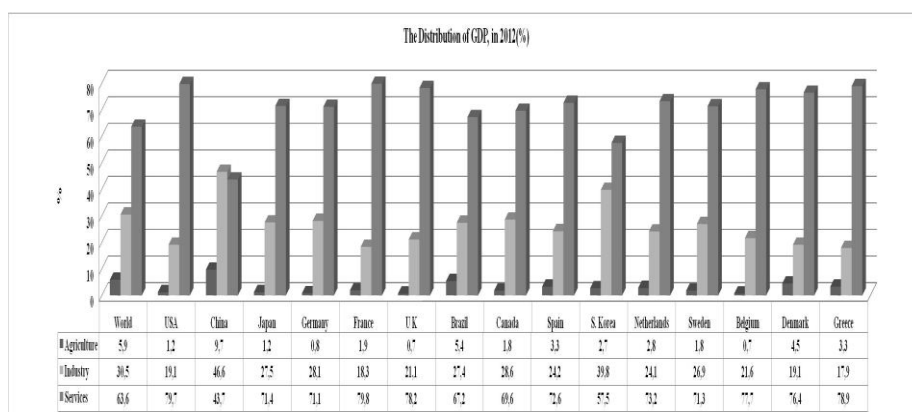
Table : The British GDP, 1700-1850 (%)

Sector/Year	1700	1759	1801	1841
Agriculture	28,0	26,1	30,9	22,1
Industry	37,8	38,6	31,9	36,4
Services	34,2	35,3	37,2	41,5
Total GDP	100	100	100	100

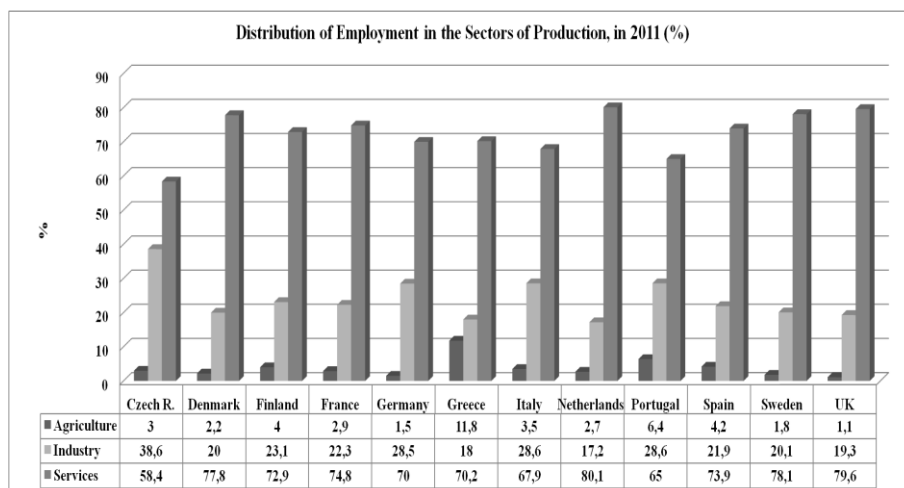
⁴⁰ S. Broadberry, B. van Leeuwen, “British Economic Growth and the Business Cycle, 1700-1870: Annual Estimates”, *Reconstructing the National Income of Britain and Holland, c.1270/1500 to 1850* [funded by the Leverhulme Trust, Reference Number F/00215AR] and *Collaborative Project HI-POD* [supported by the European Commission’s 7th Framework Programme for Research, Contract Number SSH7-CT-2008-225342], University of Warwick, Department of Economics (File: AnnualGDP9), 2010 (14 July), p. 31.

Distribution of World GDP (2012)

41

Distribution of Employment in Sectors of Production in EU Countries (2011)

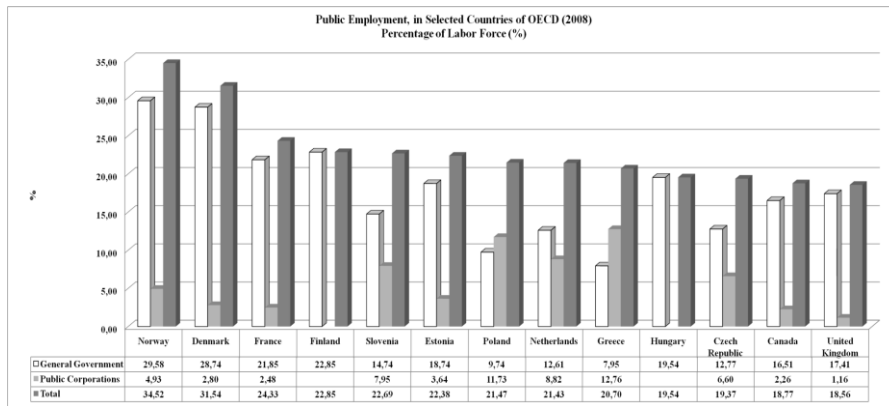
42

⁴¹ A.N. Lytras, *Wage Labour in Modern Society*, Athens, Papazissis Publishers, 2016.

⁴² Στο ίδιο.

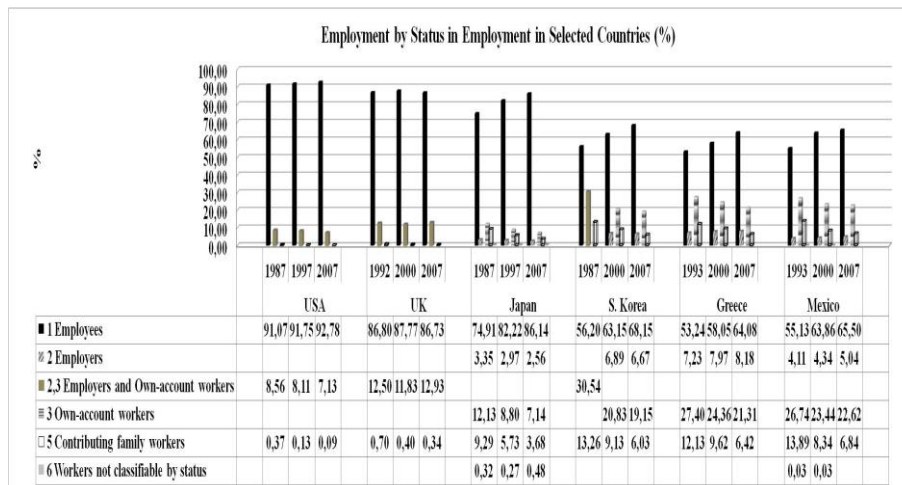

The Public Employment in OECD Countries

43

Employment by Status in Employment, 1987-2007

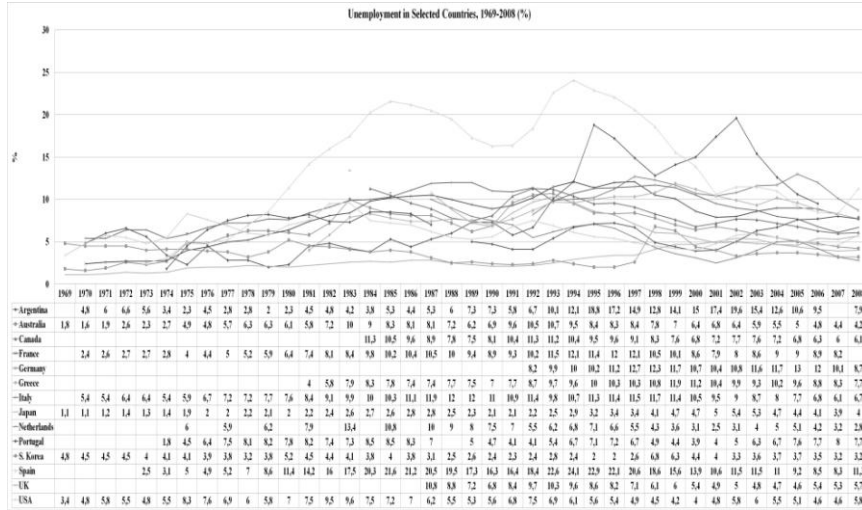

44

⁴³ A.N. Lytras, *Wage Labour in Modern Society*, Athens, Papazissis Publishers, 2016.

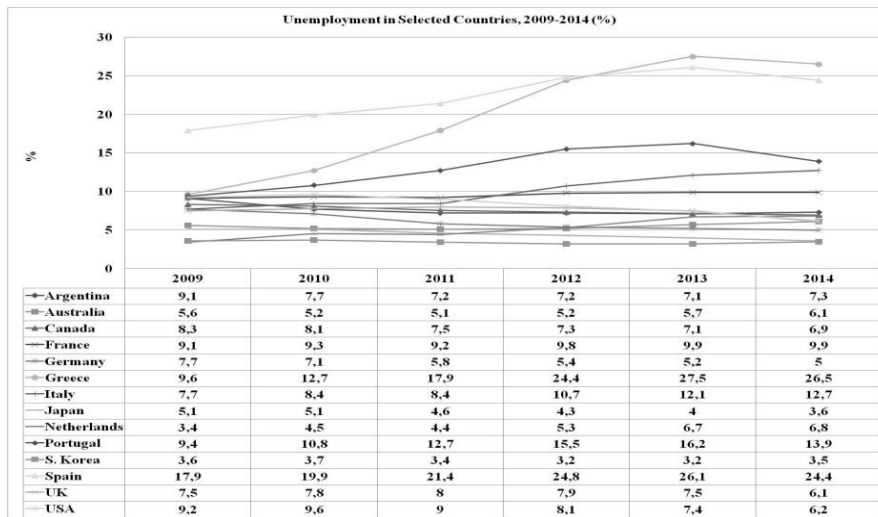
⁴⁴ A.N. Lytras, *A Radical Policy for Combating Unemployment. The Future Network: Autonomous Workers, Stock Holders, Consumers and the State*, Athens, Papazissis Publishers, 2017.

Unemployment 1969-2008

45

Unemployment 2009-2014

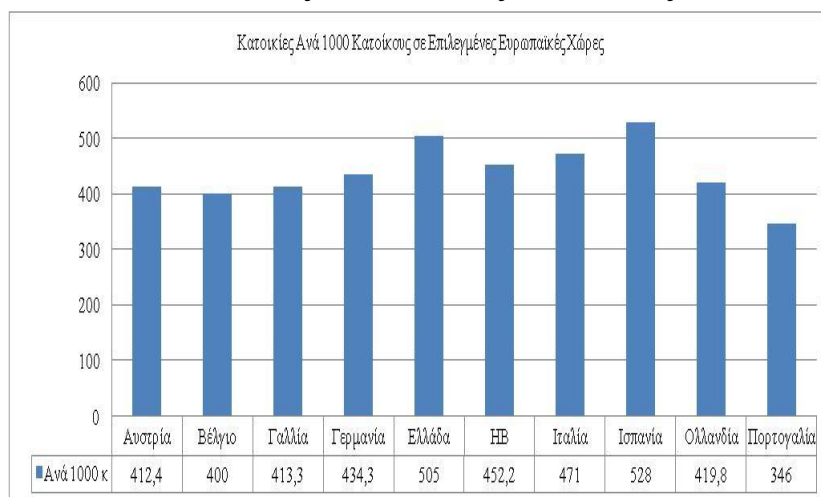
46

⁴⁵ A.N. Lytras, *A Radical Policy for Combating Unemployment. The Future Network: Autonomous Workers, Stock Holders, Consumers and the State*, Athens, Papazissis Publishers, 2017.

⁴⁶ Στο ίδιο.

Ανδρέας Ν. Λύτρας
Κατοικίες στις Ευρωπαϊκές Χώρες
Συγκριτικά Δεδομένα

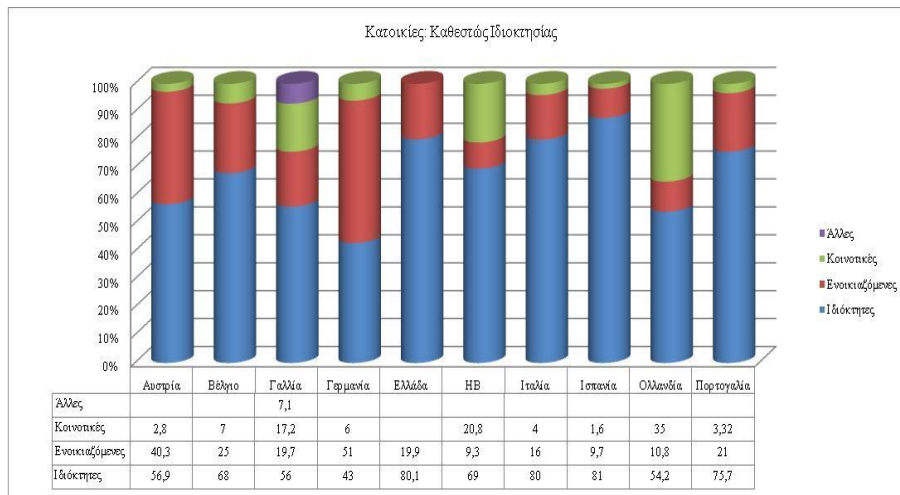
Επάρκεια των Κατοικιών:
Κατοικίες Ανά Χίλιους Κατοίκους

47

⁴⁷ Πηγή: Michelle Norris, Patrick Shiels, *Regular National Report on Housing Developments in European Countries*, Department of the Environment, Heritage and Local Government, Dublin, 2004 (November), p. 5.

Οι Κατοικίες, Σύμφωνα με το Καθεστώς Ενοίκησης: Ιδιόκτητες, Ενοικιαζόμενες, Κοινοτικές

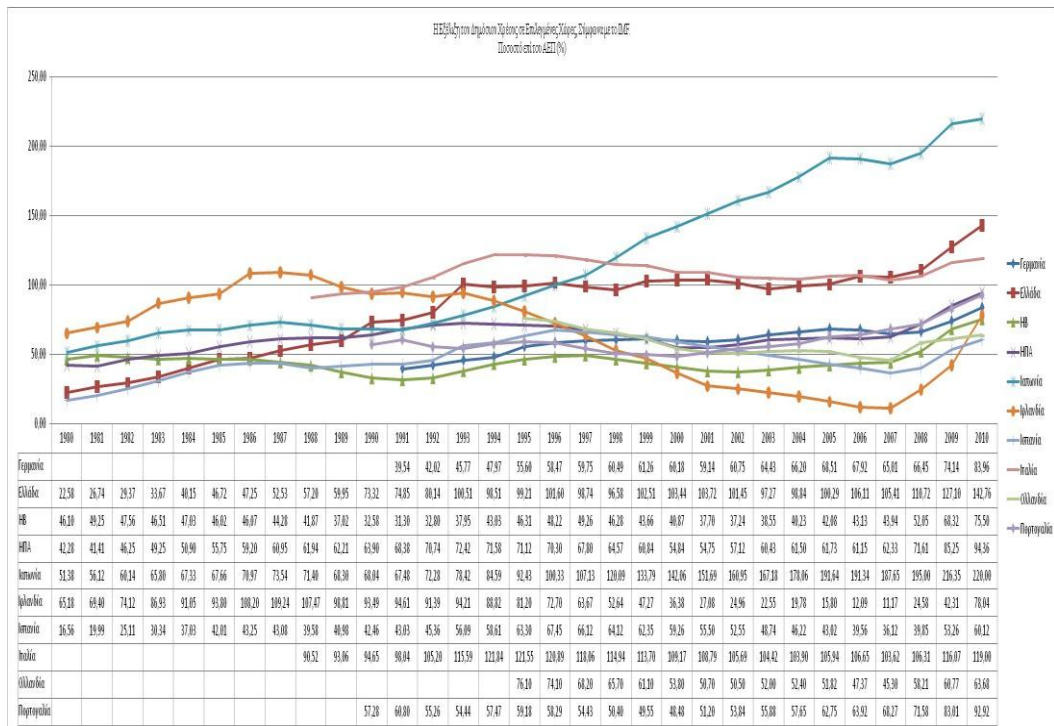
48

⁴⁸ Πηγή: Michelle Norris, Patrick Shiels, *Regular National Report on Housing Developments in European Countries*, Department of the Environment, Heritage and Local Government, Dublin, 2004 (November), p. 5.

Ανδρέας Ν. Λύτρας

Το Δημόσιο Χρέος

Η επιστημονική και ιδεολογική πλάνη (;), με προβολή στην πολιτική παραπλάνηση: Ο διεθνής διπλασιασμός του δημόσιου χρέους

49

⁴⁹ Πηγή: IMF (ΔΑΤ).

Ανδρέας Ν. Λύτρας
Προσεγγίσεις για την Κοινωνική Δομή

Η Μορφή της Κοινωνικής Δομής:

Το μοντέλο των τριών τάξεων

A. Smith;
Οι εισοδηματικές τάξεις

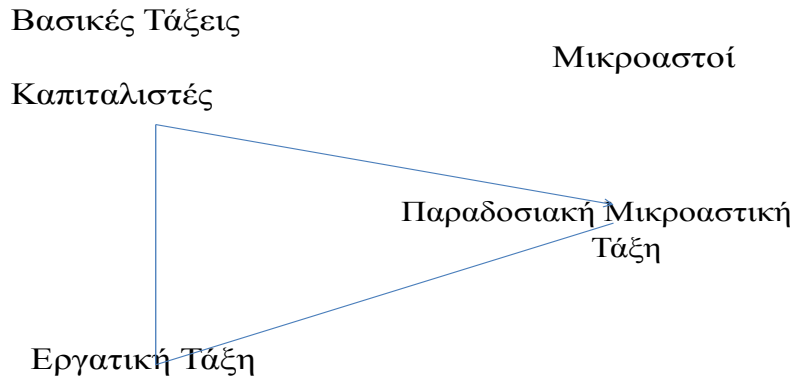
Τάξεις		Τύπος Εισοδήματος
• Οι Κεφαλαιοκράτες	⇒	Κέρδος
• Οι Μισθωτοί	⇒	Μισθός
• Οι Γαιοκτήμονες	⇒	Πρόσοδος

50

---

⁵⁰ A. Smith, *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*, London, G. Bell and Sons, 1887, Vol. I.

Κλασικός Μαρξισμός:
Βασικές τάξεις και μικροαστοί

51

M. Weber:

A) Τύποι Ομάδων Σύμφωνα με το Είδος της Ισχύος

Τάξη → Οικονομική Ισχύς-Εισόδημα

Ομάδες Γόητρου → Γόητρο-Status

Πολιτικό Κόμμα → Πολιτική Ισχύς

52

⁵¹ K. Marx, *Capital. A Critique of Political Economy*, Moscow, Progress Publishers, [1867-First English edition: 1887], Vol. I· K. Marx, *Capital. A Critique of Political Economy*, Moscow, Institute of Marxism-Leninism, 1959, Vol. III· K. Marx, *Value, Price and Profit*, New York, International Co., Inc, 1969 (HTML Mark-up: Mike Ballard, miballard@stanford.edu, 1995; Proofed: and corrected by Brandon Poole, 2009, Mark Harris 2010)· K. Marx, “Wage Labour and Capital”, D. McLellan (ed.), *Karl Marx. Selected Writings*. Oxford-New York, Oxford University Press, 2000, pp. 273-294· K. Marx, *Theories of Surplus Value (Volume IV of Capital)*, Moscow, Progress Publishers, (1863), E-Book, <https://www.marxists.org/archive/marx/works/1863/theories-surplus-value/add1.htm>.

⁵² M. Weber, *Economy and Society*, Berkeley, University of California Press, 1978, Vol. II, pp. 926-939.

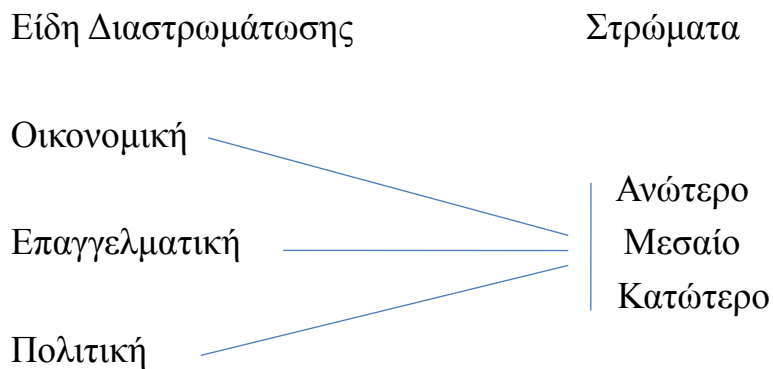

M. Weber:
B) Τύποι Ταξικής Δομής

- 1) Τάξεις, σύμφωνα με το θετικό ή αρνητικό προνόμιο της ιδιοκτησίας
  - α) Ιδιοκτήτες,
  - β) Ενδιάμεση Τάξη,
  - γ) Ομάδες χωρίς ιδιοκτησία ή αντικείμενα ιδιοκτησίας, κ.ά..

- 2) Τάξεις, σύμφωνα με το θετικό ή αρνητικό προνόμιο της επιχειρηματικής δραστηριότητας
  - α) Επιχειρηματίες, Βιομήχανοι, Τραπεζίτες, Διευθυντικά Στελέχη,
  - β) Ενδιάμεση Τάξη: Βιοτέχνες, Αγρότες, Επαγγελματίες, Υπάλληλοι,
  - γ) Κατώτερη Τάξη: Ειδικευμένοι, Ημειδικευμένοι και Ανειδίκευτοι Εργάτες, κλπ.

53

P. Sorokin:
Η κοινωνική διαστρωμάτωση

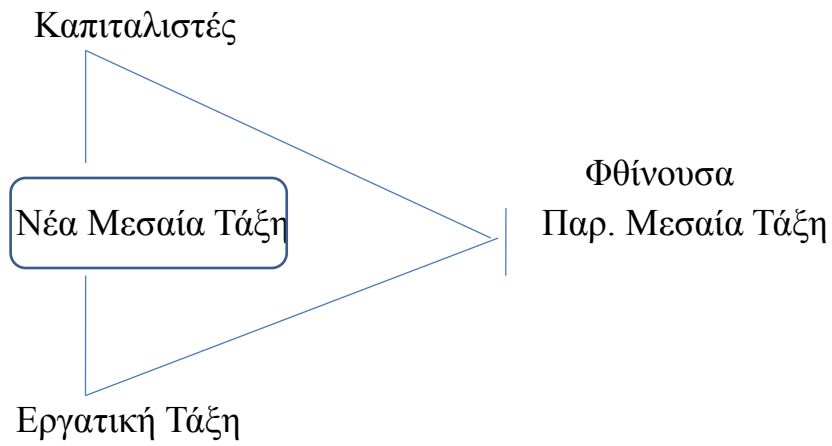

54

⁵³ M. Weber, *Economy and Society*, Berkeley, University of California Press, 1978, Vol. I, pp. 303-305.

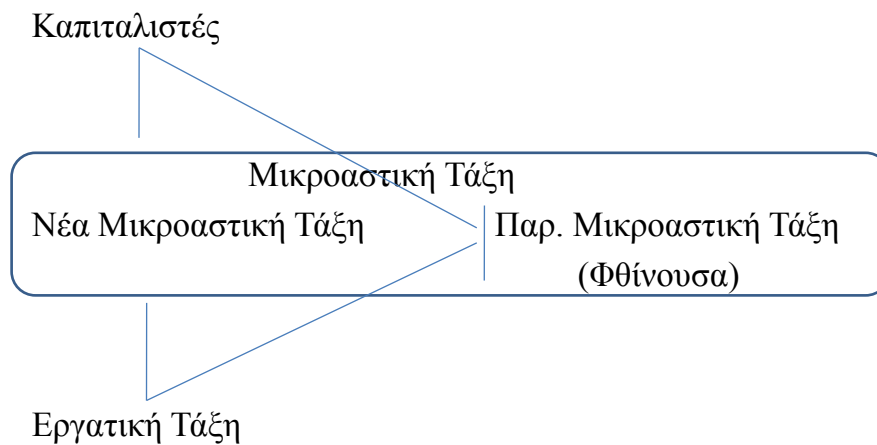
⁵⁴ P. Sorokin, *Social and Cultural Mobility*, New York, The Free Press, 1959.

C. Wright Mills:
Η Νέα Μεσαία Τάξη

55

N. Πουλαντζάς:
Η Νέα Μικροαστική Τάξη

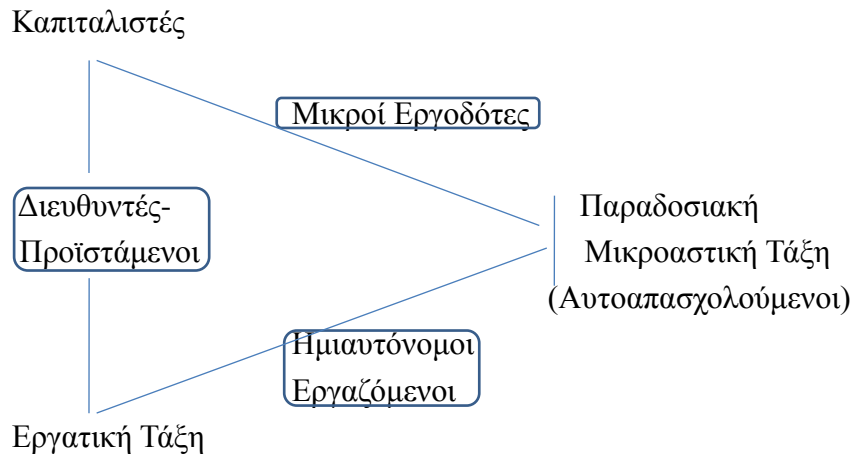

56

⁵⁵ C. Wright Mills, *White Collar: The American Middle Classes*, Oxford-New York, Oxford University Press, 2002 (1951).

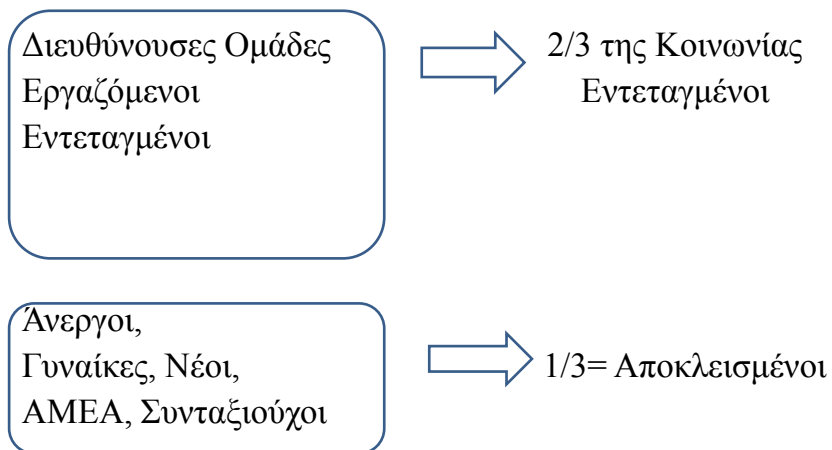
⁵⁶ N. Πουλαντζάς, *Κοινωνικές Τάξεις στο Σύγχρονο Καπιταλισμό*, Αθήνα, Θεμέλιο, 1984.

E.O. Wright:
Οι Αντιφατικές Ταξικές Τοποθετήσεις

57

P. Glotz:
Η κοινωνία των 2/3

58

⁵⁷ E.O. Wright, *Classes*, New York, Verso, 1985.

⁵⁸ P. Glotz, *Μανιφέστο για τη Νέα Ευρωπαϊκή Αριστερά.*, Αθήνα, Οδυσσέας, 1986.

Andreas N. Lytras
Social Structure

Labour and Classes

A. Smith;
The economic groups

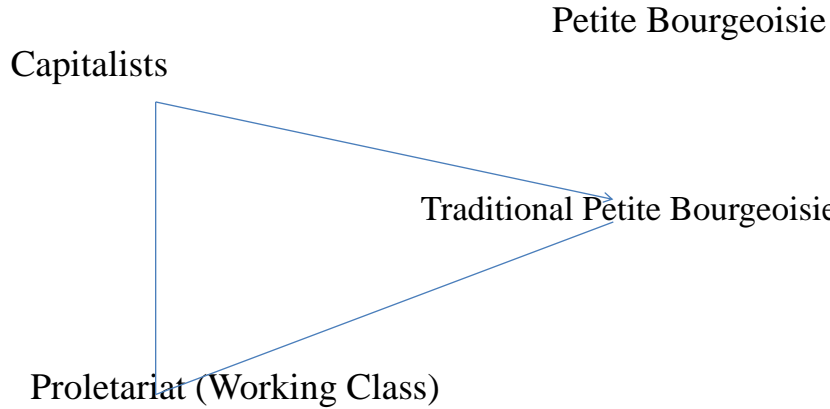
Classes		Type of Income
• Stock Holders		Profit
• Employees (Workers)		Wage
• Landlords		Ground Rent

---

⁵⁹ A. Smith, *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*, London, G. Bell and Sons, 1887, Vol. I.

**Classical Marxism:
Basic Classes and Petite (Petty) Bourgeoisie**

Basic Classes

60

M. Weber:

A) Social Groups According the Distribution of Power

Class $\Rightarrow$ **Economic Power-Income**

Status Group $\Rightarrow$ **Prestige-Status**

Political Party $\Rightarrow$ **Political Power**

61

---

⁶⁰ K. Marx, *Capital. A Critique of Political Economy*, Moscow, Progress Publishers, [1867-First English edition: 1887], Vol. I· K. Marx, *Capital. A Critique of Political Economy*, Moscow, Institute of Marxism-Leninism, 1959, Vol. III· K. Marx, *Value, Price and Profit*, New York, International Co., Inc, 1969 (HTML Mark-up: Mike Ballard, miballard@stanford.edu, 1995; Proofed: and corrected by Brandon Poole, 2009, Mark Harris 2010)· K. Marx, “Wage Labour and Capital”, D. McLellan (ed.), *Karl Marx. Selected Writings*. Oxford-New York, Oxford University Press, 2000, pp. 273-294· K. Marx, *Theories of Surplus Value (Volume IV of Capital)*, Moscow, Progress Publishers, (1863), E-Book, <https://www.marxists.org/archive/marx/works/1863/theories-surplus-value/add1.htm>.

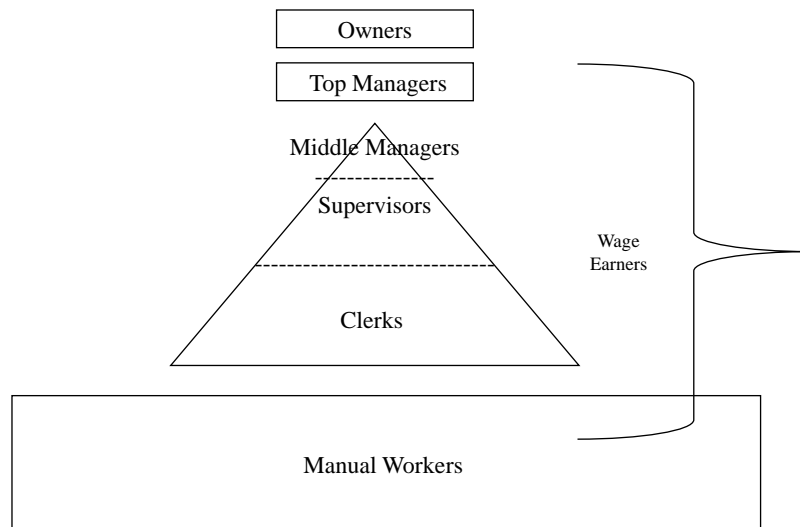
⁶¹ M. Weber, *Economy and Society*, Berkeley, University of California Press, 1978, Vol. II, pp. 926-939.

M. Weber:
B) Types of Social Structure

- 1) Classes, according the positive or negative privilege of property
  - a) *Big owners, Landlords, Traders, Pirates, Warriors, Bankers etc.*
  - b) *Craftsmen, Small farmers, Free vagrants etc.*
  - c) *Declasses, Persons without any property, Slaves etc.*

- 2) Classes, according the positive or negative privilege of market or the entrepreneurial activity
  - a) *Entrepreneurs, Land owners, Owners of industries, Bankers, Managers, Executives etc.*
  - b) *Craftsmen, Farmers, Independent professionals, Clerks etc.*
  - c) *Skilled, Semi-Skilled and Unskilled Workers etc.*

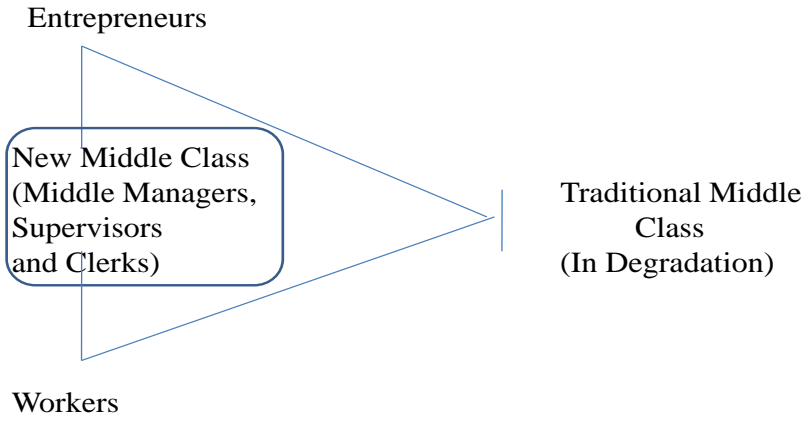
62

The structure of enterprise
during the era of Fordism and Taylorism

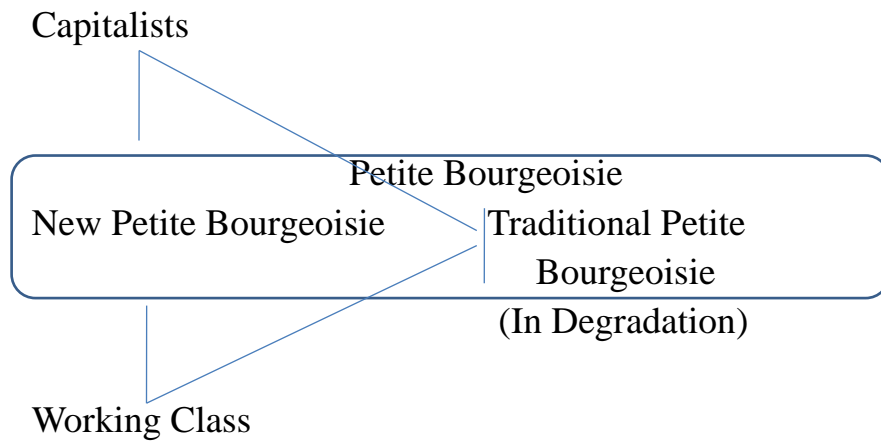
⁶² M. Weber, *Economy and Society*, Berkeley, University of California Press, 1978, Vol. I, pp. 303-305.

C. Wright Mills:
The New Middle Class

63

N. Poulantzas:
The New Petite Bourgeoisie

64

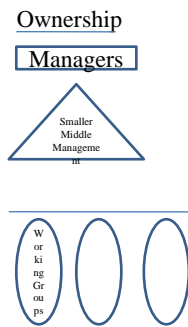
⁶³ C. Wright Mills, *White Collar: The American Middle Classes*, Oxford-New York, Oxford University Press, 2002 (1951).

⁶⁴ N. Poulantzas, *Classes in Contemporary Capitalism*, London, New Left Books, 1975.

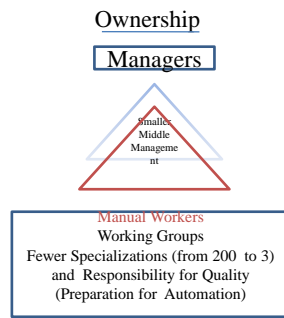

The Recent Models of Work

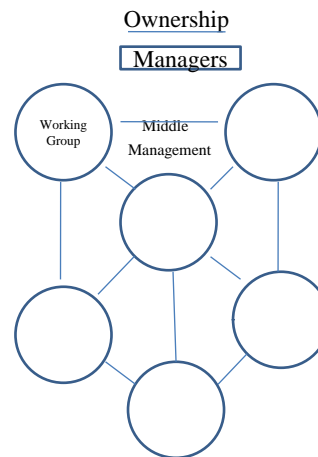
The model of Kalmar

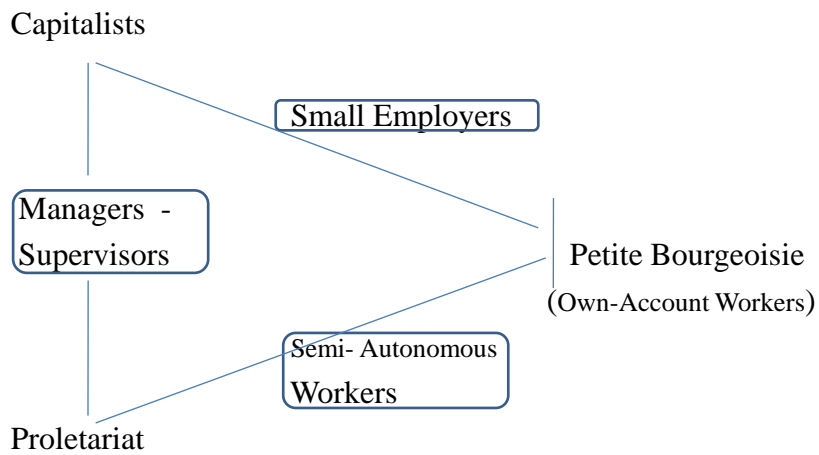
The model of Toyota

The model of Networks

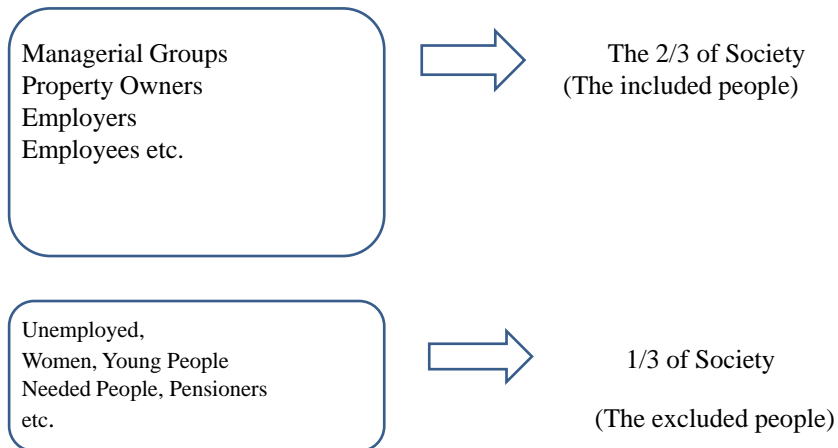

E.O. Wright: Contradictory Class Locations

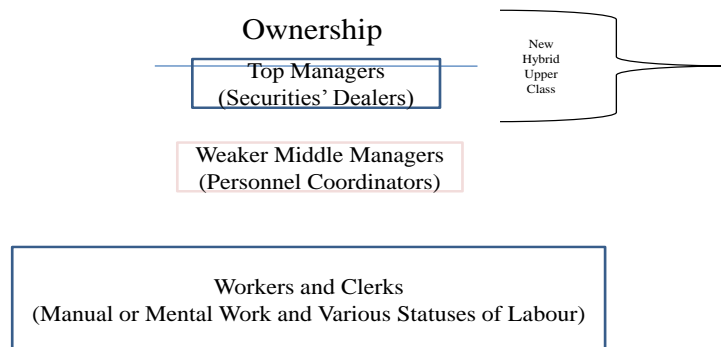
⁶⁵ E.O. Wright, *Classes*, New York, Verso, 1985.

P. Glotz:
The Society of 2/3

66

G. Dumenil and D. Levy
A New Hybrid Upper Class

67

⁶⁶ P. Glotz, *Manifesto of New European Left*, in Greek (*Μανιφέστο για τη Νέα Ευρωπαϊκή Αριστερά*, Αθήνα, Οδυσσέας, 1986), Athens, Odysseus, 1986.

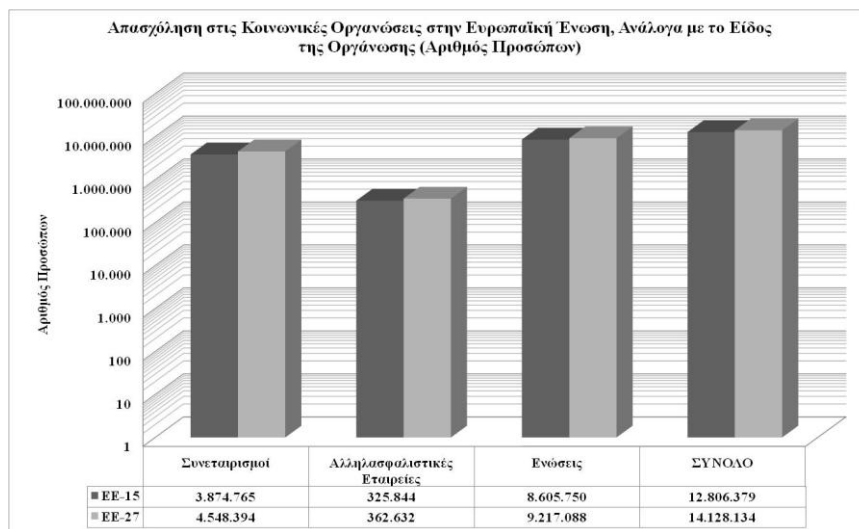
⁶⁷ G. Dumenil, D. Levy, *The Crisis of Neoliberalism*, Cambridge Mass.-London, Harvard University Press, 2011.

Ανδρέας Ν. Λύτρας

Η Απασχόληση στην Κοινωνική Οικονομία

**Εμπειρικές Όψεις
και
Θεωρητικοί Προβληματισμοί**

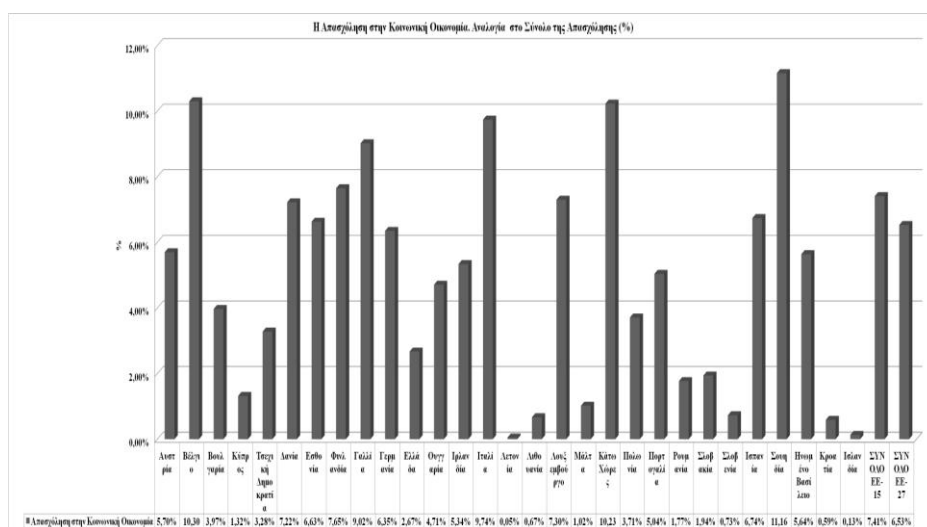
**Οι μεγάλοι αριθμοί
και
οι κατανομές τους στην ΕΕ (2010)**

68

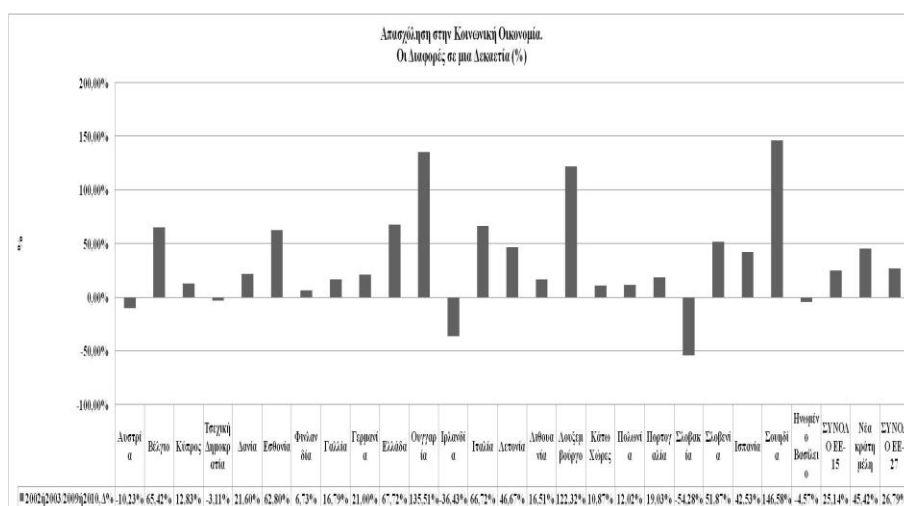
⁶⁸ Διεθνές Κέντρο Έρευνας και Πληροφόρησης για τη Δημόσια, Κοινωνική και Συνεταιριστική Οικονομία (CIRIEC), *Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ*, 2012.

Ποσοστιαία αναλογία της απασχόλησης στην κοινωνική οικονομία, για τις χώρες της ΕΕ

69

Η εξέλιξη της απασχόλησης, στην κοινωνική οικονομία (στη μικρή διάρκεια)

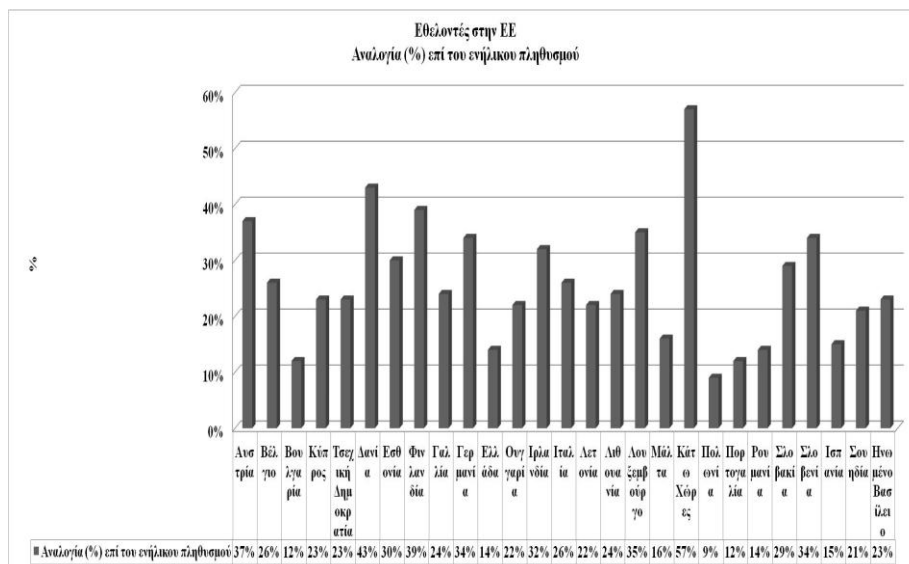

70

⁶⁹ Στο ίδιο.

⁷⁰ Στο ίδιο.

Οι εθελοντές στην ΕΕ. Η αναλογία στον ενήλικο πληθυσμό

71

Η μισθωτή εργασία στην κοινωνική οικονομία:

Συμβιβάζεται η κοινωνική οικονομία με τη μισθωτή εργασία;

- Η μισθωτή εργασία αποτελεί, με βάση τα παραπάνω δεδομένα, μια διαδεδομένη και σε αρκετές περιπτώσεις διευρυνόμενη μορφή εργασιακής σχέσης στην κοινωνική οικονομία.
- Είναι ένα βασικό ερώτημα το ακόλουθο: ***Αποτελεί μια στρατηγική των φορέων της κοινωνικής οικονομίας η εργασιακή ένταξη με τον τύπο της μισθωτής εργασίας;***
- Η προβολή του ερωτήματος είναι σημαντική και η απάντηση κρίνει τη βιωσιμότητα των εγχειρημάτων.

⁷¹ Στο ίδιο.

Τα «δύσκολα» ζητήματα της μισθωτής εργασίας

- 1) Η μισθωτή εργασία συνδέεται με την κλασική (και τη μόνη) μορφή δημιουργίας του καπιταλιστικού κέρδους.
- 2) Η μισθωτή εργασία είναι μια μορφή εξαρτημένης εργασίας. Εκτός της ανισοβαρούς οικονομικής σχέσης, αυτό το καθεστώς της εργασίας επισημαίνει όρους προσωπικής υπαγωγής, κατά τις ώρες της απασχόλησης, περιλαμβανομένου και του διευθυντικού δικαιώματος της εργοδοτικής πλευράς.
- 3) Σύμφωνα με τις σύγχρονες θεσμικές καλύψεις, οι οποίες λειτουργούν ως ελάσσονα αντισταθμίσματα στην ανισότιμη οικονομική σχέση και τις βαρείες διαστάσεις της υπαγωγής (αυτή είναι η σημασία της εξάρτησης), ο εργοδότης του μισθωτού υποχρεούται να διασφαλίζει συγκεκριμένους όρους σχετικής σταθερότητας στην εργασία, ανάλογα με τη μορφή της σύμβασης.

Οι σύγχρονες δυσχέρειες της μισθωτής εργασίας

- Στο σύγχρονο αναπτυγμένο κόσμο, οι μισθωτοί αποτελούν την τεράστια (σχεδόν πάνδημη) πλειονότητα των εργαζομένων.
- Στις προηγμένες χώρες όσο αυξάνει η αναλογία της μισθωτής εργασίας τόσο μια μεγαλύτερη μάζα μισθωτών γίνεται σχετικά φθηνότερη. Δύο είναι οι πιο σημαντικές και αισθητές ενδείξεις αυτής της μεταβολής: *η μερική απασχόληση και οι διάφορες επινοητικές μορφές της εργασιακής ευελιξίας.*
- Στις χώρες, οι οποίες παρουσιάζουν σταθερή οικονομική ανάπτυξη, η τάση είναι η συνεχής αύξηση της απασχόλησης, με τη μορφή της μισθωτής εργασίας.
- Τα σύγχρονα υποδείγματα οργάνωσης των κερδοφόρων επιχειρήσεων αξιοποιούν τις μορφές της ευελιξίας και της μερικής απασχόλησης. Τα συστήματα διοίκησης είναι πιο λιτά. Χρησιμοποιούν, περισσότερο, το πρότυπο των ομάδων εργασίας και της σχετικής αυτό-διεύθυνσης (σε σχέση με την γραφειοκρατική πυραμίδα).

Οι «αποστάσεις» της κοινωνικής οικονομίας, από τη μισθωτή εργασία

- Η κοινωνική οικονομία δεν αποσκοπεί στη δημιουργία κέρδους, αλλά αντίθετα σκοπεύει να εξυπηρετεί, με συνέπεια και συνέχεια, τις κοινωνικές ανάγκες (οικονομικές, κοινωνικές, κοινοτικές, περιβαλλοντικές κ.ά.) και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.
- Η μισθωτή εργασία «ήταν» η χρήσιμη εργασία για την δημιουργία επιχειρηματικών κερδών, τα οποία δεν αποτελούν στόχο της κοινωνικής οικονομίας (Κ.Ο.). Παράλληλα, πρέπει να σκεφτούμε: κατά πόσο μπορεί να εξυπηρετηθεί ο θεμελιώδης σκοπός της Κ.Ο., με τη χρήση μιας μορφής «δουλειάς», που προϋποθέτει και καταλήγει σε, συνηθέστερα, ατομική και, σπανιότερα, συλλογική ιδιοποίηση της ανθρώπινης προσπάθειας;
- Ταυτόχρονα, οι κοινωνικές οργανώσεις παρουσιάζουν ασυνέχειες (λειτουργικές, οικονομικές ή χρηματοδότησης και οργανωτικές). *Αποτελεί μια στάση συμβατή με τον ανθρωπισμό και τον πολιτισμό μας, η αθέτηση ή η συχνή διακοπή των σχέσεων με τους μισθωτούς;*

Εναλλακτικές επιλογές, έναντι της μισθωτής εργασίας

- Είναι εφικτή μια εναλλακτική επιλογή για το **καταλληλότερο καθεστώς** της απασχόλησης στην κοινωνική οικονομία. Το καθεστώς αυτό είναι η **αυτόνομη εργασία**.
- Η **αυτόνομη εργασία** αναλογεί μορφικά με την αυτοαπασχόληση.
- Η υιοθέτησή της από την κοινωνική οικονομία προϋποθέτει σημαντικές θεσμικές μεταβολές, ώστε να βελτιωθεί η σχέση του αυτόνομου εργαζόμενου με τη διαδικασία των συναλλαγών. Μια σημαντική παράμετρος είναι η **θεσμική αδυναμία** της κοινωνικής οικονομίας, να συμβάλλεται με μισθωτούς εργαζόμενους.
- Η αφαίρεση βαρών από τους **αυτόνομους εργαζόμενους** περιλαμβάνει τις διαδικασίες φορολόγησης και ασφάλισης.

Τα χαρακτηριστικά της αυτόνομης εργασίας I

- Η **αυτόνομη εργασία** επισημαίνει την απόλυτη *εργασιακή ανεξαρτησία* του συμβεβλημένου εργαζομένου και την απουσία του διευθυντικού δικαιώματος του εντολέα (φορέα).
- Η αμοιβή και οι υποχρεώσεις του **αυτόνομου εργαζόμενου** απορρέουν από τις σχετικές συμβάσεις (οι οποίες μπορούν να συναφθούν με κοινοπραξίες και ενώσεις αυτόνομων παραγωγών).
- Η υλοποίηση της αμοιβής (ως μερική ή πλήρης εξόφληση) πραγματοποιείται με τη χρήση ενός **αξιόγραφου** (μη διαπραγματεύσιμο), το οποίο **περιλαμβάνει το φόρο και την εισφορά στο ασφαλιστικό σύστημα** (για την Ελλάδα στο ΙΚΑ).
- Η αποπληρωμή, η οποία σημαίνει το τέλος της σχέσης, συνοδεύεται από την **επιμέτρηση** του παραχθέντος αποτελέσματος και το **συνυπολογισμό του δίκαιου τιμήματος**.

Τα χαρακτηριστικά της αυτόνομης εργασίας II

- Η άσκηση του έργου των **αυτόνομων εργαζομένων**, στην **κοινωνική οικονομία**, προσδιορίζεται από τη σύμβαση συνεργασίας.
- Η ανάγκη ή η απαίτηση για την **άσκηση συλλογικού έργου** από τους **αυτόνομους εργαζομένους** ρυθμίζεται ταυτόχρονα από την ατομική σύμβαση συνεργασίας και από ένα προσάρτημα, το οποίο ρυθμίζει τις συλλογικές υποχρεώσεις, τα χρονοδιαγράμματα και τις διαδικασίες υλοποίησης των έργων.
- Οι συλλογικά συνεργαζόμενοι **αυτόνομοι εργαζόμενοι** επιλέγουν το **συντονιστή ή και τον εκπρόσωπό τους** και δικαιούνται να **ρυθμίζουν μόνοι τους** την υλοποίηση του έργου τους.

Σταχυολόγηση των πλεονεκτημάτων
της *αυτόνομης εργασίας*,
για την κοινωνική οικονομία Ι

- Η *εργασιακή αυτονομία* είναι η στενότερη συγγενής της *ελευθερίας*. Όποιος ομνύει στην *ελευθερία* και τη *δημοκρατία* δεν μπορεί να αρνηθεί την *εργασιακή αυτονομία*.
- Ο *αυτόνομος εργαζόμενος* ισορροπεί απολύτως με την ιδιότητα του *ελεύθερου πολίτη*. Ο μισθωτός εργαζόμενος, αντίθετα, είναι ένας άνθρωπος ενός άλλου ανθρώπου, την ώρα της δουλειάς.
- Η *εργασιακή αυτονομία* καλλιεργεί την ατομική εργασιακή *υπευθυνότητα*, ελαχιστοποιεί το φαινόμενο του «απουσιασμού» και δημιουργεί *επαγγελματική ικανοποίηση*.
- Η *εργασιακή αυτονομία* δεν απαιτεί μεταβολή των *συναλλακτικών σχέσεων* και επικοινωνεί, με ευχέρεια, μαζί τους.
- Η απουσία ανταγωνισμού από τους μισθωτούς των ευέλικτων καθεστώτων, δύναται να δημιουργήσει το *πλαίσιο των δικαιότερων αμοιβών* και τον *περιορισμό της εκμετάλλευσης*.

Σταχυολόγηση των πλεονεκτημάτων
της *αυτόνομης εργασίας*,
για την κοινωνική οικονομία ΙΙ

- Η *αυτόνομη εργασία* ισορροπεί απολύτως με το *συμμετοχικό χαρακτήρα της κοινωνικής οικονομίας*, την *εθελοντική δράση του πολίτη*, στο πλαίσιο της κοινότητας, και τον *κοινωφελή χαρακτήρα* των φορέων ή των οργανώσεων.
- Η *αυτόνομη εργασία* μπορεί να ανταποκριθεί πλήρως και ευέλικτα στις οικονομικές διακυμάνσεις, την κλιμάκωση των πρωτοβουλιών της κοινωνικής οικονομίας και την αλληλουχία διαφορετικών ποιοτικών απαιτήσεων για παρέμβαση.
- Η χρήση της *αυτόνομης εργασίας* και του αριθμού των *αυτόνομων εργαζομένων* ρυθμίζεται από τους διαθέσιμους πόρους των φορέων της κοινωνικής οικονομίας.
- Η συγκεκριμένη μορφή της *εργασιακής αυτονομίας* είναι συμβατή με τις *πρωτοπόμενες και αποδοτικές μορφές εργασιακής οργάνωσης*.

Κοινωνική οικονομία και καταπολέμηση της ανεργίας
Μια ειδική περίπτωση αξιοποίησης της αυτόνομης εργασίας I

- Η **κοινωνική οικονομία** δύναται να συμβάλει αποφασιστικά στην **καταπολέμηση της ανεργίας**, στο τοπικό πλαίσιο, κάνοντας **χρήση ενός καινοτομικού προγράμματος**, το οποίο συνδυάζει την ιδιωτική και τη δημόσια χρηματοδότηση.
- Σε αυτό το **μελλοντικό πρόγραμμα**, η **αρχική χρηματοδότηση** διασφαλίζεται από τις τοκοφόρες ετήσιες καταθέσεις των κατόχων του αποθέματος, σε λογαριασμούς συνεργαζόμενων τραπεζών. Με βάση το κατατεθειμένο κεφάλαιο εκδίδονται **αξίόγραφα**, τα οποία καταγράφουν την αξία της ημερήσιας απασχόλησης των **αυτόνομων εργαζομένων** (προέρχονται από τη χορεία των **καταγεγραμμένων ανέργων**).
- Το κατατεθειμένο κεφάλαιο καλύπτει το ήμισυ της αξίας των προαναφερθέντων αξιόγραφων. Την αφαίρεση των συγκεκριμένων ποσών από τους τραπεζικούς λογαριασμούς αναπληρώνει **ο κρατικός προϋπολογισμός**, με ισόποσες επιχορηγήσεις.
- Το υπόλοιπο της αξίας του αξιόγραφου καλύπτεται από τους **καταναλωτές των υπηρεσιών**, τις οποίες προσφέρουν οι **αυτόνομοι εργαζόμενοι**.

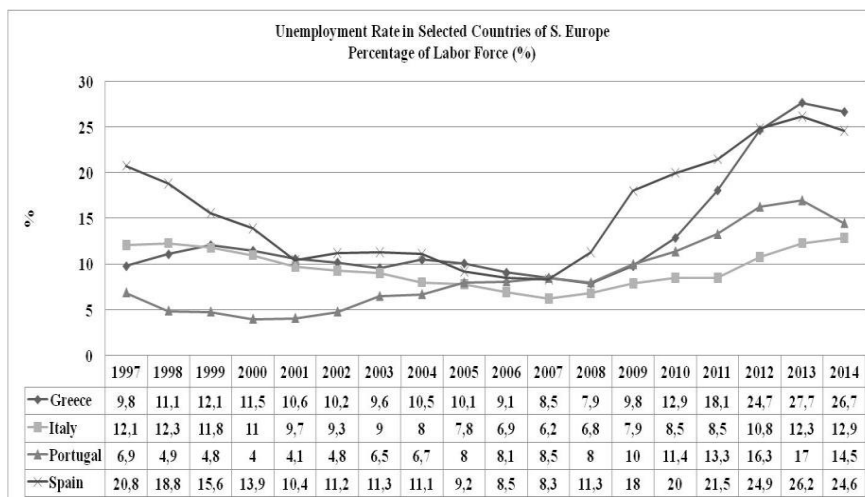
Κοινωνική οικονομία και καταπολέμηση της ανεργίας
Μια ειδική περίπτωση αξιοποίησης της αυτόνομης εργασίας II

- Οι **φορείς της κοινωνικής οικονομίας** μπορούν να λειτουργήσουν ως **μηχανισμοί κατανάλωσης υπηρεσιών των αυτόνομων εργαζομένων**, οι οποίοι πρόκειται να ενταχθούν στο συγκεκριμένο πρόγραμμα καταπολέμησης της ανεργίας. Η συγκεκριμένη διαδικασία παρουσιάζει πρόσθετα πλεονεκτήματα για την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας:
- 1) Η **κοινωνική οικονομία** συμβάλλει αποφασιστικά στην **ενίσχυση της τοπικής απασχόλησης και την αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων**.
  - 2) Οι **κοινωνικοί φορείς** εκφράζουν έμπρακτα την **κοινωνική και την κοινοτική αλληλεγγύη τους, χωρίς την παράκαμψη των συναλλακτικών σχέσεων**.
  - 3) Οι **κοινωνικές οργανώσεις** δύναται να χρησιμοποιούν πρόσθετες ανθρώπινες δυνάμεις για την **υλοποίηση των σκοπών τους**.
  - 4) Το **κόστος απασχόλησης** περιορίζεται σε **εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα**. Στην περίπτωση που η **αξία του αξιόγραφου** προσδιοριστεί στα **20 ευρώ**, η **επιβάρυνση για την κοινωνική οικονομία** θα είναι **10 ευρώ ημερησίως** (σημειώνουμε, πως σε κάθε ωφελούμενο πιστώνονται **20 ευρώ**).

Ανδρέας Ν. Λύτρας
Ο τύπος της απασχόλησης, η κοινωνική οικονομία,
η συλλογική ωφέλεια και η καταπολέμηση της ανεργίας

Αντισυμβατικές επιλύσεις,
σε μείζονα κοινωνικά ζητήματα και
καινοτόμες αναθεωρήσεις γόνιμων επιλογών

Η ασφυκτική ανεργία

72

⁷² Α.Ν. Λύτρας, «Η Απασχόληση και η Ανεργία στην Ελλάδα, 2009-2015. Οι κοινωνικές συναρτήσεις των αιτιών της κρίσης», *Επιθεώρηση Αποκέντρωσης, Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Περιφερειακής Ανάπτυξης*, 2017, τ. 87, σσ. 73-85.

Οι δυναμικές για την καταπολέμηση της ανεργίας

Ερωτήσεις:

- Πόσοι είναι οι άνεργοι το 2016;
- Υπάρχουν αποτελεσματικές μέθοδοι αντιμετώπισης του ζητήματος και τρόποι χρηματοδότησης των μεθόδων;
- Με ποιο καθεστώς της απασχόλησης είναι δυνατή η εργασιακή ενεργοποίηση των ανέργων;

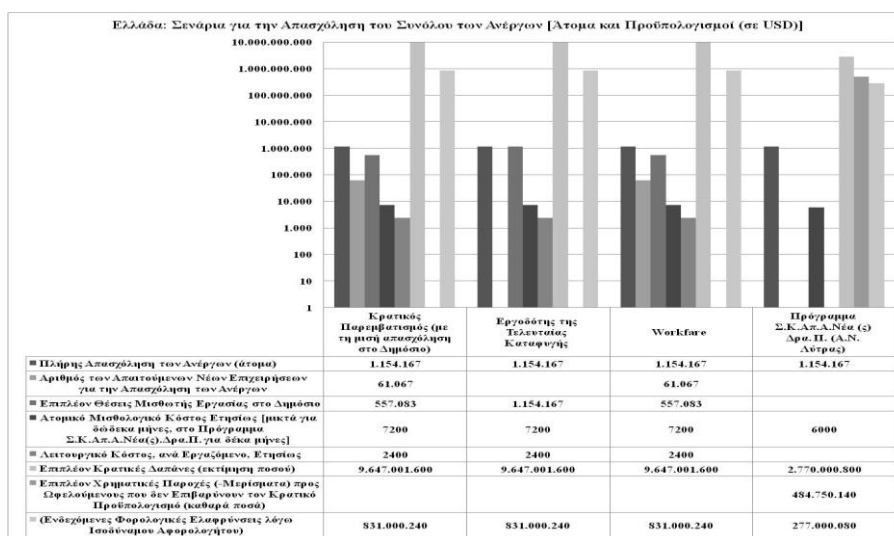
Απαντήσεις:

- Οι άνεργοι είναι περί το 1.150.000 άτομα.
- Υπάρχουν πολύ αποτελεσματικές μέθοδοι, μέσω της δημόσιας χρηματοδότησης της οικονομίας. Η εξασφάλιση των πόρων γίνεται **είτε με τη διάθεση πλεονασμάτων του προϋπολογισμού είτε μέσω της αύξησης του δημοσίου χρέους είτε με την έκδοση νέας νομισματικής μάζας**. Οι λύσεις αυτές για την Ελλάδα (ως μέλος της ευρωζώνης και της ΕΕ) είναι σήμερα αδύνατες.
- Σε όλες τις γνωστές περιπτώσεις **το καθεστώς της απασχόλησης των ανέργων** είναι σχεδόν αποκλειστικά **η μισθωτή απασχόληση** είτε στο δημόσιο είτε τις ιδιωτικές επιχειρήσεις.

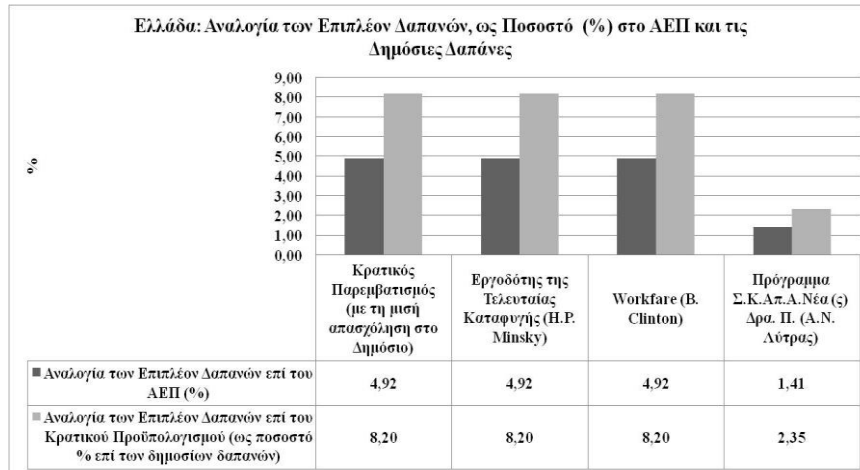
Δοκιμασίες και μελετήματα

Η μέση επιχείρηση στον ιδιωτικό τομέα έχει μέγεθος από την άποψη της απασχόλησης 9,45 εργαζόμενους

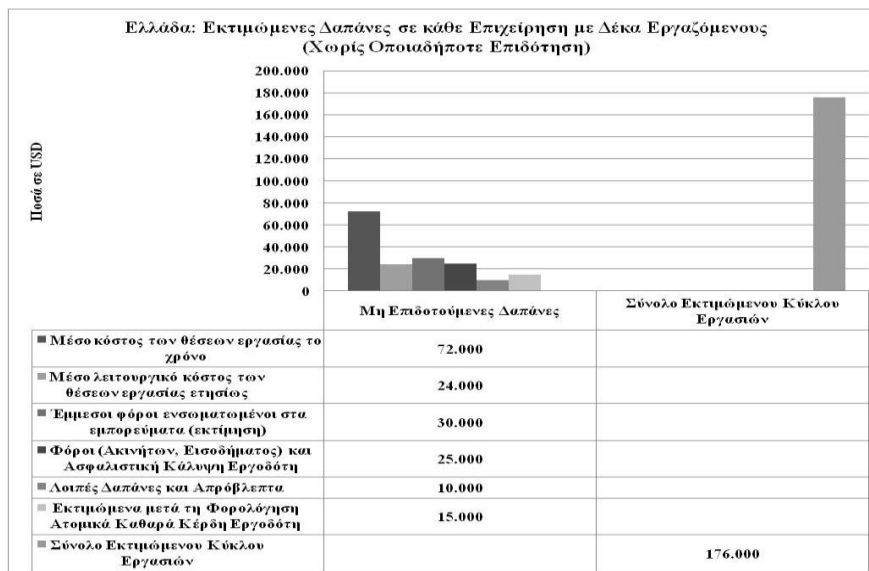
Επομένως για να απασχοληθούν οι μισοί άνεργοι απαιτούνται περίπου 61.000 νέες επιχειρήσεις

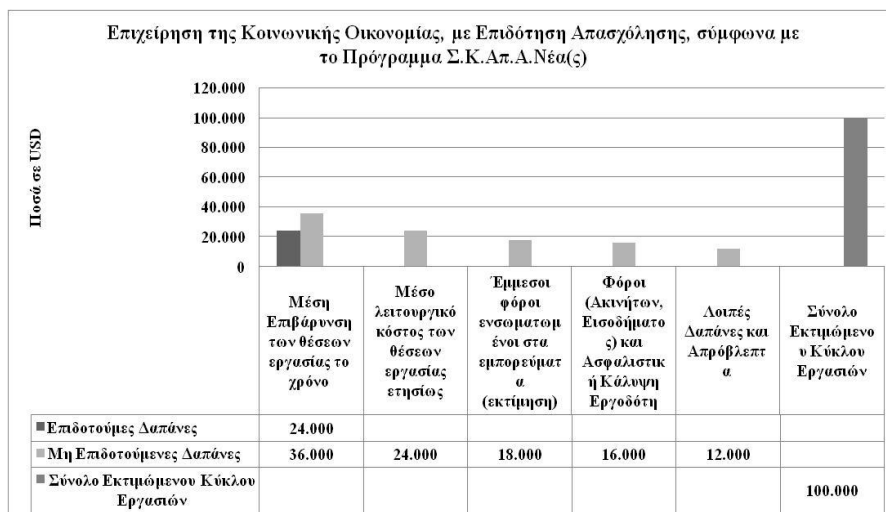
Αναλογίες στο ΑΕΠ και τις Δημόσιες Δαπάνες (%)

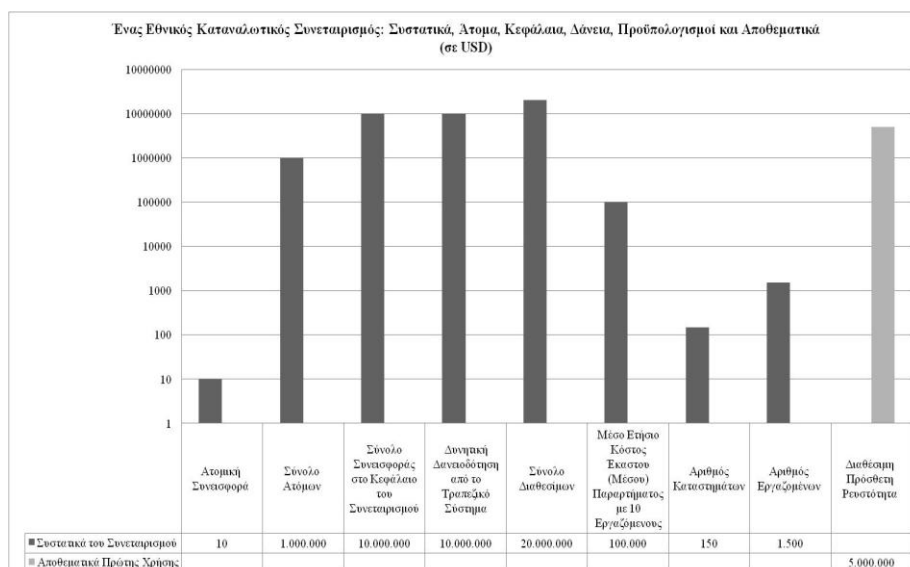
Κόστος Λειτουργίας και Κύκλος Εργασιών μιας εμπορικής επιχείρησης με 10 εργαζόμενους

Κόστος Λειτουργίας και Κύκλος Εργασιών μιας επιχείρησης της Κοινωνικής Οικονομίας με 10 εργαζόμενους

Εθνικός Καταναλωτικός Συνεταιρισμός

Καταναλωτικός Συνεταιρισμός: Οι ωφέλειες των συνεταιριστών εκτός της αύξησης της απασχόλησης

